

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen i Juni og Juli 1868

ved

Lærd- og Realskolen

i

Molde.

CHRISTIANIA.

DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

1868.

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen i Juni og Juli 1868

ved

Lærd- og Realskolen

i

Molde.

-
1. 24 norske Udarbejdelser af Skolens Disciple ved Skolens Lærer, Cand. theol. Fr. M. Bugge.
  2. Reglement for Gymnastik og Exercitie i Skolen ved Skolens Lærer, Capitaine H. E. Christophersen.
  3. Efterretninger om Skolen i Skoleaaret 1867/68 ved Rector A. Brinckmann.
-

Christiania. Det Steenske Bogtrykkeri. 1868.

I.

24 norske Udarbeidelser

af

Skolens Disciple

ved

Fredr. M. Bugge.

Et Skoleprogram bør vel indeholde Noget enten om eller for eller af Skolen. Noget af Skolen — her ligger da en udvalgt Samling af norske Udarbeidelser saavel over selvvalgte, som opgivne Emner temmelig nær. En saadan maa kunne være baade af Interesse og Nytte. Skolens Velyndere faa derved paa Prent Exempler paa, hvad Disciplene paa de forskjellige Trin, og navnlig da Dimittenderne, kunne præstere i sit Modersmaal. Den yngre Discipel vil faa et Begreb om, hvad der høiere op i Skolen vil fordres af ham, ligesom den ældre med Tilfredshed vil kunne skue tilbage paa et tilbagelagt Standpunkt.

Andre Skoler ville kunne faa Anledning til en Sammenligning, der kanske ikke vil være uden al Betydning. Enhver Lærer i Norsk ved, hvor vanskeligt det ofte er at finde passende Stykker til skriftlig Gjengivelse baade paa Skolen og i Hjemmet; skulde ikke en saadan Mønstersamling, om jeg tør kalde den saa, her være velkommen? Ialfald ved jeg, at jeg som Lærer i Norsk med Begjærlighed vilde gribe og gjøre mig megen Nytte af en saadan Samling, om en anden Skole skulde falde paa at byde en.

Molde 8 April 68.

Fredr. M. Bugge.

Af Aarets Dimittender.

I.

1.

At udvikle Betydningen af Sætningen: „Enhver er sin egen Lykkes Smed“.

Menneskehjertet er af Naturen egenkjerligt og hovmodigt; naar man „gaar det tungt igjennem“, som det heder, vil man nødig selv have været Aarsag i sin Ulykke, man er saa tilbøielig til at skyde Skylden paa høiere Magter, til at gaa i Rette med Gud. Og dog, om end det Ordsprog: „Enhver er sin egen Lykkes Smed“ ikke er en regula sine exceptione, saa kan det i mange, ja næsten de fleste Tilfælde faa sin Anvendelse; thi hermed menes der, at man under Betragtningen af Verden og Begivenhedernes Gang i denne kan indrette hele sin Handel og Vandel paa en saa fornuftig Maade, at man ifølge de almindelige Love for Aarsag og Følge senerehen ikke skal behøve at svide paa Grund af et forangaaende forspildt Liv. Fremtiden er nemlig ikke i den Grad, som Mange tro, „en lukket Bog“ for Menneskene.

Men siden vi nu sige: „Enhver er sin egen Lykkes Smed“, hvori bestaar da for det Første Lykken? Ikke i uafbrudt Medgang; af dennes skadelige Følger ville vi her kun fremhæve, at den gjør Mennesket selvtilidsfuldt og egoistisk, — men i at op-

naa Dyden, kunde En sige. Ja vist, virtus stod ogsaa for Oldtidens Filosofer som det mest Attraaværdige; men denne vedrører nærmest den indre Lykke, og naar det kommer an paa at søge denne, ved man jo godt nok, hvad den fornemmelig bestaar i, nemlig at kunne blive en sand Kristi Korsdrager og derefter delagtig i den evige Salighed. Naar man har sikkert Haab herom, kommer det ikke saa meget an paa, om man for Resten ikke er udstyret med overlegne Aandsevner, thi „Et er fornødent.“ Heller ikke menes med Lykke i omhandlede Ordsprog saa meget den indre, hvorfor det da bliver den ydre Lykke, vi skulle bestemme, og da behøve vi blot at se hen til Vismændens Ord: „mens sana in corpore sano“; ere vi i Besiddelse af disse to Ting, behøve vi vel ikke med Hensyn til vore udvortes Forhold at klage saa meget. Thi hvad hjælpe Rigmanden hans Penge, naar han om Dagen ei har Appetit, om Natten ikke kan faa sove, naar han ikke kan nyde Guds Gaver i Naturen eller alle de Bekvemmeligheder og Fornøielser, som han selv kunde skaffe sig? Nei langt over dette Liv staar da en fattig, men frisk og sund Daglønners; han spiser af Hjertens Lyst Brødet, om det er nok saa simpelt, og bliver mæt; han lægger sig træt om Aftenen og sover den sødeste Søvn for om Morgenens atter rask og livlig at tage fat paa sit Arbeide; Fornøielse har han nok af i sin Beskjæftigelse og sin huslige Kreds. Den, der har sin Helbred usvækket, ser altid Livet fra en lysende, deilig Side, det smilende Haab staar for ham i det Fjerne og vinker; den derimod, der har Sygdom at lide under, bliver lettelig mørk og sorgfuld i Hu, om han end har Overflod af jordisk Gods. Og denne Sundhed kan Mennesket vistnok som oftest „smede“ sig selv. At Skjødesløshed med

Helbredden, Uforsigtighed, Umaadelighed i Nydelser, Overanstrengelse o. s. v. have været Aarsag i Sygdomme, har man mange nok Exempler paa, uagtet man i de fleste Tilfælde kunde afholde sig fra ovennævnte Feil, naar man vilde. Men Lasten straffer sig oftest selv, saaledes ogsaa her. Drankeren, den Vellystige, Fraadseren hensynke tilsidst i en aandelig og legemlig Sløvheds- og Elendighedstilstand, hvorfra Intet kan redde dem. Den Dovne og Magelige paadrager sig Corpulence indtil Besværlighed, Slaphed i alle Lemmer og for Resten alle et stillesiddende Livs farlige Følger for Legemet. Dog, for ikke at opregne alle de Maader, hvorpaa man ikke maa tilbringe sin Tid, saa vil man ved et i alle Retninger gennemført regelmæssigt Liv iallefald beholde sin Helbred usvækket; er denne af Naturen svag, vil man maaske ved at leve efter visse foreskrevne Regler endog kunne forbedre den.

Man vil altsaa kunne indvirke paa sin Lykke, forsaaavidtsom man i denne indbefatter Sundheden. Men ikke Enhver vil vel være tilfreds blot med denne. Hvor mangt et sundt og friskt Menneske hører man ikke udbryde i Klager over, at, medens saa Mange af hans Medmennesker uden Anstrengelse kunne leve i Herlighed og Glæde, han selv dog uagtet alt sit Slid og Slæb neppe fortjener det Nødtørfte. Det er disse Penge, han synes sig at have for lidt af. Og sandt nok, jeg vil ikke sige Rigdom, men en til Enhvers Stilling svarende Velstand eller et ikke altfor knapt Udkomme behøves vel ogsaa for at være ret tilfreds; thi at Næringsssorger have forbitret Mangen Livet, er vist nok. Men saa er igjen Spørgsmaalet: Kan man da forud indvirke paa sine tilkommende pekuniære Omstændigheder? Ogsaa her til svare vi Ja. Atter maa vi da se ud i Fremti-

den og benytte os af Erfaringens Lærdomme; vi maa lære at være Husholdere over Tid og Penge og alle de andre Gaver, der ere os meddelte. Og tidlig maa vi begynde, skal der komme Noget ud af vor Stræben; vi maa være flittige og sparsomme, dog vogte os for at overdrive nogen af Delene. Ikke maa vi spille den store Mand paa den Maade, at vi sidenefter komme paa Fattighuset; thi „det koster at være Kar“, sagde Excellencen til Kongen.“ Forsigtighed udkræves her som altid, saa at vi ei indlade os paa Foretagender, hvortil vi ikke besidde Duelighed, og som ikke med Rimelighed synes at ville bringe os nogen Fordel. Paa god Orden i Forretningerne beror ogsaa for en stor Del Ens Finantser; og er man skjødesløs, vinder man heller ikke den tilbørlige Agtelse hos sine Medmennesker.

Saaledes kunde man vedblive med at regne op alle de Maader, hvorpaa man skaber sin Lykke, dog endnu blot Et. Med Rette kalder man dens Liv tomt, der er uden Kjærlighed. Naar nyder man vel Lykken bedre, end naar man har Nogen at dele den med, en kjær Ven, en elskelig Hustru, lydige Børn? Familielivets Lykke staar vel over enhver anden. Og at komme i saadanne Forhold kan vel ikke være saa vanskeligt, naar man blot stadig har Opmærksomheden henvendt paa sin egen Opførsel ligeoverfor andre. Ofte glemmer Mennesket i Letsindighed, hvilke Følger dets Handlinger kunde have for det, eller det kan holde haardt nok at efterleve hine Regler, vi ovenfor have givet, men da gjælder det kun at være i Besiddelse af den Dyd Karakterfasthed, som, naar man eier den, lige saa meget pryder og gavner Mennesket, som Mangel paa den gjør det foragtet og betager det Tiltro hos Andre, foruden at den styrter det selv i Fordærvelse.

Til sidst ville vi da kun bemærke, at af de Mange, hvis sørgelige Skjæbne man beklager og ynkes over, kun saare Faa ikke selv paa en eller anden Maade have virket med til sin Ulykke, et sørgeligt Bevis mod Menneskeheden.

2.

En Sammenligning mellem de tre sydeuropæiske Halvøer.

Menneskene og med dem Civilisationen komme fra Østen. Det umaadelige Perserrige havde forlængst overlevet sig og sin egen Kultur, da det unge, livsfri-ske Hellas optraadte mod det — det første Sammenstød mellem Østens og Vestens Kulturfolk. Alexander den Store gjorde Ende paa den østerlandske Despotisme, Magten gik over Ægæerhavet og fæstede for en Stund Bo paa den græske Halvø, den østligste af de tre sydeuropæiske. Men en liden Rest forblev dog igjen af de østerlandske Folk, Karthagerne, og herved forberedtes, da Grækerne maatte bukke under for Romerne, det andet Sammenstød, mellem Karthagerne, Østerlændernes Elterkommere, og Romerne, Grækernes Arvetagere paa Kulturens Gebet; den mellemste af hine Halvøer havde begyndt sin Verdensudvikling. Endelig det tredie Sammenstød, hvori Østen i Erindring om fordums Glands anvendte sin Kraft mod den stedse fremadskridende Kultur i Vesten, foregik, da Araberne overvældede Spanien og syntes at skulle tage fast Fodfæste der; dog Slaget ved Poitiers satte Bommen for dem. De glimrede rigtignok endnu en Stund paa den pyrenæiske Halvø, men Ferdinands og Isabellas seierrige Hære fordrev dem ogsaa derfra. Der viser sig altsaa strax en Lighed mellem disse sydeuropæiske Halvøers første Historie: de have hver bestaaet en haard Kamp med

Østens Masser, derpaa blomstret en Tid og saa gradevis sunket, indtil Andre ere komne og have taget Magten fra dem.

Længere frem begynde Korstogenes bevægede Tider; den katholske Religion faar sit Hovedsæde paa hine Halvøer; Hierarkiet overvælder dem, „papa“ i Rom koncentrerer al Magten i sig — Rom anden Gang Verdens Hovedstad. Men Tyrkerne plantede Halvmaanen paa Konstantinopels Taarne, og Grækerne maatte sukke under deres Aag, medens Paven i Vesten styrkede sin Magt over Folkene ved Karl den 5tes og den frygtelige Inkvisitions Hjælp. Spanien faar atter en glimrende Periode, men ogsaa den svinde, og Landet har lige til vore Dage lidt af indre Uroligheder; de store Opdagelser havde bragt Rigdomme ind i Landet, men disse Rigdomme, der ikke erhvervedes ved Borgernes Flid og Vindskibelighed, ere blevne dem mere til Skade end Gavn. De to østlige Halvøer derimod have frigjort sig, den ene fra Pavens, den anden fra Tyrkernes Herredømme, og stræbe nu hver paa sin Vis at erhverve sig en Plads blandt Kulturfolkene.

Dette var nu Landenes Historie; vi se, at der findes mange Parallelismer. Endvidere, Folkene høre til samme Folkestamme, den romanske. Deres Nationalkarakter er vel i mange Stykker forskjellig, men hedt er deres Blod og bringes let i Kog. Sprogene danne to Grupper, det nygræske paa den ene Side, det italienske og franske paa den anden, der begge som nedstammende fra Latinen ligne hinanden. Ogsaa disse Landes naturlige Beskaffenhed er for en stor Del den samme. De ere Bjerglande, men ikke uden græsgrønne Sletter og frugtbare Dale, der ikke mangle krystalklare Floder eller asurblaa Søer til at frembringe yndige, maleriske Landskaber ved Siden af

Kløfter og vilde Svælg med rivende Fosser, Urer og Myrer, der tjene Røvere og Stimænd til Ophold. Et rigt Liv, fuldt af Skjønhed og Afvexling, udvikler sig der. Jordbunden er indvendig urolig og ilter ligesom Folket. Landenes Produkter ere for en stor Del de samme, især frembringe de en stor Mængde Sydfrugter. Og naar saadanne Væxter kunne trives der, kan man slutte sig til, at Klimatet er mildt, ja saa mildt, at den simplere Del af Befolkningen tilbringer sin meste Tid ude, Mange have endog ikke Hus og Hjem. Medens i Regelen Spanierne give allehaand Lidenskaber frit Spillerum, og Grækerne siden Tyrkernes Indtrængen i Europa have været undertrykte og kuede og saaledes hindrede fra at hæve sig høit paa Aandens Gebet, have Italienerne altid været fremragende, hvad Kunst og Videnskab angaar. Endel have vel de herlige Skatte, Oldtiden har levnet dem, ogsaa bidraget hertil; men disse Skatte have de stadig^{en} vidst at forøge, Italien har frembragt fortrinlige Værker i malende, digtende og bildende Kunst. Og endnu Noget besidde disse Lande, der ikke bidrager lidet til at skaffe dem andre Folks Interesse, de mange Ruiner og Mindesmærker fra Grækernes, Romernes og Arabernes Tid.

3.

Let Sind og Letsind.

Et Ord kan ofte have en forskjellig Betydning efter den Plads, det har, og det Forhold, hvori det staar; saaledes her med Ordet let i de to Forbindelser: let Sind og Letsind. At En har et let Sind, regner man ham i Almindelighed til Fordel; naar Ulykken rammer, da ikke at se Alt fra den mørkeste Side, altid at kunne søge det Trøstende i de Skjæbnens Tilskikkelser, der ikke ere os saa ganske til Be-

hag, ikke strax at mistvivle, men blive fast i Haabet, at kunne gaa med freidigt Mod og Blikket op til al sin Gjærning, den være noksaa tung — det kalder man at have let Sind, og at være saadan er vel i Sandhed Noget, Enhver kunde ønske sig.

Og nu paa den anden Side Letsind. I denne Forbindelse kan man sige, at let staar i Betydningen for let, det vil sige et Sind, som tager sig Verden for let. Letsind eller Letsindighed er den Last uden at overveie Lovene for Aarsag og Følge, det Anstændige og det Modsatte, Pligt og Moral, at vise en Opførsel, der, konsekvent gennemført, vil lede lige ned i Forærvælsens Afgrund.

Hvor finde vi dette lette Sind, og hvor Letsindigheden? Det Første findes hos Gammel og Ung, Høi og Lav, i de forskjelligste Forhold i Livet, ikke blot hos de Mennesker, om hvem man efter det Ydre at dømme med Rette synes at kunne sige, at de have Grund til at være af let Sind, f. Ex. de Rige, men ogsaa ligesaa ofte hos den, der har mangen haard Kamp at kjæmpe for sit Nødtørfige. Hin Sidste kunne nok ogsaa Mennesker i de forskjelligste Vilkaar have, men den findes dog især hos Ungdommen, den være af høi eller ringe Byrd; den er endnu ubefæstet og uerfaren, har kun faaet kige ind i Verden og ikke lært den Kunst at overveie, før den handler, hvorfor den styrter sig afsted, blindt adlydende sine Lyster. Vel er ogsaa Letsind medskabt, ligesom let Sind er en Guds Gave, men man kan dog, hvis man vil, med Aarene overvinde det; en fast Vilje maa der imidlertid til, man maa sky Alt, der kan nære en saadan Karkers onde Tilbøieligheder, stedse have Guds Ord for Øie og for Hjerte og tænke paa, hvilken Skade man volder sig og Andre.

Vi have ovenfor fremhævet let Sind som et Gode, og saa maa det vel ogsaa være. Hvem vilde ikke prise sig lykkelig over at kunne være glad midt i Sorgen, at kunne smile gennem Taarer? „At tage Dagen, som den kom, er mer end Guld og Penge værd“, staar der i Visen. Man føler ikke Ulykken saa tung, som den er, og er i Lykken dobbelt fornøiet; man svækkes ikke saa meget ved Modgang, naar man har et let Sind, som naar man overgiver sig til Melankoli og ikke gjør sig den mindste Umage for „ved det blotte Forsæt at beherske sine sygelige Følelser“, som den store Filosof Kant taler saa meget om i sin Bog om „Sindets Kraft.“ Og paa den anden Side er vel Letsindighed en Egenskab, der i høi Grad nedsætter Mennesket; ikke nok med, at borgerlig Ære, Agtelse og Tiltro tabes, men ogsaa Sundhed, Formue, aandelig Tilfredshed og legemlig Comfort gaa fløiten.

Som Modsætning til et let Sind kan fremhæves Hypokondri eller Melankoli, Tungsindighed, og i Betragtning af disse Egenskaber og deres sørgelige Indflydelse kunne vi end klarere se, hvilken Velsignelse det maa være at være i Besiddelse af et let Sind. Ligeledes opfattes Begrebet Letsind tydeligere ved at se hen til den Besindige og Karakterfaste, de Onder, han sparer sig for, og de Goder, han vinder ved sin Opførsel.

Det bliver da derfor ethvert Menneskes Pligt saa meget som muligt at søge at beseire den Følelse, der gjør En misfornøiet med sig selv og hele Verden og er besværlig for En selv og Andre; man maa betænke, at det kun er Griller, der fremspringe af en skjev Opfatning af Ens eget Forhold i Verden, og at det dog er en Skam, at Saadant skal have en saa nedbrydende Indflydelse paa Ens hele Velvære. Og paa

samme Maade maa man sky Letsindighed og den med en saadan Egenskab følgende Bortødslen af alle aandelige og legemlige Gaver; vi ere Husholdere, der ere forpligtede til engang med Renter at tilbagebetale, hvad vi have modtaget.

II.

4.

At udvikle de to Sætninger: „Ikke Alt, som glimrer, er Guld“ og „Ikke alt Guld glimrer“.

Iblandt alle de Mennesker, med hvilke vi omgaaes og komme i Berørelse, finde vi visselig Exempler paa det, vi forstaa ved, at „ikke Alt, som glimrer, er Guld.“ Men hvad forstaa vi da herved, Sætningen anvendt paa Mennesker? Herved forstaaes, at der, ligesom der er meget uægte og eftergjort Guld, hvilket ved første Øiekast ser herlig og glimrende ud, saaledes ogsaa er mange Mennesker, som glimre udvendig, men som, naar man faar kaste et Blik ind i deres Indre, vise sig fulde af alt Ondt og Skjændigt. Ja, herpaa se vi mange Exempler hver Dag. Lader os kun se paa en Mand, der ved store Rigdomme ser sig istand til at udfolde en blændende Pragt i det Ydre, til at holde Assembleer og Baller o. s. v.; hvor ofte er ikke en Saadan raa og udannet i sit Indre og hans indre Liv kun Tomhed? Og lader os kaste et Blik ind i en Salon, hvor en saadan Mand holder sin Assemblée, hvor utallige Exempler se vi ikke der paa denne Sætning! Alt ser glimrende og herlig ud; Damerne ere klædte i de yndigste og smagfuldeste Klædninger og udfolde i sit Ydre en henrivende Skjønhed, og Herrerne ere

udstafferede med tykke Guldkjæder og Lorgnetter, indfattede i Guld. Men hvor meget Afskyeligt skjuler sig ikke under dette herlige Ydre! Hvor mange slette Lidenskaber og Tilbøieligheder huses der ikke i det Bryst, der er bedækket med de mest udsøgte Stoffer, og hvor mangt et udslukt Øie gemmer sig ikke bag den tykke Guldlorgnet! Og saa, hvor mange Hyklere skjuler ikke Kristenheden i sit Skjød! Hvor mangan en Bedrager gaar ikke og hænger med Hovedet og synes at være en from Guds Mand for at skaffe sig Tiltro! Herlig har Herren sammenlignet alle Hyklere med kalkede Grave, der udvendig ere skjønne, men indeni fulde af Raaddenhed og Gift. Se, alt dette er uægte Guld, der falder i Øinene, men som ikke kan bestaa, naar man vil prøve dets Ægthed paa Prøvestenen. Ogsaa fra Historien kunne vi hente Exempler. Se paa Sverige efter Karl Gustavs Død; det var stort og mægtigt at se til, dets Krigshæder overstraaled paa den Tid alle andre Landes; Gustav Adolf og hans Lærlinge i Krigskunsten havde kjæmpet tappert i Trediveaarskrigen mod Keiseren, og Karl Gustav havde næsten tilintetgjort Danmark. Men Tilstanden i det Indre var høist sørgelig; Folket led under svare Skatter og Byrder, og Riget var nedsunket i en bundløs Gjæld; Adelsmændene underkuede de lavere Stænder, der ingen Magt havde, medens hine gjennem Rigsraadet næsten havde mere at sige end Kongen selv.

Den anden Sætnings Betydning er netop den modsatte af den førstes; der gives i Verden Meget, der udvendig er uanseeligt og ringe, men som inde i sig gemmer meget Skjönt, Godt og Ædelt. Til alle Exempler paa foregaaende Sætning kan man stille Modsætninger som Exempler paa denne. Der er saaledes mange Mennesker, som leve i Simpelhed

og Armod, men som i sig bære Dyden og som have et indre Liv, der langt overgaar den Riges ydre. Ligeledes er der mange i Sandhed gudfrygtige Mænd, som dog ikke stille sin Gudfrygtighed tilskue og derfor lettelig blive miskjendte. Og saaledes er der ogsaa i mange andre Forhold dem, der lidet falde i Øinene, men som dog kunne taale at prøves paa Prøvestenen. Lader os tage et historisk Exempel, hvilket vi finde i vort eget Fædreland. Norge var før 1814 blevet anseet som et Nul i Historien og Folket som et Trællefolk; men i det nævnte Aar viste det, at det var i Besiddelse af skønne Dyder, Enighed, Friheds-sind og Fædrelandskjærlighed.

5.

En Karakteristik af det schweiziske Land og Folk.

Imellem Tydskland i Nord og Øst, Italien i Syd og Frankrige i Vest ligger der et lidet Land, udmærket saavel ved sin skønne Natur og storartede Egne, som ved sine tapre og frihedselskende Beboere; dette Land er Schweiz. Landet gennemskjæres paa kryds og paatvers af Alpernes mægtige Kjæder, der gjøre det til et fuldkomment Bjergland. Fra St. Gotthard, en stor Bjergknode paa Grændsen mellem Kantonerne Wallis og Graubünden og Italien, udgaar der Fjeldkjeder til tre forskjellige Sider, mod Nord, Øst og Vest. Af disse er Vestkjeden, Berneralperne kaldet, den høieste; enkelte Toppe, som Finsteraarhorn, Jungfrau og Mönch, stige til en Høide af 12,000 Fod. Alle disse Bjerge indeslutte imellem sig en stor Mængde Dalfører, der alle udmærke sig ved Frugtbarhed og Skjønhed. Blandt disse er de betydeligste og mest bekjendte Haslidalen og Lauterbrunnerdalen i Kanton Bern og Engediedalen i Grau-

bünden. Hver Dal er, som altid er Tilfældet, gennemstrømmet af en Elv, og flere af Europas største Floder, som Rhinen og Rhone, have sit Udspring i Schweiz. Af Søer har Landet et stort Antal, og mange af dem ere af en i et Bjergland usædvanlig Størrelse, men de have alle den langstrakte Form, der er egen for Søer i Bjerglande. De betydeligste af Søerne ere Genfersø, Bodensø, Neufchatellersø og Vierwaldstattersø. Der er i Schweiz kun en Strækning, der fortjener Navn af Slette, og det er den Del af Landet, der fra Genfersøen stryger i en Bue langs Grænsen mod Frankrige og Tydskland til Egnene om Bodensøen, hvor Landet igjen begynder at antage Udseendet af et Bjergland. Den øvrige Del af Schweiz er et Bjergland i Ordets egentlige Betydning; høie Fjelde, hvis Toppe ere bedækkede med evig Sne, ligge i umiddelbar Nærhed af smilende, frugtbare Dale, og denne Afvexling i Forening med de smukke Søer og store Fosser frembringer Naturscener af en vidunderlig Skjønhed. Medens Dalen især udmærker sig ved sin Frugtbarhed paa Korn og Frugter, frembringer Fjeldet og dets Skraaninger utorlignelige Græsgange.

I dette skjønne, herlige Land har der udviklet sig et ikke mindre herligt Folk. Schweizerne ere fremfor Alt tapre og frihedselskende. Hvor ofte have de ikke afgivet Beviser herpaa? Fordum engang bleve de haardt trykkede af de østerrigske Fogder, men de kunde ikke taale Aaget. Paa Rütli svore de tre kjække Mænd, Walter Fürst, Werner Stauffacher og Melchthal, en dyr Ed paa, at de vilde befrie sit Fædreland eller dø. Hvilket Heltemod! „Et Folk af Hyrder imod Albrechts Hære!“ Tell kunde ikke taale at føres fangen til Gesslers skumle Borg; derfor vovede han et Sprang, hvortil Haab om Frihed

alene kunde give ham Mod, og derfor sendte han Gessler sin sikre Pil. Og da nu Hertug Leopold kom til Landet med en stærk Hær for at hævne Fogdernes Drab, da krøbe ikke Schweiz's kjække Sønner i Skjul, men de mødte Jernmændene i aaben Mark. Da de Intet kunde udrette mod denne Mur af Skjolde og Skov af Landser, da banede Arnold af Winkelried sine Landsmænd Vei ved sin Død. Det var Fædrelandskjærlighed! Og mangfoldige andre Exempler have vi paa Schweizernes Tapperhed og Frisind. Naturligvis have Schweizerne som alle andre Folk sine Skyggesider, men tiltrods for disse ere de dog et af Europas bedste Folk, og vi maa saa meget mere elske og beundre dem, som de have mange Karaktertræk fælles med vore Landsmænd.

6.

Pavemagtens Udvikling i Middelalderen.

I den ældste Kirkeforfatning havde alle Biskoper lige Rang; men efterhaanden hævdede nogle af dem sig over de øvrige, og navnlig var det da Biskopperne i Rom, Konstantinopel, Antiokia, Alexandria og Jerusalem, der under Navn af Patriarker tiltog sig Forrangen. Blandt disse tabte de tre østerlandske snart al Betydning ved Muhamedanernes Fremtrængen, og de to øvrige kjæmpede om Forrangen. Følgen af denne Kamp blev, at der opstod to særskilte Kirkepartier, det vestlige eller romerske og det østlige eller græske, hvilke begge gjorde Fordring paa Navn af den katholske Kirke. Da den græske Kirke kun var udbredt over Europas østlige Lande, der i Middelalderen ligesom laa i Dvale uden at deltage i den almindelige Udvikling, fik den kun ringe Betydning. Romerbispen eller Paven stod saaledes i geistlig Henseende i Spidsen for hele det vestlige Europa med

dets mange, forskjellige Folkeslag og store, fremadskridende Riger.

Allerede fra de første Tider stræbte Paven at udvide sin Magt, ikke alene den geistlige, men ogsaa den verdslige. Blandt de Midler, han anvendte, var Bansættelsen det vigtigste. Kristus havde overgivet St. Peter Himmeriges Riges Nøgler og lagt til: „Hvadsomhelst du binder paa Jorden, skal være bundet i Himmelen, og hvadsomhelst du løser paa Jorden, skal være løst i Himmelen“, og Paven var jo St. Peters Efterfølger. Naar derfor en Fyrste eller en anden Mand ikke vilde rette sig efter Pavens Forskrifter, slyngede denne fra Rom Banstraalen mod ham; han blev udstødt af Kirken og udelukket fra Brugen af Naademidlerne. Med Bannet var ofte et Interdikt forbundet, det er et Forbud mod alle kirkelige Handlinger i det Land eller den By, hvor den Banlyste fandt Beskyttelse. Denne Magt modstod kun faa Konger; thi i denne fromme, overtroiske Tid kunde et Land kun sjelden udholde et Interdikt i længere Tid. En anden stor Hjælp havde Paven i de pseudoisidoriske Dekretaler. Disse vare en Samling af Konsiliebeslutninger, der udgaves under Biskop Isidor af Sevillass Navn, og som samlede sig om de to Punkter: den geistlige Magt staar over den verdslige, og al geistlig Magt hviler hos Paven.

I Besiddelse af saadanne Midler arbejdede nu Paven paa sin Magts Udvidelse; men Pavestolens og hele Geistlighedens Fordærvelse gjorde disse Bestræbelser kraftesløse i Middelalderens første Halvdel. Først med Gregor den 7de er det, at den egentlige Kamp med Statsmagten begynder. Denne strenge og nidkjære Pave fremkom med betydelige Reformere for at redde Kirken fra Fordærvelse og opstille den uafhængig ligeoverfor den verdslige Magt. Han paabød

Coelibat for de Geistlige og erklærede, at Investituren eller Meddelelsen af de geistlige Embeder alene tilkom Paven uafhængig af de verdslige Fyrster. Disse Reformere vakte en heftig Strid; Gregor selv døde midt under Kampen; men hans Efterfølgere op-tog hans Plan, og Kirken gik seierrig ud af denne Kamp. Den Tid, da Pavedømmet stod paa sit høieste Punkt, var Korstogenes Tid. Disse Krige førtes i Kirkens Tjeneste, Fyrster og Riddere underkastede sig Kirkens Magt og toge Korset. Den Pave, under hvem Pavemagten viste sig i sin største Glands, var Innocents den 3die. Han kuede enhver Modstand; den engelske Konge Johan uden Land, der satte sig op imop ham, maatte falde tilføie og tage sit Land til Len af Paven; Kjætterne i Toulouse bleve tvungne til Underkastelse; selv den græske Kirke syntes atter at ville blive indordnet under Pavens Høihed ved Oprettelsen af det latinske Keiserdømme og Indsættelsen af en romersk Biskop til Patriark i Konstantinopel. I denne Tid kunde man sammenligne Pavedømmet med Solen og Keiserdømmet med Maanen, der laaner sit Lys fra Solen. Men i denne Pavens store Magt laa dog Spiren til hans Undergang; thi den kristelige Frihed kunde ikke taale Pavernes ofte haarde Tryk, og Staterne væbnede sig mod deres Indgreb i deres Rettigheder. Læren var paa denne Tid bleven meget forvansket, Traditionen var stillet ved Siden af og over den hellige Skrift, Paverne havde anvendt den dem af Gud betroede Magt paa en utilbørlig og skadelig Maade. Alene Geistligheden var i Besiddelse af Dannelsen, medens Folket var nedsunket i den tykkeste Uvidenhed.

Det første alvorlige Knæk fik Pavemagten under Bonifacius den 8de ved hans Strid med den franske Konge, Filip den 4de. Men værre blev det under

det babyloniske Exil og det pavelige Schisma. En større Fornegtelse af den Tanke, der ligger til Grund for Pavedømmet, kunde ikke tænkes; dets Anseelse tabte sig i Folkets Øine, Pavens Verdensherredømme var brudt.

III.

7.

Den Stundesløse.

Stundesløs kalder man En, der gjør Alt og Ingenting, det vil sige, som begynder paa Meget, men fuldfører Lidet eller Intet. Det synes, som om han foretager sig Meget og har det skrækkelig travlt, medens han i Virkeligheden Intet bestiller. Thi hvad hjælper det vel, om en Ting er halv udført, naar den ikke bliver fuldendt? Et halvopbygget Hus kan Ingen bo i; en halv fuldført Skitse eller Maleri har intet Smukt ved sig. Man har ingen Nytte eller Fornøielse af at have læst Halvparten af en Bog, naar man ikke ogsaa læser Resten, overhovedet intet Gavn af noget halvgjort Arbeide.

Den Stundesløse har en forunderlig Karakter; fuld af Iver og Foretagelsesaand, mangler han aldeles den Taalmodighed og Rolighed, som udfordres til Udførelsen af ethvert Arbeide. Naar han vel har begyndt paa en Ting, lægger han den tilside for atter at tage fat paa en ny, idet han ikke i længere Tid er istand til at beskjæftige sig med Et og det Samme. Han ligner et Barn, som er saa begjærligt efter at faa fat paa et Legetøi og saa, naar det har havt dette i nogen Tid, er ligesaa begjærligt efter at faa et andet. Saadan omtrent er den Stundesløses

Karakter, og vi se heraf, at Stundesløshed maa være en Last.

Vi ville til Belysning af den Stundesløses Karakter give en Skildring af en Persons Liv, som led af og nærrede denne Last, og vi skulle se, hvor tomt hans hele Liv blev og hvor jammerlig det endte. — Det var en vakker og opvakt Dreng, til hvem hans Forældre knyttede store Forhaabninger. Men han havde en stor Feil, at han aldrig havde Taalmodighed nok til at fuldføre et Arbeide eller beskjæftige sig længe med en og samme Ting. Naar han skulde tegne eller male et Stykke, blev han snart kjed deraf og kastede Arbeidet fra sig. Naar hans Forældre bade ham om at læse for dem, gjorde han det en Stund, men snart mistede han aldeles Taalmodigheden, og saaledes gik det i alle Stykker. Dette vakte tidlig hans Forældres Frygt og Ængstelse, og de søgte at vænne ham af med denne hans Stundesløshed, men forgjæves. Først var han bestemt til at gaa den studerende Vei, men da han kun havde et Aar igjen til sin første Examen, tabte han Taalmodigheden. Han blev da bestemt for Handelsstanden og kom ind paa et Handelsinstitut, men heller ikke her trivedes vor Helt ret længe. Allerede var han kommen et godt Stykke ind paa en ny Vei, han gik i flere Aar tilsøs og stod i Begreb med at tage Styrmandsexamen — atter det Samme. Imidlertid vare hans Forældre døde, hvorved han kom i Besiddelse af en anseelig Formue. Da han nu syntes, at han ikke behøvede at vælge sig en fast Livsstilling, besluttede han at reise for at fordrive Tiden paa denne Maade. Men paa sine Reiser kom han sammen med slette Mennesker, der forledte ham til alskens Udsvævelser. Han sank dybere og dybere, og snart var hans hele Formue fortæret. Da han nu ikke mere havde Penge og ikke havde uddannet

sig til nogen Livsstiling, vidste han ikke, hvad han skulde gribe til. Det Eneste, der stod ham tilbage, var Betlerstaven! I en saadan ynkværdig Stilling døde denne Mand, til hvem man havde knyttet saa store Forhaabninger.

8.

Hvilke ere Norges vigtigste naturlige Hjælpekilder?

Man hører altid tale om, at Norge er et fattigt Land, og at det er derfor, at saa mange Mennesker hvert Aar vandre ud til Amerika, det nye Eden, hvor man efter de løgnagtige Emigranthververes Sigende blot behøver at strække Haanden ud — og den vil fyldes med Dynger af Guld. Og vel er det saa, at Norge ikke er rigt paa Guld og Sølv og Ædelstene, men dog maa man sige, at Landet besidder mange vigtige naturlige Hjælpekilder, saaat det er i høi Grad unaturligt, at vort Land ikke skal kunne underholde en Befolkning paa $1\frac{1}{2}$ Million Mennesker, medens det britiske Rige, der omtrent er af samme Størrelse, har en Folkemængde af henved 30 Millioner.

Vi skulle da her nærmere undersøge, hvilke disse Norges vigtigste naturlige Hjælpekilder ere. Vort Fædreland er et fuldkomment Bjergland, hele Landet kau betragtes som en eneste sammenhængende Bjergmasse, hvori Dalførerne udgjøre ligesom Revner. Dog maa man ikke tro, at denne Fjeldmasse er gold og ufrugtbar; tvertimod afgiver den de ypperligste Græsgange for stort og smaat Kvæg. Naar Sommeren kommer, driver derfor den norske Bonde sit Kvæg „til Sæters“, som det kaldes, hvor det i kort Tid opnaar en høi Grad af Fedme og Frugtbarhed. Herved sparer han tillige sine Enge nede i Dalen, som da forsyne ham

med Foder for Vinteren og tillige tjene til Græsgange for Kvæget, naar det om Høsten er kommet tilbage fra Fjeldene. Disse deilige Fjeldgræsgange maa saaledes ansees for en yderst vigtig Hjælpekilde for de indre Egne af Landet.

Men med Fjelde følge ogsaa Skove. De fleste af Norges Dalfører ere opfyldte af store Skovstrækninger, der sætte mange Mennesker i Virksomhed, og hvis Udbytte udgjør en af Norges vigtigste Udførselsartikler. Og idet vi tale om Skovene, maa vi tillige erindre de mange Elvedrag, hvoraf Norge gjen-nemstrømmes, der tjene som et vigtigt Befordringsmiddel, naar det gjælder at bringe de omhugne Træer ned til de forskjellige Sagbrug, hvor de skulle om-gjøres til Bord og Planker. Fremdeles hører hid mange nyttige Metaller og Mineralier. Guld er vel ikke Norge rigt paa; der er dog fundet Guldleier oppe i Altens Føgderi i Finmarken, men man tvivler paa, at det vil lønne sig at bearbejde dem; — men i saa meget større Grad besidder vort Fædreland Jern, som er langt nyttigere end Guldet; betydelige Jern-værker findes i flere Egne af Landet. En Del Sølv og Kobber samt flere nyttige Mineralier forekomme ligeledes.

For Kystboerne frembyder sig som en saare vigtig Næringsgren Fiskeriet, navnlig de betydelige Torske- og Sildefiskerier, der drives rundt om Norges Kyster, især oppe ved Lofoten, udenfor Søndmøre og ved Karmøen i Ryfylke. Tusinder af Mennesker forsamle sig her hvert Aar, og Millioner af Fisk blive fangede, nedsaltede eller tørrede og derpaa dels solgte til indenlandsk Brug, dels udskibede til fremmede Lande. Hvilken Masse af Mennesker finder vel ikke sin Næring i denne for Norge saa vigtige Hjælpe-

kilde! Den kan opveie mange af Amerikas Guld- og Sølvgruber.

I Forbindelse hermed maa til Slutning endnu mærkes den lange, af dybe Fjorde indskaarne og af en Skjærgaard beskyttede Kyststrækning. Hvilket andet Land kan vel sammenlignes med vort i denne Henseende? Derfor driver ogsaa Norge en livlig Handel og Skibsfart og har i Forhold til sin Folkemængde den største Handelsflaade af alle Europas Nationer næst den britiske.

9.

Ærgjerrig og ærekjær.

Disse to Ord synes ved første Øiekast at ligne hinanden noget, ja undertiden hænder det endog, at man forvexler dem med hinanden; men desuagtet have dog disse Ord en ganske forskjellig Betydning, saaat det ene endog udtrykker en lastværdig Egenskab, det andet en rosværdig.

Ærgjerrig er det Samme som gjerrig efter Ære. Enhver kjender den Gjerriges Karakter; han søger paa alle mulige Maader og ved alle Leiligheder at sammenskrabe Penge, at samle Dynger deraf, hvorved han, den Taabe, fryder sit Øie, som om de usle Penge kunde skaffe ham nogen Lindring i hans Nød, nogen Trøst i hans Sorg. Han sætter al sin Lid og alt sit Haab til Pengene, han gjør Pengene til sin Gud. Og har han end erhvervet sig Tusinder paa Tusinder, er han dog endnu ikke fornøiet; han vil have Mere, Mere, Mere, han higer, han stræber af al sin Kraft efter at erhverve sig flere blanke Dalere, hvorved han kan fryde sig, og tænker ikke paa, hvor liden Nytte han dog har af alle sine Kister, fulde af Sølv.

Den Ærgjerrige forholder sig nu med Hensyn til Æren, som den Gjerrige med Hensyn til Pengene. Han anser Æren for det Høieste, gjør den til sin Gud; han higer efter den ligesom den Gjerrige efter Pengene, han synes, at han ikke kan leve uden Ære, og derfor styrter han sig ofte i uforvunden Fare blot for at opnaa Ære. Ærgjerrighed er en Last, der kan medføre de største Ulykker baade for Vedkommende og Uvedkommende. Lader os f. Ex. betragte en ærgjerrig Konge! Han lader sig ikke nøie med sin Forgjængers Lande, han vil have Mere, vil erobre fremmede Lande for at erhverve sig Ære. Saa gaar han da i sin umættelige Ærgjerrighed videre og videre og synes aldrig, at han har nok. Han udtømmer Skatkammeret, bringer Handel og Søfart i en mislig Stilling og maa tilsidst indgaa Fred paa haarde Vilkaar. Som Exempler paa saadanne ærgjerrige Fyrster kunne vi nævne Karl den 12te, Ludvig den 14de og Napoleon den 1ste.

Ærekjær derimod er den, som er kjær i, glad i sin Ære, som søger at opnaa den Ære, som ethvert Menneske bør stræbe efter, den nemlig at blive saa meget som muligt agtet og afholdt af sine Medmennesker. Denne Ære er det Enhvers Pligt at stræbe efter; man skal ikke være ubekymret for, hvorledes man tilbringer sit Liv, thi derved erhverver man sig kun Spot og Haan; men man skal leve saaledes, at man netop paa Grund af sit Levnet erhverver sig Folks Agtelse og Kjærlighed, Noget, som staar i den allersimpleste Mands Magt, er han kun omhyggelig for sin Ære, ærekjær.

Derfor bør stedste Ærekjærhed skattes som en Dyd, Enhver bør besidde, men Ærgjerrighed afskyes som en Last, Enhver bør beflicte sig paa at udrydde.

For det norske Flag.

Endelig var atter Frihedens Time oprunden for Norge. I over fire lange Aarhundreder havde vort Land sukket under Danskernes stedmoderlige, ja tyranniske Behandling. Disse misbrugte sin Magt paa Norge, som mere og mere blev tilsidesat og forsømt. Men saaledes kunde det ikke blive ved; Frihedens Aand vaagnede blandt Nordmændene, Herren hørte deres Bønner og kom dem til Hjælp, og — Norge blev frit, takket være den Almægtige, de kloge, fædrelandskjærlige Eidsvoldsmænd og, ikke at forglemme, den ædelmodige Carl Johan, uden hvis Mildhed Sværdet vilde være blevet lagt i Vægtskaalen, og Gud ved, om Norge da havde undsluppet Sveriges Herredømme. Men, som sagt, Norge blev frit, og eftersom Folket begyndte at fatte sin Stilling, at det ikke efter at have været hans danske Majestæts Undersaatter nu paa samme Vis skulde underkastes Sverige, gjorde sig ogsaa efterhaanden gjældende forskellige Fordringer paa ydre Beviser paa denne Uafhængighed, deriblandt ogsaa et eget Flag, som den milde, folkekjære Oskar skjænkede os, hvorved han bidrog ikke blot til at forøge Folkets Kjærlighed til sin Suveræn, men ogsaa til at befæste dets Frihedsfølelse og indre Kraft. Og rimeligt var det; ilde vilde det nu smage, da Frihedsaanden er vaagnet og befæstet hos os, om vi Nordmænd, Ætlinger af de gamle, stolte Vikinger, forholdsvis Europas største Søhandelsfolk endnu maatte seile under fremmed Flag og ofre fremmede Nationer vort Hjerteblood uden at faa anden Løn end Tilsidesættelse og Utak. Men Gud ske Lov! det slippe

vi, vi skue ikke Norges Vanære, vi have kun Traditionen derom.

Men hvorledes gik det til, at Norge saa længe fandt sig i Danmarks trykkende Aag, at de norske Sømænd ikke snarere søgte at fri sit eget Land fra Danskens end denne fra Fremmede, og at de ikke erklærede sig uvillige til at indhøste det danske Flag Ros og Berømmelse? Hertil kan man nævne to Grunde: først det ulykkelige Nationalhad til Sverige, som gjorde, at Nordmændene for at skade dette Rige føiede sig efter Danmarks Fordringer, — og dernæst den Omstændighed, at der i Grunden var to Slags Nordmænd i Norge, norske Nordmænd og danske Nordmænd, der kjæmpede med hinanden om Overmagten, og hvoraf de sidste gik af med Seieren, medens de første bleve bundne og forbleve bundne indtil 1814, da de sønderlede Baandene, grebe til Vaaben og beholdt Seier; Norge fik sin tabte Frihed igjen og som Bevis paa Friheden et eget Flag.

Uagtet nu Nordmændene vistnok ikke havde nogen Grund til at mindes det danske Herredømme med megen Velvilje, se vi dog, at de ved Valget af sit Flags Farver viste, at de ikke bare Nag til Danskerne, idet de optog Dannebrog deri. Dannebrog's Røde og Hvide samt Trikolorens tredie Bestanddel, det Mørkeblaa, straaled nu i det norske Flag, og disse tre Farver tilsammen betegne vort Lands dyrebareste Klenodie, Friheden.

„Du Blomster af Palmen paa Friheds Grund!
skjøn est du at skue trefarvet;
det hvidene Kors i den røde Bund,
det har du af Dannebrog arvet;
men Hjertebladet, det mørkeblaa,
af Friheds Marv maatte først udgaa“.

Norge fik altsaa sit Flag, et Flag, som med Kampens og Frihedens Symboler vaier paa alle Have, kjendt af alle søfarende Nationer. Nordmændene kunde atter efter over 400 Aars Forløb seile frit omkring til alle Lande. De kunde ligesom sine Fædre, de gamle Vikinger, vise fremmede Folkeslag, at Norge er et frit Land, at de ere frie Borgere i en fri Stat. De danske Farver, som hidtil havde vaiet fra hver en norsk Mastetop, maatte rømme og vige Pladsen for Norges Friheds lyse, skinnende Farver. Og hvilken Udbredelse have ikke disse Farver fundet, med hvilken Agtelse og Tillid se ikke Fremmede hen til det norske Flag! Det er ligesom de norske Søgutter bekjendt og agtet i alle Lande; de norske Sømænd ere bekjendte blandt alle søfarende Nationer ikke længere som danske Trælle, nei som frie, virkelig frie Nordmænd, og de ere agtede formedelst sin Dygtighed, Uforfærdethed og Disciplin. Og ligesaa store Frugter har Friheden og et eget Flag baaret indenfor selve Folket; dets nationale Sands og Frihedsfølelse er forøget, dets Lyst og Flid med Hensyn til Søvæsenet voxet.

Endnu en Ting ligger i vort Flag, ogsaa en fjerde Farve bemærke vi, naar vi betragte det, og den betegner vor Forening med Sverige; den betegner, at de rette Broderlande ere forenede med hinanden i et for begge Lande ønskeligt og tjenligt Forbund, at disse Tvillinglande efter længe at have staaet fiendtlig ligeoverfor hinanden endelig have fundet hinanden og opdaget, hvorledes de netop ere som skabte til at holde sammen.

Lader os da tilsidst ønske fremtidigt Held for dette vort Flag, vor Friheds Symbol! Lad det fremdeles vaie fra hvert et Skib, fra hver en Brygge, fra hvert et Hus som et Frihedens Tegn, ja lad det vaie som et saadant, indtil den sidste Dag kommer, da

alt Jordisk skal forgaa! Lad det flyve over Havets skummende Bølger, forøge Norges Ry og Anseelse i Udlandet og styrke dets indre Magt og Selvstændighed! Gid aldrig mere de ydmygende Dage maa komme igjen, da Norges Søgutter maatte seile under fremmed Flag, og gid Synet af vore Frihedsfarver maa opvække Modet i enhver Nordmands Bryst, saaat han i Farens Stund kan vise sig som en ægte Ætling af de tapre, frygtløse Vikinger og som en værdig Arving af den unge Frihed og dens Symbol, Flaget!

„Vift stolt, trefarvet norske Flag,
fra høien Mast!
Ved Vovens Sang, ved Bølgens Brag,
hvor gløder, dufter Sydens Dag,
i Polens Nat blandt Jettevrag
vai høit fra Mast!
Vai frit — dig Baand ei trykke maa,
for Tordenkilen i det Blaa
de brast!“

11.

De forenede Stater i Nord-Amerika.

For hundrede Aar siden vilde Ingen have anet, at der af de britiske Besiddelser i Nord-Amerika skulde reise sig en Stat, som inden forholdsvis kort Tid i Rigdom og Magt kunde maale sig med sit Moderland, Britannien, Jordens første Stat. Thi naar man ser hen til de nordamerikanske Fristaters Tilstand for hundrede Aar siden og sammenligner den med deres nuværende blomstrende Forfatning, saa maa man rigtignok erkjende, at de have gjort uhyre Fremskridt i disse hundrede Aar, ja saadanne Kjæmpeskridt som neppe nogen anden Stat i saa kort Tid. Især er det da siden Frihedskampens Slutning

i Aaret 1783, at Staterne ere gaaede saa betydelig fremad, da de før denne vare stillede omtrent som Norge før 1814, idet alle Indtægter og Fordele gik til England.

Da Staterne bleve erkjendte for frie, vare de kun tretten i Antal. Saasnart de omliggende Stater saa, at hine trivedes godt under sin frie demokratiske Forfatning og at de snart hævede sig til Magt og Velstand, sluttede de sig til Forbundet, og Antallet er nu steget til henimod fireti Stater. Disse bestyres af en Præsident og en Kongres, der svarer til vort Storting. Befolkningen bestaar af Blandinger af Jordens fleste Nationer, da Indvandringen fra de øvrige Verdensdele er betydelig og stiger for hvert Aar. Som en Følge heraf have saagodtsom alle kristne Religionsbekjendelser Tilhængere i Staterne, og Religionsfriheden er uindskrænket.

Fristaternes Folkemængde formerer sig stærkt formedelst den uafsladelige Indvandring og kan nu anslaaes til henved tredive Millioner. Anglo-Amerikanerne ere et af Jordens mest fremragende Folk. Flid, Opfindsomhed og Frihedsfølelse ere Hovedtræk i deres Karakter. Oplysningen staar paa et høit Trin, navnlig er Almueoplysningen respektabel. Blandt Næringsveiene maa især mærkes Industri, Jordbrug, Handel og Søfart. Folket besidder et betydeligt mekanisk Talent; Opfindelsen af de fleste Slags Damp- og andre Maskiner udgaar fra Amerika. De forenede Stater kappes ogsaa med England om de største Bomuldsfabriker.

I Jordbrug har Landet gjort uhyre Fremskridt. Af Korn udføres aarlig et betydeligt Antal Tønder, ligeledes en stor Masse Bomuld og Tobak. De hvert Aar ankommende Emigrantstrømme opdyrke Landet længere og længere mod Vest, og det vil vel ikke

vare længe, førend Landets hele dyrkbare Jordsmon er oparbejdet. Bergværksdriften er ogsaa betydelig paa mange Steder. Især af Stenkul udføres der en Del, medens dog langt mere forbruges i selve Landet til de mange Fabriker, Skibe og Jernbaner. I Kalifornien udvindes adskilligt Guld.

De vigtigste Næringsveie ere imidlertid Handel og Søfart, der i de senere Aar have svunget sig op til en uhyre Høide. Landets Handelsflaade kan maale sig med den britiske, og det er uvist, om Briterne eller Nord-Amerikanerne indtage den første Plads som handlende og søfarende Nation. Overalt ser man Stjernebanneret vaie, overalt kan man se de velbyggede, smukke nordamerikanske Skibe. Inde i Landet findes der et Net af Jernbaner, som befordre den livlige Landhandel.

Angaaende Staternes politiske Stilling kan det bemærkes, at der hersker en stærk Spænding mellem dem og Storbritanien. En, den irske Fenierbevægelse lignende, Gjæring hersker over i Amerika med det Maal at bringe Canada under de forenede Stater. Nylig have disse ved Kjøb erhvervet de russiske Lande i Nord-Amerika, de mellemliggende britiske Besiddelser ere nu igjen. Mange mene, at Staterne ville benytte sig af de mange europæiske „Spørgsmaal“, det italienske, det orientalske o. s. v., til at naa sin Hensigt.

12.

Hvorledes det gaar til i den fine Verden.

I Almindelighed pleier man at inddele Samfundet i tre Trin efter Menneskenes Stand, Opdragelse og Dannelse, nemlig den fine Verden, Middelklassen og Bondestanden, en Inddeling, der dog i mange

Henseender er mangelfuld og unøiagtig, da det som oftest hænder, at man tager altfor meget i Betragtning de ydre Forhold uden at bekymre sig om Menneskets indre Værd, saaledes at f. Ex. en rig Mand faar Plads i den fine Verden, om han end er noksaa aandsfattig, medens en ubemidlet, men begavet og dannet Person uden Videre bliver udelukket fra den.

Vi skulle da her søge at faa et nærmere Indblik i denne første og tilsyneladende vigtigste af disse Klasser, den fine Verden. Til den Ende vilde det ikke være af Veien, om vi fik Anledning til at iagttage et eller andet Selskab eller Forsamling, hvor udelukkende Medlemmer af denne fine Verden ere tilstede. Lader os da se at gjemme os i en Krog af den store oplyste Sal deroppe og derfra foretage vore Observationer! Selskabet er endnu ikke begyndt. Kun Opvarterne vimse travlt omkring i Salen for at arrangere det Fornødne. Lidt efter ankomme Vognene. Dørene rives op, og en Sky af Silke, Fløiel og anden Stads svæver ind i Salen. Værten og Værtinden vinde ikke Andet end at bukke, neie og ønske Velkommen. De mindre Rige og Anseelige faa kun en simpel Hilsen. Anderledes er det med de egentlige Storfolk. Komplimenter og Høflighedsbevisninger regne ned paa dem fra alle Sider, medens de med gravitetiske Skridt gaa igjennem Salen. Alle vige fulde af Ærbødighed tilside, indtil de høie Herskaber ere komne vel forbi. Da faar imidlertid Piben en anden Lyd. Herrerne sige: „det var mærkværdigt, at han vilde nedværdige sig til at komme hid“, — Damerne: „Gudbevares, hvor hun bryster sig idag!“ Imidlertid kommer man til Sæde. Krinoliner og Frakkeskjøder blive bragte i Orden. Beværtningen begynder og med den Konversationen. Den er meget stiv og formel og dreier sig blandt Damerne for det Meste om Mode og Pynt,

blandt Herrerne — om det gaar høit — om Politik, Handel og Forretninger. Man iagttager nøie at titulere hinanden rigtig. Det vilde ansees for en stor Fornærmelse, om En kaldte en Grossererdatter Jomfru istedetfor Frøken, eller om En duttede en Anden, med hvem han ikke netop havde drukket Dus. Menneskene sige du til Kongernes Konge og Herrerne Herre, men mellem hinanden indbyrdes kan det ikke gaa an! Saaledes, som ovenfor skildret, tilbringes nu Aftenen, indtil Vognene komme frem. Atter en hel Del Komplimenter, og hele Stadsen er forbi. Vært og Værtinde ere glade, fordi det er over, og grunde paa, om de blive indbudne til Amtmanden og Grosserereren, næste Gang disse holde Selskab, siden de havde indbudet dem idag.

Dette er imidlertid kun et ufuldstændigt Indblik i den fine Verden, men da det bliver sent, faa vi standse for idag og fortsætte vore Iagttagelser en anden Gang.

3die Latinklasse a.

13.

Hvilke Egenskaber udfordres for at fortjene
Heltenavn?

Man taler om Helte i mange Retninger, Krigshelte, Troeshelte, Dydshelte, og ved en Helt forstaar man en Mand, der kjæmper med en standhaftig Tapperhed og som oftest vinder Seier. Blandt de Egenskaber, der karakterisere Helten, træder saaledes Tapperheden først frem. Den sande Helt kjender

ikke Flugt; han gaar Faren imøde med urokkeligt Mod og kjæmper med Standhaftighed, indtil han seirer eller ligger aldeles under; han regner ikke efter sine Modstanderes Tal eller undersøger deres Styrke, før han gaar i Kampen, men han prøver endnu engang sin gode Sag og holder ud i Tillid til dens Seier. Dog udsætter han sig ikke dumdristig for Faren eller den visse Undergang, naar det ikke er nødvendigt.

Ædelmodighed og Høihjertethed i Forbindelse med en streng Retfærdsfølelse ere Egenskaber, som den ikke i ringe Grad maa besidde, der vil gjøre Fordring paa at kaldes Helt. Uden den rette Sjæleadel vil Mennesket, han være saa tapper og udholdende, han vil, være langt mere udsat for at lade sig forlede af lave Lidenskaber til Udførelsen af usle, slette og grusomme Handlinger, der maa træde i den skarpeste Modsætning til hans Stræben efter Heltenavn. Helten hjælper sine Fiender, naar de trænge hans Bistand, og søger ved enhver Leilighed heller at vække deres Beundring og Agtelse end deres Had og Frygt. Derved vinder han flere for sig, og Seieren kommer ham lettere i Hænde.

Den sande Helt er ydmyg, han praler aldrig af, hvad han har eller er; han fremhæver eller roser aldrig sine egne Gjerninger, end sige at han skulde anmasse sig Ros for Bedrifter og Egenskaber, der ikke ere hans, men han gjør meget mere gjerne Indrømmelser for den, der er bedre end han, om det end sker paa hans egen Bekostning. Vilde man vel kalde den en Helt, der, efterat han har udført en, om end nok saa stor, Gjerning, gaar hen og i store, pralende Ord udbasunerer for Verden, at han har gjort det og det, og opfordrer alle Mennesker til at vise ham

sin Hyldest og Ærefrygt som en Helt? Jeg tænker, han vilde blive spottet og udleet.

Urokkelig Standhaftighed i Kampen for den gode Sag er en Helts Hoveddyd. Det er den, der har skabt Helte i alle Retninger; den drev Alexander den Store gennem Høiasiens Ørkener; thi han og alle Mennesker paa den Tid holdt det at lægge al Verden under sin Magt for en god Sag. Det var Standhaftigheden, der bragte Martyrerne til fra Baalet i Sang og Bøn at bekjende hans Navn, for hvis Skyld de lede. Det var Standhaftigheden, der stod Luther bi i Kampen med Kristi Statholder og bragte ham Seieren.

For os, paa vort Standpunkt som Kristne, maa dog Guds frygten som hos Alle saa og hos Helten staa som den allerførste og allerstørste Dyd, da det jo er den, som først skaber alle de andre eller forvandler dem fra „glimrende Laster“ til virkelige Dyder. Herimod kunde man vel fremkomme med det Spørgsmaal, om ikke Fredrik den 2den af Preussen var en sand Helt. Dertil svarer jeg: han kan vel kaldes en Helt i den Forstand, hvori de Mange tage Ordet, der lade Guds frygten ude af Betragtning, -- men da blev der mange Helte; nei, Fredrik den 2den var med al sin „Storhed“ ingen Helt, han stolede udelukkende paa sig selv og kjæmpede ene og alene for sig og sin Ære, ja troede ikke engang, at der var en Gud til, og var saaledes værre end en Hedning. Ingen komme her og nævne op en hel Del Romere og Grækere, der kaldes Helte; de havde ikke hørt Noget om den levende Gud, og desuden skal man vel neppe finde nogen Hedningehelt, der ikke nærede den dybeste Agtelse, Kjærlighed og Tillid til sine Guder.

Gustav Adolf var en Helt, hos hvem alle disse Egenskaber fandtes udprægede i den skjønneste For-

ening; han var en sand Helt, hvem Enhver, der stræber efter Heltehavn, bør sætte sig til Mønster.

14.

Karakteristik af Luther.

Naar man betragter et Portræt af Dr. Martin Luther, ser og føler, hvorledes de kloge, men fromme Øine hvile paa En med et Udtryk af blidt Alvor, hvorledes han ligesom i Tanker har lukket Bibelen, han holder i Haanden, halvt igjen, da gribes man uvilkaarlig af en høitidelig Stemning, af en inderlig dyb Taknemmelighedsfølelse for denne Mand, og hvorfor? jo, fordi han var den, gjennem hvem Gud igjen fremstillede sin Kirke saadan, som han vilde, den skulde være, fordi vi skyldte ham Reformationen og vor uforfalskede Tro.

Luther maa ansees for den evangelisk-lutherske Kirkes Fader, og dens Bekjendere kunne i Betydning stille ham ved Siden af eller endog over de gamle Kirkefædre: Origines, Athanasius, Krysostomus og Augustin. Med Origines var han en stor Skribent og Forfatter, med Athanasius og Augustin knuste han Falskheden og Ondskaben inden Kirken, og med Krysostomus revsede han som en frimodig og dygtig Taler med lige Strenghed de Ringes og de Mægtiges Laster og Feil. Dog havde han ikke som hine det opdukende, netop fødte Onde at bekjæmpe, hvilket de kvalte i Fødselen; det, han modarbejdede og besejrede, var gammelt, stærkt og fast indgroet i Kirken. Han angreb ikke blot de aabenbare Laster, men han kjæmpede ogsaa mod Pavernes og Geistlighedens, disse saakaldte Useilbarliges forfærdelige Misbrug og Forvanskninger, som ikke saa ret Mange vare blevne opmærksomme paa.

Reformationen var Luthers store Værk, der har bragt saa uendelig stor Velsignelse i alle Henseender, har grebet ind i de politiske Forhold, befordret Oplysningen i en saa høi Grad og endelig vist Menneskene Pavedømmets store Vildfarelser og vrange Lærdomme, aabenbaret den Tro og vist Veien til den Samvittighedsfred, man ikke kunde tilkjøbe sig af en Tezels Afladskræmmerkiste. Det var vel ikke klart for Luther, hvilket overvættets stort Arbeide han paadrog sig, idet han opslog sine 95 Theses paa Kirkedøren; han havde vel ikke overveiet, at han derved kunde komme i Kamp med hele den daværende Kristenhed, men senere blev det klart for ham. Og efter en saadan Opdagelse var det ikke at undres over, om han kunde forskrækkes, lide af Anfægtelser og vel mangen Gang være nær ved at fortvivle; da var det kun hans faste, levende Overbevisning om, at han kjæmpede med Gud og for dennes egen Sag, og Ord som: „Jeg formaar Alt i Kristo, som gjør mig stærk“, der opretholdt hans Mod og Kraft. Han var en Troens Kjæmpe i Ordets videste Betydning, han kjæmpede mandeligen for Troen paa Guds Naade og Kjærlighed mod Paver, Keisere, Konger, Verdens lærdeste Mænd, Sværmere og Oprørere — det var ham lige meget, han kjæmpede med og for den Gud, han elskede saa inderlig, dette var ham nok. Og han vandt Seier, den skjønneste Aandens Seier, idet han byggede den evangelisk-lutherske Kirke paa en Grundvold, som aldrig kan rokkes eller forgaa, paa Evangeliet. Han havde gjort den høitidelige Ed til sin „allerkjæreste hellige Skrift, at prædike og lære den trolig og rent“; han holdt sit Løfte alle sine Dage, og det var maaske dette, der bragte hans Gjærning Seier, den kunde ikke forstyrres, thi den var ikke af Menneskene, men af Gud.

Som geistlig Skribent, Taler og Digter, udviklede Luther en glimrende Virksomhed. Han var en grundlærd Mand og skriver desuden om sig selv: „Hvad enten jeg vil eller ikke, nødes jeg hver Dag til at blive lærere, da saa mange store Lærere kappes om at trænge ind paa mig.“ Hans Stil er letfattelig og tydelig, saaat selv et Barn gjennem den kan forstaa store og høie Ting. Han har som literær Personlighed den Fortjeneste at have hævet det sachsiske Sprog til Tydsklands Skriftsprog og til den Renhed, det nu besidder. Han har skrevet saa Meget, at man med Rette kan anvende paa ham de Ord, som i Oldtiden sagdes om Origines: „Hvem af os kan læse saa Meget, som han har skrevet?“ De af hans Skrifter, der for os have størst Betydning, er for det Første hans Oversættelse af Bibelen, dernæst hans Huspostille, de tvende Katekismer o. fl. Ved Ordningen af det nye Kirkevæsen, der maatte blive en nødvendig Følge af Reformationen, viste han sig i høi Grad kraftig og indsigtfuld.

I sit offentlige og private Liv viser han sig som et Mønster for enhver Kristen. Det skulde være herligt at faa en Død som hans og ende sit Liv med de Ord: „In manus tuas commendo spiritum meum — redimisti me, Deus veritatis!“

15.

Til en Emigrant.

Ven, du forlader os for at søge Lykken hinsides Havet i det paa skønne Løfter og Forhaabninger saa rige Amerika. Jeg har et Par Alvorsord at tale med dig til Afsked og jeg smigrer mig med, at du,

gamle Ven, ikke vil lade dem gaa ind ad det ene Øre og ud ad det andet.

Husk for det Første paa, at den Tid, som gik, kommer aldrig, aldrig mere tilbage! Derfor vil jeg ønske, at du ingensinde maa komme til at angre, at du er dragen fra dit Fødeland, fra dit Folk og fra dine nære og — derom er jeg overbevist — inderlig kjære Slægtninger, — jeg vil ønske, at du, naar du med én Gang befinder dig midt inde i uvante Forhold, midt iblandt en Masse vildfremmede Mennesker, der alle kolde ile dig forbi uden et Blik, maa erindre dig, at den Dag idag er kun engang og at det derfor gjælder at bruge den vel. Naar du da er kommen i Virksomhed og ser den ene Vanskelighed efter den anden at optaarne sig for dig paa den Vei til Lykken, som du her hjemme troede saa let, naar du ikke længere paa nogen Maade formaar at bekjæmpe Hjemveen, naar Tanken paa det skjøne, rolige Hjem med uimodstaaelig Magt bemægtiger sig dig og i de lange Nætter ikke under dig Søvn og Hvile og om Dagen selv under det haardeste Arbeide ikke lader dig faa Ro, — da husk, det gjælder fremad, fremad!

Husk for det Andet paa, at du har en Samvittighed og en Gud! Den Tanke kan blive det Bedste af alt det, du tog med dig hjemmefra, men den kan ogsaa blive dig den bitreste Tanke, der nogensinde har plaget et Menneskehjerte. Det er en Tanke, som passer i alle Forhold; midt under de største legemlige og aandelige Farer staar den som en Trøster og Hjælper ved Siden af dig. Tænk paa det Øie, som ser dig, naar du er nær ved at fortvivle og lægge Hænderne i Skjødets; stol paa ham, som eier det, og du skal blive hjulpen, der du mindst ventede det, trods Satan og alle onde Mennesker, som med

dumme, ufølsomme Øine stirre paa dig i din Nød uden at løfte en Haand til Hjælp, der dog ikke vilde have kostet dem synderlig Møie. Maatte den Tanke komme dig ihu, naar du er høiest paa din timelige Lykkes Tinde, naar det ser ud, som om Alt var til kun for at gjøre dig stor og lykkelig; den skal da staa dig advarende ved Siden og erindre dig om, at du ikke har dig selv at takke for den mindste Smule af Alt, hvad du har, den skal jage Stolthed og Hovmod og alle de utallige Laster, som følge med disse to, paa Porten og bringe Ydmyghed og Taknemmelighed mod alle gode Gavers Giver ind i dit Hjerte. Tro mig, Ven, du skal føle dig mange, mange Gange mere lykkelig midt i al din Ydmyghed med en god, rolig Samvittighed, end om du stolt og ubøielig kun stirrede ind i Egoismens blanke Speil. Lad endelig Tanken paa Samvittigheden aldrig vige fra dig, ikke engang ved den allermindste af dine Handlinger; thi en, om end i sig ubetydelig, slet Handling har for mange Ulykkelige været Kilden til et langt ryggesløst og ugudeligt Liv.

Det var kun disse to Ting, jeg havde at sige dig. Jeg haaber, kjære Ven, at du ikke anser dig for god til at tage imod Advarsler fra mig. Det er de aller-sidste i denne Verden.

Far da vel, bortdragende Ven!

2den Latinklasse b.

16.

Romsdals Føgderi.

„Hvor smukt, hvor smukt!“ udbryder mangan Reisende ved Synet af Romsdal. Og sandelig, mange

Steder kunne ikke nævnes her i det kolde Norden, som i Naturskønhed kunne sættes ved Siden af vor Dal. I Baggrunden kneise de høie, maleriske Fjelde, saasom Romsdalshorn og Troldtinderne, op mod Himlen og danne ligesom en Ramme omkring det skønne Maleri: Dale, Høie, smaa Søer, Fjorde, Øer og endelig Byen Molde. Maaske synes Romsdals Skønhed større, fordi de Fleste, som besøge samme, lægge Veien om Sønd- eller Nordmøre, hvis Fattigdom paa Naturskønheder noksom er bekjendt. Naar nu den Reisendes Øine ere blevne kjede af at stirre paa disse evige, mørke, med Lyng bevoxede Bjergkjæder, da ligger pludselig som ved et Trylleslag det skønne Romsdal foran En. Men Romsdals Skønhed er bleven saa rost og besjunget endog af store Digtere, at jeg ikke behøver videre at gaa ind paa det Emne; jeg har blot udtalt, hvad jeg, der er født og lever i al denne Herlighed, føler ved samme.

Befolkningen staar i Henseende til de gode Egenskaber, som udpræge Nordmændene, ikke tilbage for noget af de andre Fogderiers, men Feil og Laster findes der dog ogsaa i Overflod. Især finder der en frygtelig Banden Sted, som endog gaar saa vidt, at Mange ikke kunne sige et Ord uden at ledsage dem med en drøi Ed; ja Mange finde endog Fornøielse deri, i Sandhed en skjændig og gudsbespottelig Fornøielse! Befolkningen i det Hele taget beskyldes ogsaa for en vis Langsomhed og Dovenskab samt en utidig Vedhængen ved de fra Forfædrene nedarvede Skikke, men herom tør jeg ei ytre nogen Mening paa Grund af for lidet Kjendskab til Sagen.

Levemaaden er meget tarvelig, ja endog slet. Sild er den almindeligste Ret til Middag og Grød til Aften, hvad der har sin væsentligste Grund i Bøndernes sørgelige Ubekjendtskab til Madstel. Imid-

lertid have dog Bønderne paa disse Kanter meget mere Sands for Orden og Renlighed end Søndmøringerne, hvis Urenlighed næsten er bleven til et Ord-sprog. De vigtigste Næringsveie ere Fiskeri, Agerbrug og Fædrift. Især er det første en vigtig Næringskilde, ja i de senere Aar har Notbruget faaet saadant Opsving, at der i Molde og nærmeste Omegn findes ikke mindre end 14 Notlag. Agerbruget er ogsaa vigtigt som Følge af Klimatets Mildhed og Jordens Frugtbarhed, dog er det især med Hensyn til Kornavlingen gaaet mere og mere tilbage. Fædriften har i de senere Aar tiltaget; Faar ere førte over fra England, og efter hvad jeg har hørt, er Forsøget lykkedes nok saa godt. At Bønderne i den senere Tid have begyndt at lægge sig efter Havedyrkning, sees deraf, at der næsten foran enhver Hytte, især i Byens Nærhed, findes en liden Haveflek med Blomster eller Frugttræer.

Det smukke, lille Molde er Fogderiets eneste Kjøbstad. Handelen er uagtet et ikke ubetydeligt Opland og mange gode Fiskevær meget ringe og kan aldeles ikke sammenlignes med Kristianssunds. Det gaar med Molde som med Trondhjem, Kristianssund har taget Luven fra begge. Det mangler baade paa Kapitaler og driftige Folk her, og uden disse kan jo ingen By hæve sig, ja neppe bestaa. Forresten er Fattigdommen ikke saa stor, Pengene ere temmelig ligelig fordelte paa Indbyggerne. Dertil kommer, at Arbeidsklassen i de senere Aar næsten aldrig har manglet Arbeide. Drukkenskaben er ikke saa stor, som man skulde tro, naar man kaster et hurtigt Blik ind i en opfyldt Brændevinskippe; dersom man ser nøiere efter, vil man i Almindelighed finde, at Størsteparten af Gjæsterne ere Bønder. I de højere Klasser hersker der adskilligt selskabeligt Liv.

Selskaber afløse Selskaber. Det forstaaer sig, A. kan jo ikke staa tilbage for B., og C. maa overgaa dem begge. Naar nu ikke Finantserne svare hertil, ja saa maa der laanes og borges og borges og laanes, og jeg tror trygt at kunne sige om Molde det Samme, som Digteren har sagt om Trondhjem:

„Ja stort skal det være, men Herregud,
 hvor smaat det dog er i Grunden!
 Det hele Væsen ser deilig ud,
 men Raaddenhed ligger paa Bunden,
 og Tiden vil vistnok lære,
 om stort det i Længden kan være“.

17.

Paa Torvet i Molde.

„Budstikken“ fortæller os Mangt og Meget, men hvad Torvepriserne ere, kan den dog ikke fortælle os. Det vilde ogsaa være en saare vanskelig Ting, thi Torvehandelen foregaar for en stor Del paa den i den berygtede Moldevise beskrevne Maade. Henimod Kl. 10 om Formiddagen kan man se en Flok Kokkepiger med sit af Sukkervand oppudsede Haar, en Kappe og et Forklæde, der vidne om Brug i Køkkenet, samt det uadskillelige Troug vandre ned til Torvet. Andreas Berg har der sin Handel med Hyse, Smaatorsk, Flyndre og anden Fisk, som han med høi Røst forkynder for Kokkepigerne. Paa den anden Side af Torvet ligger der en Sildebaad, hvori Bønderne spankulere omkring uden at bryde sig det Ringeste om, at de sønderflænge Silden med sine tommetykke Saal-r. At Hr. Andreas ser med et skjevt Øie til de gode „Sildegamper“, som have været saa dristige at konkurrere med ham, er en Selvfølge, thi ofte lokkes Kokkepigerne til heller at købe

for et Par Skilling Sild end at give 8—10 Skilling for et Maal Hyse. Midt paa Torvet sætter en Bonde op Ved, som af hans Kammerat kastes op fra en Baad. Bonden kaster og kaster uden at se tilhøre eller tilvenstre, indtil han omsider træffer Frøken Just. Fruen taaler naturligtvis ikke en saadan Fornærmelse mod den elskede Datter og kommer strax i Fyr og Flamme. Den stakkels Bonde vedbliver med beundringsværdig Taalmodighed at kaste sin Ved op. Men jeg maa vel fortælle lidt om Fru Just. Hun har et Kaffebord eller rettere sagt en Restauration i det Smaa. Thi her serveres ikke blot Kaffe, men ogsaa mange andre herlige Sager, af hvilke jeg her vil tage mig den Frihed at opnævne nogle, da det let kan hænde, at jeg derved frister En eller Anden af Eder til at besøge hendes Restauration, hvorved jeg maa-ske kunde forskaffe mig hendes Protektion. Bordet, som holder temmelig betænkelig mod Hr. Bucks Hævestakit, er bedækket med en Dug, som vel har været hvid engang i Tiden, men hvis Farve det nu er saare vanskeligt at bestemme. Midt paa Bordet staar der en Kaffekjedel, som vistnok er et Arvestykke fra Hr. Justes Oldemoder, paa en meget sirlig udskaaren Kaffering, formodentlig et af Hr. Justes Fristundsarbejder. Ved Siden af denne har en blaarandet Tallerken med nogle smaa hvide Poteter indtaget sin Plads, og ikke langt fra dem sees nogle Fiskekager samt lidt Bifsteg, der efter indhentede Efterretninger skal være lavet af en mager tyveaarig Hest. Derpaa følge Kager med og uden Smør, ugeganle Kringler af Hr. Lindboms Fabrikat og endelig nogle Pølser, som virkelig se appetitlige ud. Ikke sandt — Munden løber i Vand efter alle disse herlige Ting? Ved Siden af dette Kaffebord har Mutter Berg ogsaa opslaaet et, der dog ikke er saa brillant.

Omkring dette sidde Bønder, der prate om Fiskeri og slige Ting, men de Gjester, som besøge Fru Just, nedlade sig ikke til at prate om saa ringe Ting. Wingaard, Hjelset og Holst tale om lutter Politik og de sidste Nyheder. Keisere og Konger dethroniseres og Riger stiftes. Vistnok trænger Bismarck ikke meget lang Tid til at omkalfatre Europa, men det smukke Triumvirat ved Fru Justes Kaffeboard overgaar ham dog.

18.

Aarøleiren 1867.

Veiret var graat og trist den Onsdag Morgen, da vi skulde begive os til Aarø og der begynde den saa længelsfuldt ventede Leir. Kun en liden blaa Plet paa Himlen gav et tvivlsomt Haab om, at Veiret kunde bedre sig. Men stolende paa det „dersom det ikke bliver altfor stygt Veir“, som Rektor havde føiet til, da han talte om Turen, begave de fleste Gutter sig med sine Pakker i Hænderne til Skolen. En Komite blev sendt op til Rektor for at høre, om Veiret tillod at gaa, og da den bragte Ja, modtoges den med rungende Hurra af de spændt ventende Kammerater. Rigtignok satte Nogle, som, idet de tvivlede om Veiret, indfandt sig med sine Skolebøger under Armen, sure Ansigter op; men de fandt det raadeligst at gaa hjem og bytte Bøgerne med Gevær og Tornister, da der reiste sig en for dem ulykkespaaende Mumlen blandt de andre Gutter. Endelig kommanderedes der „Opstilling“, og Tøiet indskibedes nu i Baadene, hvorpaa vi, efterat Rektor havde oplæst de for Turen gjældende Bestemmelser, marscherede afsted ad Aarø til.

Det gik sent, men man kunde jo ikke Andet

vente, da tredie Peloton just ikke bestod af Riser. Men saa kom vi da did ogsaa, og i Springmarsch gik det ned til Søen, hvor Enhver tog sit Tøi og derpaa begav sig i Kvarter. Om Eftermiddagen kaldte Trommen os paa Exercerpladsen. Pelotoncheferne rykkede nu ud med sine Pelotoner til forskjellige Kanter, og under Marscher og Exercitie gik en Tid hen, indtil Kapteinen befalede os at træde paa Linien. Efter at have ordnet os afsang vi „Lov og Tak og evig Ære“. Det var gribende i den stille Aften at høre denne smukke Melodi glide henad Gelederne, og man grebes uvilkaarlig af en underlig Følelse, der stemte Sjælen til Andagt, da en af Underofficererne, efterat Psalmen var afsungen, læste Fadervor. Paa denne Maade sluttede vi vort Arbeide for den Dag. Dernæst blev der udtaget Skildvagter og udsat Poster, og da det var gjort, opløste vi os, og Enhver begav sig til sit Kvarter, hvilket man ikke havde Lov til at forlade efter Kl. 10.

Den næste Dag kaldte Trommen os til Exercerpladsen, hvor vi efter at have sunget og holdt Bøn begyndte at exercere. Om Eftermiddagen kom der pludselig Efterretning om, at Russerne vare trængte ind i Aarødalen og havde besat Aarøbroen. I største Hast sendte vor Kaptein 2den Peloton ud til Undersøgelse langs Elven, medens 1ste Peloton som den egentlige Hovedstyrke gik Veien opad Dalen til Broen. 3die Peloton blev efter længe afholdt Krigsraad ladet tilbage som Reserve. Da vi endelig naaede frem, havde Russerne fundet det bedst at trække sig tilbage uden at efterlade det ringeste Spor. Ja de havde endog i sin Ilsomhed forglemt at medtage nogle fede Kjør, som græssede i Nærheden. Glade over den lette Seier optændte vi tapre Soldater, ved hvis blotte Navn Fjenderne havde taget Flugten, en Ild og fordreve derpaa Tiden med den rigtignok lidet soldatermæssige Beskjæfti-

gelse at plukke Bær. Henimod Aftenen begave vi os, ikke lidet stolte, til Aarø, som vi naaede i den muntreste Stemning. Førend Armeen opløstes, holdtes der ligesom den foregaaende Aften Bøn, hvorefter Skildvægter udsattes.

Den tredie Dag begyndte Pelotoncheferne efter afholdt Andagt at exercere med sine Pelotoner, hvilket de vedbleve med — rigtignok fik vi to Timers Hvile — indtil Kl. 5, da vi traadte sammen paa Linien. Vi slap nu for den Dag, thi vi skulde have Lystighed om Kvelden. Der samlede sig Folk baade fra Byen og de omkringliggende Gaarde, og Markerne vrimlede af dem, førend endnu Festlighederne vare begyndte. Især var der en Masse Smaapiger. Først opførtes to Komedier: „Barberer i Felten“ og „Krabbekrigen“. Moldenserne, der saa sjelden have Anledning til at bivaane slige Fornøielser, og næsten aldrig gratis, tabte baade Næse og Mund over det udmærkede Spil. Ikke nok med, at de skrege „Bravo“ og „da capo“ i vilden Sky, og at man klappede med Hænderne, det bedste man kunde, nei Enthusiasmen gik endnu meget videre, man trampede i Jorden, saaat der næsten opstod et nyt Slags Jordskjælv, og bearbejdede med sine Stokke Stenene og Flagstængerne i Nærheden. Da det nu endelig var en Ende med Komedierne og Begeistring, der ved sine Variationer for en Iagttager kunde synes som den anden Akt, begyndte Ballet. Orchestret, der i Duelighed nok turde taale en Sammenligning med det, som nylig har spillet til det store Bal i Paris, bestod af et Horn, to Violiner, en Tromme, en Tambourin, et Triangel samt en gammel Kobjælde. Gulvet, som vi dandsede paa, var en grøn Græsvold, og om den end ikke kan sammenlignes med Bucks Dandsesal, gik det dog nok saa godt, og Ballet vilde vistnok have varet længe ved, dersom ikke Regnet havde sat en Stopper derfor. Med

den Fornøielse var det altsaa forbi, men saa kom Fyrværkeriet frem for Dagens eller rettere sagt Nattens Lys. Hei, hvor der vrinlede af Sværmere, Raketter, romerske Lys, bengalsk Ild og andre lignende Sager! Men Klokken var 10, og ind maatte vi, enten vi vilde eller ikke, men jeg fik ikke sove stort, dertil var der for stor Allarm af de Krambodgutter, Haandværkssvende og Læredrenge, som havde beæret os med sit Besøg.

Lørdag Formiddag var der Parade, og efterat vi vare færdige med den, indskibede vi vort Tøi. Derpaa drog vi i ordnede Rader og under Afsyngelsen af muntre Sange til Byen, som vi naaede over Middag.

2den Latinklasse a.

19.

Et Besøg i Finnebyen Kautokeino.

Himlen var klar, ikke en eneste Sky viste sig paa den, men koldt; ja rigtig koldt var det den Morgen, da jeg spændte Skierne paa mig og gik afsted i Følge med nogle af mine Kammerater. Vi gik hurtig og vare snart komne saa langt, at vi blot kunde se nogle faa Huse af Hammerfest, hvorfra vi vare gaaede ud, og det varede ikke længe, før ogsaa disse vare os af Syne. Efter nogle Timers uafbrudt Marsch vare vi komne over paa den anden Side af Halvøen, og nu gik det raskt ned over Fjeldet, lige til vi kom til Stallørgargo, der ligesom Hammerfest ligger lige ved Havet. Herfra toge vi Baadskyds over til Kvalsund, som ligger paa Fastlandet. Her laa vi Natten over. Tidlig den næste

Morgen reiste vi videre tilsøs, og da vi havde saa stærk Vind, at vi maatte tage ind to Klør, kom vi omtrent ved Midnat til Alten. Men istedetfor nu at blive her Natten over, som rimeligt kunde være, toge vi Ren-skyds til Bosekop, hvilket Sted vi ogsaa strax forlode og gik saa paa Ski omtrent en Mil. Da det var temmelig mørkt, var det meget vanskeligt at finde Veien. Vi stødte nu til vor Lykke paa en Gamme. Finnen, som boede der, var i Sandhed menneskekjærlig; han laante os baade Ren og Pulk og fulgte os paa Veien, indtil vi kom til Noget, som skulde forestille et Skifte, men som dog miserabelt udførte sit Hverv. Her fik vi da bytte vor Ren med to andre, og vi fik tillige Kjær-risser istedetfor Pulken. Vi betalte da Finnen godt og lode ham, overøst med Taksigelser for sin Godhed, reise tilbage til sin Hustru, som vistnok ventede ham med Længsel, da det ikke er ret morsomt at være saaledes alene i en afsidesliggende, liden Gamme i de lange, mørke Vinternætter i Finmarken. Efter at have udhvilet os en Times Tid paa Skiftet reiste vi videre og kom den tredie Dag efter Afreisen fra Hammerfest langt ud paa Eftermiddagen til Kautokeino, en liden Landsby, som næsten udelukkende er beboet af Fjeldfinner. Trætte efter Reisen indkvarterede vi os hos Lensmanden, der tilbød os et Par hyggelige, smukt møblerede Værelser til vor Raadighed.

Med Længsel ventede vi nu paa, at den følgende Dag skulde komme, saaat vi kunde faa gaa ud i Byen og se os lidt omkring. Lensmanden fortalte os, at her just netop paa denne Tid var mange Finner, thi de tre paafølgende Dage skulde der være et lidet Marked. Dette glædede os overmaade, og endnu mere overraskede bleve vi, da vor gode Hr. Lensmand den følgende Morgen tilbød sig at være vor Ledsager, naar vi gik ud paa Markedspladsen. Her var et Liv, der overgaar al

Beskrivelse. Da vi kom did, troede vi Hammerfestinger os henflyttede til Grundset Marked, der jo er saa bekjendt eller maaske rettere berygtet for det Liv, som rører sig der. Hist staar En og falbyder sine Rensdyrpæske. Han skryder nu ogsaa saa af dem, at Folk gjerne kunde tro, de vare syede af Sibiriens bedste Peltsværk og forarbeidede efter nyeste Parisermode. Der kommer en Mand hen til ham og spørger ham om Prisen. „Denne“, sagde Finnen, idet han pegede paa en af de største, „den skal du faa for 2 Spd., den; det er udmærket godt Kjøb, det“. Manden, som visseligen havde stor Lyst paa den, pruttede saa længe med Finnen, at han fik den for 1 Spd. Nu kom der En nok saa stolt kjørende i sin Kjærris. Han spændte Renen fra og bandt den til en Stolpe, som stod der; derpaa gik han ind iblandt Mængden formodentlig med den Tanke at snyde En eller Anden rigtig godt og gjøre en god Handel. Imidlertid passede en liden Skøier sit Snit og sprang hen og fyldte Kjærrissen med Sne. Længere borte paa Pladsen stod en Fin og pralede af sine Rensdyr, der dog virkelig fortjente al den Ros, de fik, thi de vare saa store og staute, at der ikke fandtes deres Mage paa hele Markedspladsen. Vi gik derhen, og Lensmanden gjorde en meget god Handel; han kjøbte nemlig et af de største og vakreste af Dyrene, og vi hjalp ham da med at faa det viltre Dyr, som ikke kjendte sin nye Herre og derfor var meget uregjerligt, hjem.

20.

En Søstad.

Høit oppe mod Nord ligger en Søstad. Øen, hvorpaa Byen er bygget, er saa at sige ganske omgiven af det aabne Polarhav, alene ved en anden, temmelig stor

Ø noget beskyttet mod nordvestlige Storme. Selve Byen ligger dog ikke ganske aaben for Havet, da den er anlagt inde i en Bugt, som danner dens Havn, der ansees for at være ret god og er bekvem at anløbe for Skibe, store saa vel som smaa.

Midt paa Sommeren sees denne Havn ganske fuld af Skibe, og da er der et Liv deroppe, som vistnok Ingen, der ikke har været der, kan forestille sig. Det ene Skib efter det andet kommer og gaar, Havnen er prydet med alle Slags Flag, det er umuligt at tælle alle de fra øverst til nederst flagbedækkede Master, der vugge sig paa Bølgerne. Bryggerne ere fulde af Folk, som speide efter Skibe, og de speide ikke forgjæves. Ikke før er et Skib kommet ind paa Havnen, før de ikke langt ude øine et andet. Ja, der er et Liv, et Søliv deroppe, som er umuligt at beskrive. Uagtet Byen ligger saa uhyre langt mod Nord, næsten lige ind i Nordpolen, saa er dog dens Havn aldrig bedækket med Is, saaledes at Skibstarten og Sølivet ikke i ringeste Grad nogensinde forhindres.

Vil man gaa omkring i Byen, ser man, hvor man kommer, Præg af, at man ikke befinder sig i nogen Landstad, men just netop i en ægte Søstad. Kommer man udenfor en Smedje, vil man neppe se Andet end Ankere, Drægger, Kjættinger og andet saadant til Søfarten Henhørende. Kommer man ned mod Søen, ser man Skibsværft paa Skibsværft. Gaar man ind paa Hotellerne, finder man paa Bordene Aviser, som ere fyldte med Fortegnelser over Skibe, der ere komne ind til Byen i Ugens Løb. Naar man gaar omkring i Garderne, træffer man den ene kjække Sømand efter den anden. Butikkerne ere alle vel forsynede med Skibsuhre, Kompasser, Oktanter o. s. v. Kort sagt, hvor man kommer, finder man alle mulige Slags Skibsartikler.

Spitsbergensreisen.

Ankeret var lettet, og den gunstige Vind førte os hurtig ud af Havnen paa den klare, men dog saa kolde Julidag. Koldt var det der, hvor vi nu vare, men koldere var det der, hvorhen vi skulde — paa Spitsbergen. Paa Veien foregik intet Mærkeligt; kun bleve vi anholdte af en russisk Skonnert, hvis Mandskab kom ombord til os og spurgte, om vi havde Brændevin. Nei var Svaret. Men disse efter stærke Drikke saa begjærlige Folk troede os ikke, og de begyndte derfor at undersøge Skibet. Vi lode dem foretage dette Arbeide i Fred, da vi vidste, at de alligevel ikke vilde finde, hvad de ledte efter. Men af Forsigtighed lode vi en af Matroserne følge med. Efter lang, men forgjæves Søgen begave de sig da endelig ombord i sit eget Skib og seilede bort. Vi fortsatte nu Reisen, og efter syv Dages Forløb kom vi endelig til Spitsbergen. Vi lagde under Land ved det sydligste Næs. Her bleve to Baade sendte ud for at se, om der var nogen Fangst at gjøre. Men de kom snart tilbage uden at have seet Andet end et Par Hvalrosser, hvilke den ene Baad havde fanget. Det nyttede altsaa ikke at ligge her længere.

Vi lettede da atter Anker. Da vi havde seilet omtrent en Time uden at have stødt paa en eneste Isflage, forandrede Kapteinen derfor vor Kurs til Nord. Pludselig fik vi se en Skonnert lige foran os i ganske kort Afstand; ved nøiere Undersøgelse bleve vi var, at det atter var en Russer. Vor Kaptein vilde derfor vende om, da han nødigt vilde komme i Selskab med disse raae, barbariske Mennesker. Men da vi med Et hørte et høit Skrig, som kom fra Skonnerten, beholdt vi vor Kurs og lagde os temmelig nær Russeren. Her bleve vi Vidner til en uhyre grusom Scene. Den rus-

siske Kaptein havde befaleet Mandskabet at kaste en af Matroserne i Søen paa Grund af en ubetydelig Forseelse, denne havde begaaet. Denne barbariske Befaling adlød Mandskabet uagtet Matrosens ydmyge Bønner. Han blev altsaa kastet i Søen, og Enhver, der har en Forestilling om, hvor koldt og barskt det er deroppe paa Spitsbergen, kan tænke sig, hvorledes dette Bad smagte den stakkels tyndt klædte Matros. Vi bade ham svømme hen til os, saaat vi kunde optage ham. Glad over dette Tilbud svømmede han, saa hurtigt hans forfrosne Lemmer formaaede, hen til os. Men da den russiske Kaptein bemærkede dette, sprang han ned i Kahytten, greb et ladet Gevær, ilede atter op paa Dækket og gav nøie Agt paa, naar Matrosen kom til vor Skibstrappe, og lagde saa an for at skyde efter ham, men forfejlede til den arme Matroses Lykke sin Hensigt. Vi optog ham nu, hvorover Russekapteinen blev saa forbitret, at han sendte tre Mand ombord til os for at fordre Matrosen udleveret. Dette blev negtet, og vi truede Russerne med, at de, hvis de ei strax forlode vort Skib, skulde blive nedsablede paa Stedet. Disse feige Stympere bleve derved saa forskrækkede, at de øieblikkelig begave sig ned i sin Baad og roede bort til sit eget Skib. Den stakkels Matros blev pleiet paa det Bedste. Men desuagtet døde han den næste Dag.

Vi flyttede nu Plads, da vi ikke vilde ligge ved Siden af saadanne ubehagelige Selskabsbrødre som disse ukultiverede, barbariske Mordere. Kapteinen besluttede at opsætte Begyndelsen af vort Fiskeri til den følgende Dags Morgen. Tidlig blev da tørst en Baad udsat, denne kom tilbage ved Middagstider og havde gjort god Fangst. Derpaa blev en anden rustet og stødte ud fra Skibet, bemanded med sex Rorskarle, en Harpunerer, en Lineholder og en Styrmand. De havde

kun roet en halv Fjerding fra Skibet, da Baaden med Et var omringet af en Flok Hvalrosser. „Her“, tænkte Harpunereren, der var en dristig Mand, „skal vi gjøre en prægtig Fangst“. Og han tænkte ikke feil. Forsigtig roede Rorskarlene hen imod tre uhyre store Hvalrosser. Harpunereren stod foran i Baaden med en Harpun i Haanden, to nede i Baaden og tre Landser paa den ene Baadtofte. Lineholderen stod og surrede Harpunlinen om Haanden og forsøgte at faa godt Tag i Baaden, hvilket ikke rigtig syntes at ville lykkes ham. Endelig var da ogsaa han færdig, og nu stødte Harpunereren sit Vaaben med al sin Kraft i den ene Hvalrosses Bryst, saaat Blodstraalen sprang i Veiret saa høit, at man neppe kunde følge den med Øinene. Med Hurtighed dukkede Hvalrossen under, og da den atter kom op, modtog Harpunereren den med et vældigt Landsestød, hvorpaa den med rasende Heftighed svømmede afsted og drog Baaden efter sig. Efterhaanden sagtnede den dog af mere og mere, og endelig fik de den op i Baaden, men dog ikke uden forfærdeligt Besvær. Paa denne Plads gjordes en Fangst af fem Hvalrosser og en Kobbe. I hele syv Uger laa vi her, og hver Dag fiskedes der meget.

Nu fik vi et meget behageligt Selskab, idet en Brig fra Tønsberg just kom paa den Plads, hvor vi laa. Da vi havde ligget tre Dage sammen med den, overlode vi den denne rige Plads og begave os længere vestover, hvor vi under idelig Flytten fiskede godt. Medens vi saaledes laa paa et Sted, som var uhyre rigt paa Sælhunde, fik vi pludselig Øie paa en temmelig stor Grønlandshval, hvilken Kapteinen uagtet faa Hvalfangstredskaber besluttede at fange, hvis det paa nogen mulig Maade lod sig gjøre. Storbaaden, som endnu havde været urørt, blev nu sat ud, og vor kjække Harpunerer steg ned i den tilligemed elleve

Mand, som Kapteinen selv havde udvalgt. Efter over en halv Dags Møie og Besvær havde de endelig vundet Seier, og nu blev der Jubel paa Skibet. I tre Dage holdt Mandskabet paa med at tage Spækket af Hvalen, men endnu vare de langt fra færdige. Kapteinen lod da Resten af Dyret skjære i Stykker, og derpaa blev den lagt ned i Rummet, hvor den optog en uhyre Plads. Nu besluttede Kapteinen om en Uges Tid at reise hjem igjen. Denne Uge blev der ikke fanget noget; thi Mandskabet trængte til Hvile efter saa haarde Strabatser. Derpaa satte vi Seil til, og for en føielig Vind gik det hurtig hjemover. Vi vare ofte udsatte for Drivis, men denne skadede os dog ikke det allerringeste. Fem Dage efterat vi havde forladt Spitsbergen, løb vi atter ind i den Havn, vi for tre Maaneder siden havde reist ud fra med et sikkert Haab om god Fangst, et Haab, som nu saa herlig var gaaet i Opfyldelse.

1ste Latinklasse b.

22.

Min Reise til Hamburg.

„Kronprinds Karl“ var kommen tilbage. Med det norske Flag i Mastetoppen gyngede det stolte Skib sig paa de blaae Bølger, medens Folket ilede hurtig omkring paa Dækket; thi da de holdt paa at losse, havde de det meget travlt. Det var en herlig Tid for mig. For det Første var jo min kjære Fader kommen hjem, og for det Andet laa „Prindsen“ paa Havnen. Næsten hele Dagen var jeg ombord og saa mig omkring, og jeg

fik mangt et Haandslag af Matroserne, som godt kjendte mig igjen fra den Tid, da jeg var i Kristiania paa samme Tid som de. Jeg var ogsaa ofte ude og roede, saaaat jeg tilsidst fik store Blærer i Hænderne af dette uvante Arbeide. I Stilhed tænkte jeg ofte paa, hvor herligt det skulde være at faa Lov til at være med paa en Reise, men disse Tanker beholdt jeg dog hos mig selv. Min Fader havde været hjen:me i nogle Maaneder, da han en Dag kom ind og fortalte, at han havde faaet Ordre til at reise om en Ugestid. Jeg indsaar nu, at hvis jeg vilde være med, maatte jeg nu bede om Lov til det. Jeg gik da hen til ham og spurgte, om jeg ikke skulde faa være med. Smilende spurgte han mig, om jeg ikke var bange. Jeg svarede: „Hvorledes kan jeg være det, naar jeg er hos dig?“ Jeg bad ham nu saa længe, indtil jeg fik Lov, men dog kun til Hamburg. Min Fader spurgte Rektor, om det gik an for Skolen, hvortil denne svarede: „Ja, naar det kun ikke bliver meget længe“.

Dagen, hvorpaa jeg skulde reise, kom. Jeg tog Afsked med min Moder og mine Sødskende og ilede med min Fader til Baaden. Snart stode vi paa Dækket, og under Matrosernes Hurraraab seilede vi ud gjennem „Gabet“. Det gik prægtig! O hvor morsomt var det ikke at se paa, hvorledes Matroserne paa min Faders Kommando som Katte klatrede op i Riggens og klarede Seilene! Men det skulde ikke gaa saaledes bestandig. Da vi vare komne udenfor Skagen, blæste der op en Storm fra Nordvest, men vi bleve den dog var, førend den brød rigtig løs. Nu blev der Liv ombord. I Hast fore Matroserne op i Riggens og besloge Seilene, hvilket de til Lykke bleve færdige med før Stormens Udbrud, men strax efter susede ogsaa Vinden i Tougværket. Søen gik høi, og man havde næsten ikke Andet at gjøre end at holde sig fast. Jeg stod

ved min Faders Side og var ikke en Smule bange; tvertimod følte jeg mig lige saa tryg, som om jeg stod paa Landjorden. Omtrent fem Timer varede Stormen. Da stilnede det af, og herefter havde vi godt Veir. Vi mødte mange Skibe underveis, og jeg syntes, det var meget morsomt at skrive op, hvor store Skibene vare og hvilket Flag de førte. Omtrent ti Dage havde vi været i Søen, da vi en Dag, medens jeg stod paa Dækket, seilede ind ad Elbens Munding. Her var en Mængde Skibe, der fore om hverandre, nogle fra, nogle til Hamburg. Ved Middagstid ankom vi til denne store By. Hvor forunderligt var det ikke for mig, en Nordmand, at høre paa Tydskernes Prat! Min Fader tog mig med sig iland, forat jeg skulde faa se mig om. Her var Alt Travlhed. Gaderne vare propfulde, og det var ikke godt at komme frem. Min Fader viste mig mange smukke Bygninger, saasom Børsen, Toldboden o. fl. Om Aftenen gik vi igjen ombord. Den følgende Dag tog jeg grædende Afsked med min Fader, gik ombord paa Dampskibet „Trondhjem“ og kom med dette velbeholden hjem.

23.

Skoleguttens Fristunder.

Paa mangfoldige Maader ved en Skolegut at tilbringe sine Fritimer, om end disse som oftest ikke ere mange. Naar han endelig efter lang Studeren er færdig med sine Lektier, har han Grund til at være glad, og strax begynder han da at tænke paa, hvad han nu skal tage sig for. Hans Beslutning er snart fattet; Skoleguttens er sjelden raadvild i denne Henseende. Er det Vinter og godt Føre, kan han tage sine Ski, Skøiter eller sin Kjælke frem, og de Udflugter, han

foretager paa disse, ere ham meget til Gavn; thi derved styrker og hærdner han sit Legeme, faar et friskt og raskt Udseende og forskaffer sig tillige stor Fornøielse. Er det derimod slet Føre og stygt Veir, bliver han helst inde, hvor han da oftest tager for sig en eller anden nyttig Bog.

Om Sommeren ere hans Adspredelser langt flere, da har han mange Fornøielser at vælge imellem. Ved daglig at bade sig styrker han sin Helbred. Han deltagere da i Lege, som f. Ex. at slaa Bold, løbe omkap o. s. v. At gaa paa Jagt, foretage Ture til Fjeldvande for at fiske og andre lignende Beskjæftigelser ere ogsaa meget morsomme. De, som have Anledning dertil, foretage ofte Rideture; man ser ikke sjelden Gutter, der ere meget flinke i at ride. Paa mange Steder have Skolegutter oprettet Bueskytterforeninger, i hvilke de tilbringe et Par Timer om Eftermiddagen med Bueskydning. I disse Foreninger holdes et Par Gange om Aaret Præmieskydning, hvorfra man ser manges Gut gaa med et fornøiet Ansigt, idet han har vundet en eller anden smuk Ting.

24.

En Fisketur.

En Morgen reiste jeg og en af vore Drengene ud for at fiske. Vi havde udrustet os saaledes, at vi kunde være borte hele Dagen. Jeg havde ogsaa taget med mig mit Gevær. Om Morgenen, da vi droge afsted, var Veiret meget smukt. Vi begyndte da strax at fiske, men vi vare ikke synderlig heldige, og vi bleve derfor snart kjede af det. Jeg fik nu se nogle Fugle borte paa Søen og sagde til Jens: „Ser du disse, du? det havde været Moro, om vi kunde faa fat paa en af dem“. Strax Jens fik se de store Gjæs, som laa derhenne, fik

han lige saa stor Lyst til at sætte efter dem som jeg. Han trak op Snøret og satte sig til at ro, medens jeg lagde mig forud for at holde Udkig med dem. Vi halede stærkt ind paa dem og kom snart den ene paa Skudmaal. Jeg fyrede da, og til min Glæde blev den liggende paa Stedet. Nu led det henimod Middag, og vi havde endnu ikke faaet noget Fisk. „Hvad mener du“, sagde Jens, „de vil sige oppe, naar vi ikke kommer hjem med Fisk til Helgen? nu faar vi rigtig lægge os til og fiske med Alvor og ikke bryde os om Fuglene“. Vi roede da bort i Klaveraasen og lagde os midt i Sundet. Men da bleve vi var Noget, som sprang ikke langt fra Baaden. Jeg havde aldrig seet Saadant før, saa jeg blev ganske bange og spurgte Jens, hvad det var. „Det er vist en Søorm“, sagde han, „de pleier at være oppe midt paa Dagen, naar det er Solskin og Stille“. Han fortalte mig ogsaa, at den er meget farlig. Min Frygt tiltog derfor, og jeg bad ham, at vi strax maatte reise tillands. Vi roede nu begge, alt hvad vi orkede, og kom heldig til Stranden. Her fortalte Jens mig mange Historier om, hvor farlig Søormen er. Vi lagde os nu her tæt ved Land for at fiske, og da det led ud paa Eftermiddagen, bed Fiskene godt, saaat vi fik et Par Bøtter fulde, til vi reiste op. Vi fortalte naturligtvis, hvad vi havde seet, hvorover de gjorde meget Nar af os og trøstede os med, at det ikke er Søorm til; det maatte sikkert have været en Springer, vi havde seet.

II.

Reglement

for

Gymnastik og Exercitie

i Skolen

ved

Capitaine Christophersen.

Det kunde maaske for Mange synes en overflødig Gjer-
ning at forøge Antallet af Anvisninger til en methodisk
Gymnastik ved en ny, som ovenikjøbet strax fremtræ-
der med den Tilstaaelse, at den i det Væsentlige ikke
vil komme til at indeholde noget Nyt. Men om jeg end
har tænkt mig, at der kunde findes de, som vilde finde
sig tjente med at adoptere den som passende til sit
Øiemed, naar man gaar ud fra den Betragtning, at
Gymnastikken skal være en integrerende Del af den
almindelige Skoleundervisning, og jeg saaledes naturlig-
vis ogsaa har havt dette for Øie, saa var jeg vel neppe
kommen til at gjøre dette Forsøg, hvis jeg ikke havde
faaet Anledning til gennem Skolens Program at slaa
to Fluor med et Smæk, idet jeg derved tillige kan til-
fredsstille mit Ønske om at gjøre Rede for min Under-
visningsmethode, saaledes som den gennem en lang
Lærervirksomhed har uddannet sig.

Skjønt det nemlig i vore Dage er almindelig aner-
kjendt, at en fornuftig Skoleundervisning ikke kan lade
sig nøie med Aandsevnernes ensidige Udvikling, men at
ogsaa Legemet kræver sin Andel af Skolens Omhu,
hvis den uafviselige Fordring til al Opdragelse, at ud-
danne en sund Sjæl i et sundt Legeme, skal ske Fyl-
dest, saa viser der sig ikke saa sjelden hos Forældre en
vis Ængstelse for, at Gymnastikundervisningen skal
være for voldsom for Børnene, og at de ved den kunne

udsættes for at lide Skade paa Legemet; i denne Henseende vil det kunne tjene til Beroligelse, gennem en saadan Redegjørelse at se, at denne Undervisning ikke har til Formaal at uddanne Akrobater og Badutspringere, men simpelthen ved en jævn methodisk Selvanstrængelse at tvinge alle Legemets Dele til en stadig Virksomhed og derved fremme Legemets harmoniske Udvikling, for at ikke, hvad ellers saa let kan indtræffe, naar Barnet maa tilbringe saa lang Tid paa Skolebænken beskjæftiget med sine Bøger, enkelte Dele af Legemet skulle fortrykkes i sin Udvikling til Skade for Helbreden og Sygdomsspirer faa Anledning til at udvikle sig.

Almindelige Forbemærkninger.

Ihvorvel Gymnastikundervisningen som oftest vil være — hvad den ogsaa bør være — en Adspredelse for Eleverne efter det sløvende Aandsarbeide, bør den alligevel, ligesaavel som Skolens øvrige Fag, behandles med Punktlighed, Orden og Nøiagtighed. Det hører med til Skoleopdragelsen at indprente disse Egenskaber som Noget, der skal øves i enhver Livets Gjerning, og følgelig maa Eleven ikke i Skolen selv faa det Indtryk, at man kan have Lov til ligesom at halvere sit Liv i to, et, som kan behandles med Ligegyldighed, og et andet, hvor de strængere Fordringer gjøres gjældende. I vore Dage, da Værnepligten er gjort til hver Mands Borgerpligt, vil desuden en fornuftig Behandling af dette Skolefag kunne tjene som en forberedende Indledning

til Soldaterlivet, og bidrage meget til, ikke alene at Tjenestens uundgaaelige Besværligheder føles mindre, men ogsaa at Eleven fra Barnsben af lærer at betragte denne Del af sin Livsopgave med Interesse istedetfor med Uvillie. Men dertil hører fremfor Alt, at Drengen vænnes til militær Præcision og det ikke alene i Gymnastiktimerne, men ved Alt hvad der staar i Forbindelse med denne Side af Opdragelsen, som Lége, Skole-ture o. s. v. Altsaa: Punktlighed, Orden og Nøiagtighed.

1. Gymnastikken.

§ 1.

Hvor stor Del af Timen der bør anvendes til Forøvelserne, beroer paa Partiets Øvelsesgrad. De yngre Partier bør have Forøvelser i den første halve Time, medens det for de videre komne Partier kan være nok med 15 a 20 Minutter; men i denne Tid maa Øvelserne gaa raskt, Slag i Slag.

Commandoordene deles i Avertissementsord og Udførelsesord. Den hurtigere eller langsommere Udtalelse af Udførelsesordet bestemmer, om den befalede Øvelse skal udføres langsomt eller hurtigere. Tiden mellem Avertissementsordet og Udførelsesordet bør være saaledes afpasset, at Eleven klart kan opfatte, hvad der skal gøres.

Forøvelserne kunne deles i Øvelser for 1) Hoved og Hals, 2) Armene, 3) Benene og Fødderne og 4) for Kroppen.

§ 2.

Naar Forøvelserne skulle begynde, commanderes: *Træd — an!* Eleverne opstille sig efter Høiden fra Høire til Venstre og rettede til Høire (efter Exerceerreglementet). For at Eleven kan faa den fornødne

Plads til fri Bevægelse, commanderes: *Inddeling til to!*, hvorpaa høire Fløimand raskt dreier Hovedet til Venstre og med tydelig, middels høi Stemme siger *en*, anden Mand gjør ligesaa og siger *to*, den tredie derpaa *en* o. s. v., indtil det har naaet venstre Fløi. Derpaa commanderes *Toere (Enere) to (tre) Skridt fremad — Marsch!* Alle Toere (Enere) sætte sig paa Marsch strax i Bevægelse og tage to (tre) almindelige Skridt lige frem, hvorpaa Stilheden igjen indtræder. Afstand kan ogsaa tages ved, at den ene Fløimand bliver staaende rolig og alle de øvrige bevæge sig henad den modsatte Fløis Retning, indtil hver enkelt har faaet den fornødne Afstand fra sin Sidemand. Hertil commanderes: *Hel Afstand høire (venstre) ret — Eder!* Paa *Eder* opløftes den høire (venstre) Arm, Fingerspidserne lægges paa Sidemandens Skulder og naar Afstanden er bleven saa stor, at Armen er ret, standses, rettes ind, og Hovedet kastes lige ud. Naar Alle have faaet denne Afstand, commanderes: *Stil-ling!* Alle de udstrakte Arme føres raskt ned til Siden. Stilling til Gymnastik er som Stilling til Exercitie uden Gevær: Fødderne med Hælene paa samme Linie, Afstanden mellem Taaspidserne saa stor som egen Fods Længde, Benene rette uden Stramhed, Kroppen lige over Hofterne, Halsen lige og Hovedet uden nogen Hældning eller Vridning, Øinene vel aabne og seende ligeud, Skuldrene lige i Geledet, Armene hængende lige ned med sin egen Tyngde og Fingrene med den naturlige Bøining og saaledes, at det Udvendige af Haanden vender lige ud til Siden, Skuldrene noget tilbagetrukne, hvorved Brystet kommer frem og Maven ind, hele Kroppen hvilende paa det Brede af Foden, saaat Hælen kun støtter Stillingen, hvorved Kroppen faaer en svag Hældning fremad.

§ 3.

Øvelser for Hoved og Hals.

Efterat Stilling er indtaget, commanderes: *Hoved fremad (bagud, til Hoire, til Venstre) — bøj!* Hovedet bøies saameget som muligt uden nogen Vridning. *Hoved opad — stræk!* Stilling indtages. *Hoved til Hoire (Venstre) — vrid!* Hovedet vrides uden nogen Bøining. *Hoved fremad — vrid!* Stilling indtages. *Se til Hoire (Venstre)!* eller *Hoire (Venstre) — ret!* Hovedet kastes til den betegnede Side uden nogen Bevægelse af nogen anden Del af Kroppen. *Midtad!* Stilling indtages. *Hovedrulling — øv!* Alle Hovedbøininger foretages i fortløbende Række, saaledes at Issen bevæger sig i en Cirkel. Hovedet rulles ligemeget i begge Retninger. Naar Bevægelsen skal ophøre, comm.: *Stil - ling!*

§ 4.

Øvelser for Armene.

Comm.: *Arme opad (fremad, udad, bagud) — stræk!* i 2 Tempo. I første Tempo løftes Underarmen raskt op, saa at Hænderne komme i Høide med Skulderledet med Haanden vendt saaledes, at Neglene vende mod Skulderen, Fingrene bøiede uden at Haanden knyttes. Overarmen forbliver rolig. 2det Tempo: Begge Arme strækkes raskt opad (fremad, udad, bagud — i Opad-, Fremad- og Bagudstrækningen parallele, og det Indvendige af Hænderne vendt mod hinanden; i Udadstrækningen ligge Armene i samme rette Linie, det Indvendige af Hænderne vendende nedad. I Fremad- og Udadstrækningen danne Armenes Axe en ret Viukel med Legemets Længdeaxe. Imellem hver af disse Armstrækninger kan Stilling indtages derved, at der commanderes: *Arme nedad — stræk!* 2 Tempo. I 1ste

Tempo indtages Stilling som efter udført 1ste Tempo af foregaaende Øvelse, i 2det indtages raskt Stilling ved hurtigt at rive Armene ned til Siderne. Alle disse Øvelser maa udføres med Hurtighed og Kraft. Skulle de her anførte Øvelser udføres den ene efter den anden uden mellem hver at indtage Stilling, da udføres de i 10 Tempo, og Armene faa da ved hvert ulige Tempo samme Stilling som i 1ste Tempo forklaret.

Comm.: *Arme foran — boi!* Begge Arme løftes, saaat Albuerne komme i Høide med Skuldrene, Underarmen foran Brystet i samme Høide, Fingrene udstrakte, saaat Langfingrene berøre hinanden løst, det Indvendige af Hænderne nedadvendt. Derpaa comm.: *Udad — stræk!* Armene føres med Kraft udad og bagud i det horizontale Plan, og vel strakte. Bevægelsen gjentages nogle Gange. Fra Stillingen: *Udad — stræk!* comm.: *Roteer!* Armene føres i en Cirkel med Skulderledet som Centrum. Efter at have foretaget Bevægelsen nogle Gange i den ene Retning, comm.: *Vend — om!* hvorpaa Bevægelsen fortsættes lige længe i den anden Retning. Naar Bevægelsen skal ophøre, comm.: *Stil-ling!* — Comm.: *Arme fremad — stræk!* som forklaret. *Underarme indad — boi!* Underarmene bøies ind mod Brystet den ene over den anden og med Tommelfingrene mod Brystet. Overarmene forblivende rolige. Comm.: *Hæsp!* Underarmene bevæges om hinanden i Cirkler med Albueledet som Centrum. Overarmen stille. Efter at Bevægelsen er foretaget i den ene Retning, comm.: *Vend — om!* og Bevægelsen foretages lige længe i den anden Retning. Bevægelsen ophører paa Comm.: *Stil-ling!* Comm.: *Høire (venstre) Arm opad — stræk!* som før forklaret med begge Arme. *I Verticalplanet — byt om!* De vel strakte Arme føres raskt i en saa stor Bue som muligt med Skulderledet som Centrum i det verticale Plan, og saaledes, at,

naar den ene Arm gaar opad, den anden gaar nedad. Comm.: *Stil-ling!* Ligesom Roteren med udstrakte Arme om Skulderledet, udføres ogsaa Roteren om Haandledet. Comm.; *Med høire (venstre) Haand Skulderhug — et!* Med Overarmen lidt fremført bringes den knyttede Haand op i Høide med Skulderen, paa Comm.: *to!* føres et raskt og kraftigt Hug lige fremad og nedad. *Stil-ling!* Comm.: *Med høire (venstre) Haand Brysthug — et!* Den knyttede Haand føres tværs over Brystet til den modsatte Side og bringes i Høide med Skulderen. Paa Comm.: *to!* føres et raskt Hug udad og nedad, tværs over Brystet. *Stil-ling!* Comm.: *Med høire (venstre) Haand Mavehug — et!* Den knyttede Haand føres hen til den modsatte Hofte. Paa *to!* føres et raskt og kraftigt Hug nedentra og opad tværs over Brystet. *Stil-ling!* Comm.: *Med høire (venstre) Haand Stødhug — et!* Den knyttede høire Haand føres raskt op paa høire Skulder, Overarmen næsten horizontal, Albuen lige frem. Paa *to!* føres Haanden raskt og kraftigt lige frem, Armen udstrakt. Paa *tre!* føres Haanden kraftigt lige nedad og saa langt bagud som muligt. *Stil-ling!* Under disse Øvelser maa Kroppen holdes saa rolig som muligt. Comm.: *Hofter — fæst!* Hænderne føres raskt op til Hofterne og omfatter Siderne med Tommelfingeren bag og de 4 øvrige Fingre fremadvendte, Lillefingeren hvilende paa den øverste Kant af Hoftebenet. Denne Stilling benyttes især som Udgangsstilling ved andre Bevægelser. *Stil-ling!* Hænderne raskt ned. Armstrækninger kunne ogsaa udføres med den ene Arm i en og den anden i en anden Retning, som: *Høire Arm opad, venstre Arm bagud — stræk!* *Arme byt om — stræk!* 2 Tempo. Og saaledes videre Sammensætning af alle disse ovenfor beskrevne Strækninger.

§ 5.

Øvelser for Benene og Fødderne.

Comm.: *Fodder — ud!* Ved at hæve Tærne indtages ved en liden Dreining paa Hælene en saa stor Afstand mellem Taaspidserne, at Fødderne danne en ret Vinkel. *Stil — ling!* indtages igjen ved Dreining indad paa samme Maade. Comm.: *Fodder — slut!* Paa Hælene dreies Fødderne saaledes, at disses indvendige Sider berøre hinanden. *Stil — ling!* indtages. Comm.: *Paa Taa — hæv!* Hælene løftes langsomt saa høit som muligt fra Jorden. *Nedad — sænk!* Stilling indtages langsomt. Comm.: *Fodder til Side — stil!* 2 Tempo. Paa Iste flyttes venstre Fod raskt en Fodlængde lige til Venstre. Paa *to!* høire Fod en Fodlængde til Høire, *Fodder tilsammen — stil!* 2 Tempo. Paa Iste flyttes venstre Fod en Fodlængde til Høire, og paa 2det høire Fod en Fodlængde til Venstre. Commanderes *Hel Afstand Fodder til Side — stil!*, udføres dette efter samme Regler, men hver Fod flyttes halvanden Fodlængde til Siden. Comm.: *Høire (venstre) Fod fremad — stil!* Høire (venstre) Fod sættes raskt en Fodlængde lige frem i den Retning, hvori Taaen peger. *Høire (venstre) Fod tilbage — stil!* Udgangsstilling indtages. Commanderes *hel Afstand*, skal denne være 2 Fodlængder fra Hæl til Hæl. Efter at den ene Fod er fremflyttet, kan commanderes *Fodder byt om — stil!* 2 Tempo. I Iste føres den fremflyttede Fod tilbage og i 2det føres den anden Fod frem. De her omtalte Fodflytninger foretages saavel fra Fødderne i almindelig Stilling som fra Fodder ud og fra Fodder slut som Udgangsstilling. Comm.: *Fodder — ud!* *Paa Taa — hæv!* *Knæerne — bøj!* Legemet sænkes langsomt ved Bøining af Knæerne indtil Stilling paa Hug. Legemet maa under den hele Bøining føres lige op og ned. En meget almindelig Feil ved denne Bøi-

ning er at Sædet vil føres tilbage ved Overkroppens Bøining fremad. Comm.: *Opad — stræk!* Langsom Strækning af Knæerne. *Nedad — sænk!* *Stil-ling!* Med de videre komne Elever kan Knæbøiningen og Strækningen efterhaanden gaa over fra meget langsom til meget hurtig. Knæbøiningen øves paa samme Maade efter at have taget Fødder til Side — stil. Comm.: *Fødder — slut!* *Høire (venstre) Fod helt fremad — stil!* *Forreste knæ — bøi!* Knæet bøies langsomt saa meget som muligt, uden at den anden Fods Hæl løftes fra Jorden. Overkroppen stiv uden Bøining i Hofteledet. *Opad — stræk!* Knæet strækkes langsomt. *Fødder byt om — stil!* Derpaa den samme Bøining i det andet Knæ. *Opad — stræk!* *Foden tilbage — stil!* *Stil-ling!* Comm.: *Fødder — ud!* *Høire (venstre) Fod helt fremad — stil!* *Bagerste Knæ bøi!* Legemets Tyngde overføres paa bagerste Ben, dette bøies i Knæet indtil en ret Vinkel, det forreste Knæ let bøiet, saaat Kroppen bliver lodret. *Opad — stræk!* Knæerne rettes langsomt. *Fødder byt om — stil!* Bøining og Strækning, hvorpaa Stilling indtages. Comm.: *Høire (venstre) Knæ opad — bøi!* *Fremad (bagud, udad) — stræk!* Paa 1ste Comm. bøies Benet saaledes, at Laaret danner en ret Vinkel med Kroppen, og Underbenet hænger lodret ned. Paa 2det Comm. føres Underbenet lige frem (bagud, udad) og danner ret Linie med Overbenet. Kroppen urokkelig stille uden nogen Bøining bagover eller forover. Naar Bevægelsen gjentages flere Gange med hvert Ben commanderer: *bøi!* *stræk!* *Fødder byt om — stil!* Bevægelsen udføres med det andet Ben. Skal Stilling indtages, comm.: *Foden nedad — stil!* Ved denne og lignende Øvelser bør først tages Hofter fæst. Comm.: *Høire (venstre) Ben udad (fremad) — stræk!* *Roteer!* Paa 1ste Comm. strækkes Benet lige til Si-

den (lige frem). Paa 2det dreies det vel strakte Ben i en Cirkel om Hofteledet. Efter at Øvelsen er udført nogle Gange i den ene Retning, commanderes *vend — om!* og Øvelsen fortsættes ligelænge i den anden Retning. Derpaa *Stil — ling!* Comm.: *Skrævestilling, Fodder ud — før!* Skrævestilling indtages ved at flytte høire Fod til Høire og venstre Fod til Venstre lidt efter lidt. Comm.: *Fodder tilsammen — før!* Fodderne føres tilbage til Udgangstillingen. Skrævestilling kan ogsaa indtages ved at føre den ene Fod lige frem eller tilbage. Comm.: *Med stive Knæer i Høiden opad — spring!* Med aldeles stive Knæer hoppes op ved Fodbladets Spænden mod Jorden. Comm.: *Trævsprang paa Stedet — Marsch!* Almindeligt Løb udføres paa Stedet, Kroppen lidt foroverbøiet uden at Hælen berører Jorden under Spranget. Paa *Holdt!* indtages Stilling. Efter at denne Øvelse har vedvaret en Tid, bør Eleven efter *Holdt* paalægges nogle Gange at fylde og tømme Lungerne med dybe Aandedrag. Comm.: *Høire (venstre) Ben fremad — stræk! Venstre (høire) Knæ — bøj!* Det betegnede Knæ bøies langsomt saa stærkt, at Eleven sidder paa Hælen. Comm.: *Opad — stræk!* og *Fodder byt om — stil!* 2 Tempo, hvorpaa samme Øvelse med det andet Ben. Comm.: *Høire (venstre) Ben fremad — stræk! Om Ankelledet — roteer!* Sker med Foden som forhen forklaret med Benet.

§ 6.

Øvelser for Kroppen.

Comm.: *Hofter — fæst! Fodder — slut! Fremad (bagud, til Høire, til Venstre) — bøj!* Kroppen bøies langsomt, i Frem- og Sidebøining med aldeles rette Knæer; i Bagudbøiningen slippes lidt efter i Knæerne. *Opad — stræk!* Kroppen rettes langsomt op. Frem-

og Bagudbøiningen kan forstærkes ved at tage Fødder til Side stil, og Arme opad stræk. Comm.: *Hofter — fæst! Fødder — slut! Høire (venstre) Fod til Venstre (Høire) — stil!* Høire Fod føres foran og over venstre og nedsættes igjen lige ved Siden af denne. Comm.: *Til Høire (Venstre) — vrid!* Kroppen dreies saameget som muligt til Høire. *Fremad — vrid!* Kroppen føres langsomt tilbage til Udgangsstillingen. *Høire (venstre) Fod tilbage — stil!* Den flyttede Fod føres raskt tilbage. Med mere øvede Partier kunne saavel Bøiningerne som Vridningerne udføres hurtigere. Dog bør Bevægelserne altid gaa successivt over fra langsomt til hurtigere. Afpasses ved Commandoen. Comm.: *Fødder: Stil-ling! Kroprulling — øv!* Overkroppen bevæges i en Cirkel om Hofteledet. Bevægelsen foretages langsomt. Efter at have rullet Kroppen nogle Gange i en Retning, comm.: *Vend — om!* hvorpaa Rullingen fortsættes i den anden Retning, indtil der commanderes: *Holdt! Stil-ling!* Comm.: *Skuldre opad (bagud, fremad) — før!* Skuldrene føres saa langt som muligt i den befalede Retning, uden at Kroppens øvrige Dele forandre Stilling, Hovedet lige, og Armene hængende lige ned uden nogen Vridning. Comm.: *Skuldre til Stilling — før!* Stilling indtages. Kropbøininger kunne ogsaa for at skjærpes udføres fra vreden Stilling.

Skrævestilling indtages, derpaa comm.: *Fremad — bøi!* Bøiningen udføres. *Stampemølle — øv!* Underarmene bøies skiftevis op, og med knyttede Hænder stødes med Kraft fremad i Retning af Legemets Hældning frem. Skal Øvelsen ophøre, comm.: *Opad — stræk!* Stødningen ophører, og Kroppen strækkes langsomt op. *Fødder tilsammen — før!* Comm.: *Fødder ud — før!* *Arme opad — stræk!* *Sagmand — øv!* Med Armene vel strakte udføres raskt og sammenhængende Frem- og Tilbagebøining af Kroppen. Øvelsen ophører

paa: *Stands! Arme nedad — stræk! Födder tilsammen — før!* Ved alle Øvelser, der fordre større end almindelig Afstand mellem Eleverne, bør gjøres Vending til Høire eller Venstre.

§ 7.

Vendinger.

Vendingerne ere: $\frac{1}{4}$ Vending til Høire eller Venstre, $\frac{1}{8}$ Vending til Høire eller Venstre og Heltomyending. Comm.: *Høire (venstre) — om!* $\frac{1}{4}$ Cirkeldreining udføres til Høire (Venstre). Høire Ben forkortes lidt ved svag Bøining af Knæet eller ved at trække Benet lidt op i Hoften efter at have givet Legemet saa megen Fart, som udfordres til at udføre Vendingen paa venstre Hæl. Naar Vendingen er udført, nedsættes atter høire Fod uden Stampning. *Halvt høire (venstre) — om!* $\frac{1}{8}$ Dreining efter samme Regler. *Helt — om!* 3 Tempo. Iste: Høire Fod sættes $\frac{1}{4}$ Alen lige frem; 2det: Paa begge Hæle med lidt opløftede Taaspidser udføres $\frac{1}{2}$ Cirkeldreining til Venstre, Skuldrene lige og uden anden Bevægelse af Kroppen; 3die: Høire Fod sættes raskt og uden Stampning ind til venstre, saaat Stilling indtages.

§ 8.

Øvelser under Flytning fra Sted til andet.

Comm.: *Marsch fremad! Afdeling fremad — Marsch!* Paa Avertissementsordet „fremad“ føres Kroppens Tyngde over paa høire Fod, paa „Marsch“ antrædes Marschen af Alle paa en Gang. Al Marsch begynder med venstre Fod. I den Takt, der angives, tages raskt Skridtet ud, Foden nedsættes og berører Jorden samtidigt med Hæl og Taa, den anden Fod udfører næste Skridt osv. Under Marschen hældes Krop-

pen noget fremover, saaat Tyngden hviler paa det Brede af Foden, Hovedet lige, Knæerne utvungent strakte, Underarmene bevæges naturligt uden at slænges. Skal Marschen ophøre, comm.: *Afdeling — Holdt!* See Exerceerreglementet. Comm.: *Spring — Marsch!* Springmarschen antrædes strax med venstre Fod i den Takt, som angives, og fortsættes indtil der commanderes: *Afdeling — Holdt!* Under Springmarschen hældes Legemet fremover, Knæerne strækkes ikke for hvert Skridt, men beholdes lidt bøiede, Armene bevæges som under almindelig Marsch.

Det gymnastiske Løb, Spring — Marsch! Kropens Tyngde overføres under Løbet paa det bagerste Ben, saaat Legemet faaer en Hældning bagover. Løbet udføres med rette Knæer og Fodsaalen altid horizontal, ved Nedsættelsen af Foden maa Hælen kun løst berøre Jorden, da ellers Legemet vil lide ved en Rystning. Til dette Løb kan forud tages *Hofter — fæst*. Løbet ophører paa: *Holdt!* Springmarsch og Løb udføres ligeud, i Cirkel, i Ellipse eller i Slangebugtninger. For at skjærpe Opmærksomheden, lader man Løb, Springmarsch og almindelig Marsch afvexle, uden forud at gjøre Holdt.

Comm.: *Med Hævning af begge Arme og høire (venstre) Ben frem, fremad — Marsch!* Udføres ved at begge Arme og høire Ben hæves raskt op, naar venstre Fod sættes til Jorden. Bevægelsen ophører ved *Holdt!* og det andet Ben hæves i næste Marsch. Comm.: *Med Hævning af begge Arme og høire (venstre) Ben ud, fremad — Marsch!* udføres som den foregaaende Marsch med den Forskjel, at Benet her føres lige ud til Siden. Fra Flankestilling comm.: *Hofter — fæst! Paa Taa — hæv! Med stive Knæer fremad — Marsch!* Marschen udføres med aldeles stive Knæer. Legemets Holdning god. Her maa iagttages, at Skuldrene ikke hæves. *Holdt! Stilling!* Ligeledes fra Flankestilling:

Hofter — fæst! Paa Taa — hæv! Knæerne — bøi! Fremad — hop! Fra Hugstillingen hoppes i Takt fremad uden at rette Knæerne. *Holdt! Opad — stræk! Nedud — sænk! Stil - ling!* Denne Øvelse kan med mere øvede Elever udføres paa den Maåde, at Eftermanden lægger sine Hænder paa Formandens Skuldre. Hoppen paa et Ben udføres ved at det ene Knæ bøies og Haanden paa samme Side omfatter Vristen. Der comm.: *Høire (venstre) Knæ bagud — bøi! Med høire (venstre) Haand — ful! Fremad — hop! Holdt! Stil - ling!* Hvorpaa Ombytning af Ben.

Sprang ere 3 Slags: *Længdesprang, Høidesprang og Dybdesprang.* For med Nytte at kunne øve disse, bør man have Apparater dertil. Til Længdesprang bør have en Grøft af forskjellig Bredde; dette opnaaes ved at grave en Grav i Form af et Triangel. Den største Bredde bør være 12 Fod. Denne Grav kan ogsaa benyttes til Dybdesprang, hvorfor den bør gives forskjellig Dybde, i den brede Ende 3 Fod, i den spidse 6 Fod. Til Høidesprang bør have 2 Stændere paa Fod, 6 Fod høie. I disse bores for hver 3die Tomme Huller; 2 Jernstifter 6 a 8 Tommer lange, og hvoraf den ene har en Løkke, gjøres passende til Hullerne. Paa disse Stifter anbringes enten et Toug, i hvis Ender fæstes Sandposer, eller, hvad jeg har fundet bedre, en afbarket Løvkjep 5 a 6 Fod lang; i den tykke Ende bores et Hul, hvorpaa man med en Messingtraad befæster Kjæppen til Jernstiften med Løkken. Ved Hopningen vil da Kjeppen ved Berørelse ingen Modstand gjøre, men glide af den ene Stift og blive hængende fast ved den anden. Hopning i Høiden sker enten med delt eller med samlet Sats. Ved delt Sats kastes det ene Ben foran det andet. Ved delt Sats tilsiges hvilket Ben, der skal kastes frem. Længde- og Dybdesprang udføres altid med delt Sats. Det, der væsentligst maa lægges Mærke til ved Øvel-

serne i Hopning, er Nedefaldet, at dette altid sker paa Tærne og at Knæerne villigt bøies, da Kroppen ellers kan rystes, hvorved Skade lettelig kan opstaa. I Begyndelsen hoppes kun ubetydeligt i Høide og Længde, da Eleven først maa tilvænnnes at hoppe ordentlig med god Holdning og falde rigtigt ned, og at Tilspranget er livligt og kraftigt uden at være for langt. Med samlet Sats hoppes uden Tilsprang. Naar Hopning skal begynde, sætter Læreren Eleverne i Flankestilling, hvorpaa Eleverne hoppe den ene efter den anden uden særskilt Commando. Hopning bør aldrig ledes af Forturneren, men altid af Læreren. Øvelser i Hopning egne sig bedst til at foretages ude, da det haarde og glatte Gulv i Gymnastiklokalet kan foraarsage slemme Stød.

§ 8.

Af de her anførte Forøvelser kan en erfaren Lærer ved disses Sammensætning danne flere morende og gavnlige Øvelser. Efter de mere anstrængende Forøvelser bør altid gjøres et lidet Ophold, hvori Eleven tilsiges at fylde og tømme Lungerne godt nogle Gange.

§ 9.

Exempel paa Forøvelser med et yngre Parti:

Træd — an! Inddeling til — to! Toerne (Enerne) to (tre) Skridt fremad — Marsch! Fodder — ud! Stil-ling! Fodder — slut! Stil-ling! Hofter — fæst! Stil-ling! Hofter — fæst! Høire (venstre) Fod helt fremad — stil! Forreste Knæ — bøi! Stræk! 4 a 5 Gange. Fodder byt om — stil! Forreste Knæ — bøi! Stræk! Venstre (hoire) Fod tilbage — stil! Fodder — ud! Paa Taa — hæv! Knæerne — bøi! Opad — stræk! 4 a 5 Gange. Nedad — sænk! Fodder til Side — stil! Paa Taa — hæv! Knæerne — bøi! Opad — stræk! 3 a 4

Gange. *Nedad — sænk! Fodder tilsammen — stil! Stil-ling! Fodder — slut! Hofter — fæst! Fremad — bøi! Bagud — bøi!* 4 a 5 Gange. *Opad — stræk! Til Høire — bøi! Til Venstre — böi!* 4 a 5 Gange. *Opad — stræk! Høire Fod til Venstre — stil! Til Høire — vrid! Fremad — vrid!* 4 a 5 Gange. Derpaa til den anden Side. *Høire (venstre) Fod tilbage — stil! Fodder Stil-ling! Kroprulling — öv! Vend — om! Holdt! Stil-ling! Høire (venstre) om! Arme opad og nedad — stræk! Arme fremad og nedad — stræk! Arme udad og nedad — stræk! Arme bagud og nedad — stræk! Arme opad, fremad, udad, bagud og nedad — stræk! Arme foran — böi! Stræk! Böi! Stræk!* 4 a 5 Gange. *Ro - teer! Vend — om! Stil - lüng! Skrævestil-ling, Fodder ud — för! Fodder tilsammen — för!* 3 a 4 Gange. *Venstre (höire) — om! Skulderhug — et! To! Brysthug — et! To! Mavehug — et! To! Stödhug — et! To! Tre! Stil-ling!* Der tilsiges med hvilken Haand. *Travsprang paa Stedet, Spring — Marsch! Holdt! Pust godt ud! Høire — om! Det gymnastiske Löb, Spring — Marsch! Holdt! Hvil! —* Disse Øvelser ville medtage omtrent $\frac{1}{2}$ Time.

§ 10.

Efter en kort Hvile benyttes Apparaterne. Her at beskrive disses Brug vilde blive for vidtløftigt, og maa ansees for overflødigt. Der henvises til Eiselens Turntafeln, der bør findes i ethvert Gymnastiklokale, der er forsynet med Apparater. De uundværligste Apparater ere: Klatretouge, Stige, Dobbelttrækker, Svingtouge med Ringe, i disse Touge kan ogsaa anbringes en løs Barre, Pindestolpe og en Hest eller i Mangel deraf en Hoppebuk, samt de før omtalte Apparater for Hopning. —

Ved Brugen af Apparaterne maa nøie paasees, at ingen Elev overanstrænges, thi dette vilde slappe istedetfor styrke Musklerne, og betage Eleven Lysten. Ved denne Del af Gymnastikken maa ogsaa Eleverne tilstedes en større Frihed, dog maa hver altid passe paa, naar det er hans Tour.

2. Exercitien.

(Uddrag af Reglementet af 1848 med fornødne Tillempninger).

§ 1.

Commandoordene bestaa af Avertissementsord, der angive hvad som skal udføres, og Udførelsesord, der angive det Øieblik, i hvilket de i den samlede Commando befalede Haandgreb eller Bevægelser skulle iværksættes. *Giv — Agt!* anvendes som Avertissementsord, naar en Trop har hvilet, eller ved andre Tilfælde for at forøge Troppens Opmærksomhed, samt ved Ombytning af Commanderende af den nye Befalingsmand. Avertissementsordet uddtales med middels høi, men tydelig Røst, og noget langsomt. Udførelsesordet udtales meget skarpt og kort, efter et Ophold, afpasset efter Troppens Front og svarende mindst til 2 Skridts Marsch. Den Commanderende vender sig saavidt muligt mod sin Trop. Marsch er ordnet Gang i Takt. Undervisningen i Marsch er derfor ikke andet end Rettelse af Feilene i den naturlige Gang.

§ 2.

Stillingen udgjør Grundvolden for al krigersk Holdning og al ordnet Bevægelse; stor Opmærksomhed fæstes derfor paa, at den bliver fri, naturlig og sikker. Regler for god Stilling sees i Gymnastikreglementets § 2. Stilling med Gevær er almindelig Stilling med Geværet

i Hvile. Geværet bæres i venstre Haand og hviles mod Skulderen, venstre Albue fast i Siden og Kolben saameget fremført, at Over- og Underarm omtrent danner en ret Vinkel.

§ 3.

Vendinger se Gymnastikreglementets § 7. Hovedets og Øinenes Kastning under Retning se Gymnastikreglementets § 3. Hovedet kastes under Retning saameget til Retningssiden, at det Øie, som er fra Retningssiden, kommer midt for Livet, uden Dreining af Skuldrene. Comm.: *Høire (venstre) ret — Eder!* Paa Avertissementsordet kaste Alle, undtagen den, paa hvem Retningen skeer, Hovedet til Retningssiden. Paa Udførelsesordet staar Retningspunktet stille; de Øvrige rette sig hurtigt til Høire (V.) med smaae Skridt, rette Knæer og bibeholdt Stilling, indtil alle Skuldre ere i samme rette Linie, hvilket vil finde Sted, naar der skimtes 2den og 3die Mands Bryst. Foretages Retning med Geværet ved Foden, løftes dette under Retningen 1 Tomme fra Marken og nedsættes igjen uden Stød, naar Retningen er udført, og der enten gives Tegn med Værget eller der commanderes: *Midt — ad!* Paa hvilket Commando alle Hoveder kastes lige ud. Naar et Retningspunkt er udsat foran en af Fløiene, comm.: *Fremad ret — Eder!* Paa „Fremad ret“ kastes Hovederne til Retningssiden, paa „Eder“ oprykke Alle paa engang i vanlig Marschtakt og afpasse det sidste Skridt saaledes, at de komme 1 Skridt bag den nye Retningslinie, paa hvilken de hurtigt rette sig ind, iagttagende ikke at komme over den nye Linie. I Flankestilling rettes ogsaa paa: *Fremad ret — Eder!* Raden i Teten staar stille, de Øvrige indtage hurtigt behørig Afstand og dække inden Geledet paa de Foranstaende, hvorhos

enhver Underrodemester (2det Geleds Karl) retter sig efter sin Overrodemester (Karlen i 1ste Geled).

§ 4.

Der hviles enten med Bibehold af Retning, Geled og Rode, eller uden Bibehold af Geled og Rode. Comm.: *Paa Stedet — Hvil!* Høire Fod fremsættes $\frac{1}{4}$ Al. Karlen tillades at bevæge sig og forandre Stilling, dog iagttagende, at en af Hælene altid forblive paa det Sted, hvor den var forinden Hvilen tilsagdes. Naar Hvilen skal ophøre, comm.: *Giv — Agt!* Har Troppen Gevær, udføres det saavel fra Hvil Gevær som fra Ved Foden Gevær. Comm.: *Hvil!* kan Mandskabet sprede sig, dog ei over 15 a 20 Skridt fra Opstillingslinien uden særskilt Tilladelse.

§ 5.

Marsch og Holdt. Reglerne for Marsch ere: fremadskridende og stød Gang, jevn og sikker Takt, samt Bibehold af Retning. Al Marsch begynder med venstre Fod, Hovedet vendt lige frem, Øinene skimtende til Retningssiden, Afstanden fra Sidemanden (i sluttet Orden 3 Tommer) bibeholdes. Vanlig Marschtakt er 116 Skridt i Minuttet. Skridtets Længde ved Marsch med Skoleelever omtrent 1 Alen fra Hæl til Hæl, hellere lidt under end over. Armene følge Føddernes Bevægelser uden Overdrivelse, frit og i Takt, saaledes at høire Arm og venstre Fod følges. Comm.: *See til — Höire!* for at afgive Honnør, ophører Bevægelsen med Armene, hvilken igjen begynder paa *Midtad!* Med *Hvil Gevær* bevæges høire Arm. Marscheres med *I Armen Gevær!* holdes venstre Arm stille. Naar under Marsch nogen Magelighed kan tilstedes, tilsiges: *Imag!* Krop og Gevær kan da føres mere frit, dog med Bibehold af Rode, Takt og Skridt. Paa *Giv Agt!* gjentages

behørig Strækning og Holdning, hvorved Armene fremdeles bevæges. Comm.: *Marsch fremad! Afdeling fremad — Marsch!* Venstre Fod løftes hurtigt med noget bøiet Knæ og føres med Sikkerhed, ubetydeligt udadvendt, ligefrem. Fodsaalen med Hæl og Taa lige meget hævet fra Marken; Kroppen fremskydes samtidigt med Foden. Naar Skridtets fulde Længde er udtaget, nedsættes Foden, med ret Knæ og hele Fodsaalen fladt mod Marken, med stærkt Tryk for at udmærke Taktten, men uden Trampning; Legemet's Tyngde hvilende paa den fremsatte Fod. Derpaa fortsættes med høire Fod o. s. v. Naar Marsch skal ophøre, comm.: *Afdeling — Holdt!* Det paabegyndte Skridt fuldendes og Holdt gjøres saaledes, at den Fod, paa hvilken Legemet's Tyngde hvilede ved dette Commandoord, med Tryk sættes ved Siden af den anden, Hæl ved Hæl, hvilket kaldes Stillingsskridt, hvorefter fuldkommen Ubevægelighed iagttages. Comm.: *Paa Stedet — Marsch!* Venstre Fod opløftes uden at fremføres og indsættes igjen i sædvanlig Marschtakt, hvorpaa høire løftes osv. *Fremad! — Marsch!* Vanlig Marsch! Comm.: *Tilbage — Marsch!* Marschen antrædes tilbage med noget kortere Skridt end fremad med Bibehold af Retning og Takt. Comm.: *Store Skridt — Marsch!* Skridtene forlænges indtil 3 Fod. *Vanlig — Marsch! Korte Skridt — Marsch!* Skridtene forlænges indtil $\frac{1}{2}$ Alen. *Vanlig — Marsch!* eller *Holdt!* Comm.: *Spring — Marsch!* Smaat Løb antrædes med Bibehold af Retning og Takt, og med noget forkortede Skridt. Skal Marschens Hurtighed yderligere forøges, comm.: *Gaa paa — Marsch!* Raskt Løb med noget forlængede Skridt antrædes, Sammenhold og Retning bibeholdes. *Vanlig — Marsch!* eller *Holdt!* Comm.: *Byt om — Fod!* Den Fod, som er bagerst, udtager fuldt Skridt, den anden fremføres med fordoblet Hurtighed og ned-

sættes ved Siden af den førstnævnte, som igjen ligesaa hurtigt udtager Skridtet, og saaledes falder ind i den rette Marschtakt. Ved Liniemarsch (Marsch fremad eller bagud fra Frontstilling) bestemmer den Befalende, til hvilken Fløi Retningen skal blive. Den, paa hvem Retningen er, tager da sikre Øiemærker og marscherer med fuldkommen lige Skuldre ret frem med god Holdning og sikker Takt. De Øvrige antræde Marschen samtidigt, og holde Retningen ved at skimte til Retningssiden. Tabes under Marschen Takt eller Retning, comm.: *Giv Agt!* hvorved Troppen hurtigt kaster Hovedet og Øinene til Retningssiden, samt iagttager øieblikkelig Takt og Retning. Naar Hovedet igjen skal kastes frem, comm.: *Midtad!* Comm.: *Marsch bagud! Helt om Retning! til -- Høire (Venstre)! Afdeling! Fremad — Marsch!* Udføres ligesom ved Marsch med Overrodemestere. Comm.: *Høire (V) om — Marsch!* Under Marschen gjøres hurtig Vending til Høire (V.) uden Forandring af Takt, og Marschen fortsættes i den nye Retning. Comm.: *Halvt Høire (V.) om — Marsch!* Hurtig Halvvending gjøres, og hver Karl marscherer for sig lige ud. Comm.: *Heltom — Marsch!* Marsch udtales, naar venstre Fod sættes til Marken; høire Fod udtager $\frac{1}{2}$ Skridt i samme Takt, og Vending gjøres til Venstre paa begge Hæle, hvorefter høire Fod igjen udtager Skridtet. Svingning. 4 Skridt fra Svingningspunktet comm.: *Til Høire (V.)*. Hovedet kastes til Høire (V.). Ved Afbrydningspunktet comm.: *Marsch!* Venstre Fløi tager store Skridt, den høire Fløimand med Opmærksomheden til Venstre marscherer paa Stedet og vender sig til Høire i $\frac{1}{4}$ Cirkel, alt eftersom venstre Fløi kan følge med. De Øvrige afpasse Skridtene i Forhold til sin Afstand fra høire Fløi, saa at Retningen derhen bibeholdes. *Fremad!* Hovedet kastes ligeud. *Marsch!* udtales naar venstre Fløimand er kommen op i den nye Retningslinie (naar

han har marscheret saa mange Skridt, som Afdelingens Front udgjør). Skridtet udtages i sædvanlig Længde. Svingning i $\frac{1}{8}$ Cirkel udføres efter samme Regler ved *Halvt til Høire (V) — Marsch!* Op slutning fra Stedet. Comm.: *Til Høire (V) slut op — Marsch!* Paa „slut op“ kastes Hovedet til Høire. Høire (v) Fløimand i 1ste Geled gjør Høire (V) om. Paa „Marsch“ staar Fløimanden stille; de Øvrige gjøre halv Høire (V) om og marschere i vanlig Marschtakt den korteste Vei op i den nye Frontlinie, hvor de efterhaanden som de komme op, gjøre Holdt og rette sig ind. 2det Geled opslutter efter samme Regler, saa at de følge sine Overrodemestere og standse lige bag dem med bibeholdt Afstand. Hovedet beholdes til Retningssiden, indtil den Befalende giver Tegn med Værget. Op slutning i $\frac{1}{8}$ Cirkel efter samme Regler; comm.: *Halvt til Høire (V) slut op — Marsch!* Op slutning under Marsch: Comm.: *Til Høire (V) slut op — (4 Skridt nær Afbrydningspunktet. Hovedet kastes til Høire.) Marsch!* ved Afbrydningspunktet. Høire Fløimand gjør Høire om og fortsætter Marschen tagende nye Øiemærker. De Øvrige i 1ste Geled gjøre Halvvending til Høire (V) og rykke i Springmarsch den korteste Vei op paa den nye Frontlinie, hvor de Mand efter Mand opkomme og tage Retning, Skridt og Afstand fra Retningssiden og kaste derpaa Hovedet midtad. 2det Geleds Karle følge Overrodemesterne. Op slutning i $\frac{1}{8}$ Cirkel udføres efter samme Regler paa Comm.: *Halvt til Høire (V) slut op — Marsch! Flankemarsch! Høire (V) om!* Den i Teten Marscherende tager Øiemærker. *Fremad — Marsch!* Marschen antrædes. Afstand mellem Roderne og Retning inden disse iagttages, ligesom at hver Karl nøiagtig træder i de Foregaaendes Fodspor. En kort Marsch kan udføres med „ved Foden Gevær“, idet Geværet løftes I Tomme fra Marken, og nedsættes igjen uden Stød efter „Holdt.“ Dersom der under en Flankemarsch skal af-

brydes med Teten, comm.: *Rodevis til Höire (V) — Marsch!* Teten afbryder strax i $\frac{1}{4}$ Cirkel til Höire (V). De Øvrige udføre Afbrydningen Rode efter Rode paa samme Sted, iagttagende, at Afslutning ikke tabes. Afbrydning i $\frac{1}{8}$ Cirkel udføres efter samme Regler paa *Rodevis halvt til Höire (V) — Marsch!*

§ 6.

Roders Udrykning, efter at disse fra Höire til Venstre ere inddelte i lige og ulige, sker saavel paa Stedet som under Marsch. I høire (v) Flankestilling comm.: *Lige (Ulige) Roder! ryk ud — Marsch!* 7 Tempo. Sker Bevægelsen paa Stedet, gjøre alle lige (ulige) Roder Venstre (H) om, oprykke i Høide med de foranstaaende ulige (lige) og rette sig hurtigt paa dem. Iste Geleds Karl i den udrykkede Rode, paa hvem Retningen er, er ansvarlig for Afstanden. Retningsbefalende i Teten flytte sig foran de udrykkede Roders Overrodemestre. — Sker Bevægelsen under Marsch, gjøre de Udrykkende Halvvending, og udrykke efter samme Regler. Afbrydning rodevis med udrykkede Roder udføres efter samme Regler, som naar Roder ikke ere udrykkede. Comm.: *Lige (Ulige) Roder! ryk ind — Marsch!* 5 Tempo. Roderne indrykke paa Stedet ved Helvending; under Marsch ved Halvvending i de ved Udrykningen opstaaede Luger. Retningsbefalet indtager sin Plads. Fra Flankestilling comm.: *Slut op — Marsch!* Iste Geleds Fløimand i Teten rykker op til Venstre (H) af Retningsbefalende, som staar stille. De Øvrige gjøre Halvvending til Venstre (H) og rykke i vanlig Marschtakt den korteste Vei, Rode efter Rode, op paa den nye Frontlinie, hvor de efterhaanden gjøre Holdt og rette sig ind. Underrodemestrene indtage sine Pladse bag Overrodemestrene. Hovedet bibeholdes til Retningssiden, indtil der afvinkes. Skal Op slutningen udføres med 2det Geled foran, comm.: *Med Underrode-*

mestere slut op — Marsch! 2det Geleds Fløimand i Tøen oprykker til Høire (V) af Retningsbef., som staaer stille. De Øvrige gjøre Halvvending til 2det Geleds Side og udføre Opstillingen, men 1ste Geleds Karle bag sine Underrodemestere. — Op Slutning under Flankemarsch udføres paa samme Comm. og efter samme Regler, som fra Stedet, med den Forskjel, at Retningsbef. fortsætter Marschen og de Øvrige oprykke i Springmarsch paa den nye Frontlinie, tage Retning, Fod, Takt og Afstand fra nærmeste Mand til Retningssiden. Geledernes Aabning og Slutning udføres paa Comm.: *Aabner Gelederne — Marsch!* 1ste Geled staaer stille; 2det Geled marscherer 3 Skridt af 1 Al. Længde lige tilbage i Roden med Retning til Høire, i vanlig Takt, gjør Holdt og Stillingstrit med høire Fod. *Slut Gelederne — Marsch!* 2det Geled fremmarscherer 3 Skridt af 1 Al. Længde gjør Holdt og Stillingsskridt med høire Fod, rettet til Høire. Comm.: *Anfald med Bajonetten! I Armen — Gevær!* Skridtets Længde forøges til 3 Fod. *Gaa-paa — Marsch!* Spillet slaar til Anfald, og Troppen styrter frem i fuldt Løb under Hurra, tagende Geværet i Færdigstilling, samt iagttagende derhos al mulig Orden i Anslutning, Retning og Opmærksomhed. Efter at Spillet paa den Befalendes Tegn har ophørt, comm.: *Afdeling — Holdt!* Troppen beholder Færdigt Gevær indtil anderledes befales.

§ 7.

Haandgreb.

Fra I Armen Gevær comm.: *Ved Foden — Gevær!* 3 Tempo. 1ste. Venstre Haand fatter Geværet med et Slag ved høire Axelgrube, Tømmelfingeren langs Gev., og modtager dets Tyngde. 2det. Venstre Haand sænker Gev., saa at Haanden standser ved Hoftens og Kolbens I Tomme nær Marken; i det samme fatter høire

Haand om Gev. strax nedenfor den venstre, Tommelf. paa den indre Side, Lillef. mod Piben, de øvrige Fingre paa den ydre Side af Gev.; Albuen tilbagetrukket. 3die. Høire Haand nedsætter Gev. med Kolben ind til Taaen, og nedskydes langs Piben saaledes, at Armen bliver næsten ret; Piben hvilende i Tommelgrebet, de øvrige Fingre rette og samlede; Gev. lodret. Til samme Tid, som Gev. sænkes og høire Haand nedskydes, rykkes den venstre til sin Side. Fra Ved Foden Gevær comm.: *I Armen — Gevær!* 3 Tmp. Iste. Haanden opløfter hurtigt Gev. saa høit, at den kommer til Skulderen, og dreies derved med fuldt Tag saaledes, at Knogerne vende frem, Albuen ved den ydre Side af Gev. ind til Livet; venstre Haand fatter i det samme Gev. med et Slag ved Nedrebaandet, Tommelfingeren langs Gev. i Høide med Axelgruben, og Haanden modtager dets Tyngde. 2det. Høire Haand omfatter Aftrækkerbøilen med Tommelf. nedad og paa Bøilen, Pegef. under samme og de øvrige Fingre under. Haanden modtager Gev. Tyngde. 3die. Venstre Haand rykkes til sin Side; den høire sænker Gev., saa at vanlig Stilling med Gevær indtages. Fra i Armen Gevær comm.: *Hvil Gevær!* 3 Tmp. Iste. Høire Haand opskyder Gev. ved Siden formedelst et Ryk med Haandledet, lodret og uden at skille det fra Skulderen; venstre Haand fatter i det samme med et Slag ved Nedrebaandet, Tommelf. langs Gev. og i Høide med Axelgruben; høire Haand vendes og fatter om det Runde af Kolben med Tommelgrebet, Pegef. og de øvrige Fingre under Aftrækkerbøilen, samt modtager Gev. Tyngde; venstre Haand løst mod Gev. 2det. Høire Haand fører Gev. lodret, tæt om Livet, med Laaset udad og Tommelfingeren paa nederste Laaseskrue, Pegef. under Hanen, til venstre Side, hvor den venstre, som har medfulgt Gev. til midt for Livet, med et Slag fatter under

Kolben og modtager *Gev.* Tyngde; *Gev.* lodret og løst mod Skulderen; Piben lige fremadvendt, venstre Arm noget bøiet, Albuen tilbagetrukket, det Flade af Haanden mod Kolbens ydre Side, Kappen omfattet med fuld Haand og Tommelf. foran paa samme, Kolben støttet mod Hoften, saa at Fingrene føles tæt under Hofteleddet; høire Haand løst mod *Gev.* 3die. Venstre Haand fører Kolben hurtigt frem lige i Roden og opskyder *Gev.* saaledes, at Aftrækkerbøilen føles mod Axelgruben, høire Haand, med Overarmen ind til Livet, rykkes paa skraa til sin Side. Benyttes ogsaa under *Marsch.* Fra Hvil *Gevær comm.: I Armen — *Gevær!** 3 *Temp.* 1ste. Venstre Haand rykker Kolben tilbage, saa at *Geværet* bliver lodret, samt dreier det indad, indtil Haanden føles mod Brystet; høire Haand fatter i det Samme med fuldt Tag om det Runde af Kolben og modtager *Gev.* Tyngde; venstre Haand holder løst under Kolben. 2det. Høire Haand fører *Geværet* lodret, tæt om Livet, med Remmen fremadvendt, til høire Side; venstre Haand fatter med et Slag ved Nedrebaandet i Høide med Axelgruben, Tommelf. langs *Gev.*; høire Haand omflyttes i det samme, og omfatter Aftrækkerbøilen med Tommel- og Pegef., de øvrige Fingre under. 3die. Venstre Haand tilbagerykkes til sin Side, høire Arm sænker *Geværet*, saa at vanlig *Stilling* med *Gevær* indtages. Benyttes ogsaa under *Marsch.* Fra *I Armen *Gevær comm.: *Presenter — *Gevær!**** 2 *Temp.* 1ste. Lige med 1ste *Tempo* af Hvil *Gevær* fra *I Armen *Gevær.** 2det. Høire Haand fører *Geværet* lodret og tæt om Livet med Remmen fremadvendt, frem foran venstre Laar, hvor den venstre, som har medfulgt *Gev.*, gjenfatter det med et Slag mod Remmen, med Pegef. tæt under Nedrebaandet og 3 *Tommer* lavere end Axelgruben, Tommelf. langs *Gev.*, Albuen til Siden, venstre Haand modtager dets Tyngde; høire Haand om det Runde af Kolben,

Armen næsten ret; Gev. saa langt til Venstre, at Ansigtet ikke skjules. Derfra comm.: *I Armen — Gevær!* 2 Tmp. 1ste: Venstre Haand fører hurtigt Geværet til høire Side, aabnes noget og gjenfatter det med et Slag ved Nedrebaandet, Tommelf. langs Geværet i Høide med Axelgruben; høire Haand omflyttes idetsamme og omfatter Aftrækkerbøilen med Tommel- og Pegef.; de øvrige under. 2det: Lige med 3die Tempo af I Armen Gevær fra Hvil Gevær. Fra I Armen Gevær comm.: *Færdigt — Gevær!* 2 Tmp. 1ste: Lige med 1ste af Hvil Gevær fra I Armen Gevær, hvorhos $\frac{1}{2}$ Høire omgjøres. 2det: Venstre Haand nedrykker Gev. og gjenfatter det med et Slag og fuldt Tag om Piben tæt nedenfor Nedrebaandet, Neglene opad, Albuen noget fremdragen og støttet mod Hoftebenets øvre Kant. Høire Haand med fuldt Tag om det Runde af Kolben oprykker og fremfører derhos Geværet saa meget, at Hanen kommer midt for Brystgruben, Tommelf. Knoge mod Livet, den bagerste Del af Underarmen mod Kanten af Kolben, Geværet lige i Roden, Bajonetspidsen (Mundingen) i Høide med Øiet, Ansigtet fremadvendt og Øinene seende lige frem. 2det Geled udtager hurtigt et 6 Tommers Skridt til Høire. Herfra comm.: *I Armen — Gevær!* 2 Tmp. 1ste: Venstre Haand opløfter Geværet til høire Skulder og gjenfatter det med et Slag ved Nedrebaandet, Tommelf. langs Gev. og i Høide med Axelgruben; høire Haand nedbryder Kolben og omflyttes saaledes, at Tommel- og Pegef. omfatte Aftrækkerbøilen, de øvrige Fingre under, hvorved Haanden modtager Geværets Tyngde. Til samme Tid gjøres Front. 2det: Lige med 3die Tmp. af I Armen Gevær fra Hvil Gevær, hvorhos 2det Geleds Karle igjen indtage sine Pladse i Roden ved et 6 Tommers Skridt til Venstre. Fra Hvil Gevær comm.: *Færdigt — Gevær!* 2 Tmp. 1ste: Lige med 1ste Tmp. af I Armen Gevær fra Hvil

Gevær, hvorhos gjøres $\frac{1}{2}$ Høire om. 2det: Høire Haand fører Geværet lodret midt for Livet, hvor det med en hastig Oprykning af Kolben fældes i venstre Haand, som omfatter det med fuldt Tag tæt under Nedrebaandet, Neglene opad, Albuen noget fremdragen og støttet mod Hoftebenets øvre Kant, Hanen midt for Brystgruben. Høire Haand med fuldt Tag om det Runde af Kolben og Tommelf. Knoge mod Livet, den bagerste Del af Underarmen mod Kanten af Kolben, Gev. lige i Roden, Bajonetspidsen (Mundingen) i Høide med Øiet, Ansigtet fremadvendt og Øinene seende lige frem. 2det Geled udtager hurtigt et 6 Tommers Skridt til Høire. Fra Hvil Gevær comm.: *Ved Foden — Gevær!* 3 Tmp. Iste: Venstre Haand rykker Kolben tilbage, saa at Gev. bliver lodret, og sætter det derhos under Dreining indad saaledes, at Armen bliver næsten ret og Hanen føles mod Brystet; høire Haand fatter med et Slag om Gev. strax ovenfor Nedrebaandet. 2det: Høire Haand fører Gev. med Lillefingeren støttet mod Piben, lodret, tæt om Livet til høire Hofte, Remmen fremadvendt, Haanden støttet mod Hoften, Kolben 1 Tomme nær Marken, venstre Haand ved Siden. 3die: Høire Haand nedsætter Gev. med Kolben ind til Taaen, og nedskydes langs Piben, saa at Armen bliver næsten ret og Stilling Ved Foden Gevær indtages. Fra Hvil Gevær comm.: *1 Haanden — Gevær!* 2 Tmp. Iste: Lige med 1ste Tmp. af Ved Foden Gevær fra Hvil Gevær med den Forskjel, at høire Haand fatter tæt nedenfor Nedrebaandet. 2det: Venstre Haand slipper Gev., høire Haand fører det til høire Side, Armen i naturlig Strækning, Gev. i den Hælding, som fremkommer ved dets egen Tyngde. Fra I Armen Gevær comm.: *1 Haanden — Gevær!* 3 Tmp. Iste: Lige med 1ste Tmp. af Ved Foden Gevær fra I Armen Gevær. 2det: Høire Haand fatter med fuldt Tag tæt nedenfor Nedrebaandet, Albuen til-

bagetrukken. 3die: Gev. slippes af venstre Haand, som rykkes til Siden saamtidigt med, at høire Haand sænker det, saa at Armen faar naturlig Strækning. Gev. i den Hælding, som fremkommer ved dets egen Tyngde. Fra I Haanden Gevær comm.: *I Armen — Gevær!* Udføres overenstemmende med I Armen Gevær fra Ved Foden Gevær.

§ 8.

Den spredte Orden.

Comm.: 1. *Kjæde med N Skridts Luger paa Stedet fra N Rode!* Den Befalende udviser med Værget, fra hvilken Rode Udrykningen skal ske. 2. *Marsch!* Sker Formeringen fra Frontstilling, staar den udnævnte Rode stille; de øvrige gjøre Vending fra samme, og antræde strax Marschen lige frem. Saasnart Overrodemesteren i Roden nærmest den, fra hvilken Udrykningen sker, har faaet N Skridts Afstand, siger han med lav Røst Holdt! standser og gjør Front. Naar den næste Overrodemester hører dette, beregner han sin Afstand og forholder sig paa samme Maade, saaledes videre fra Rode til Rode. Alle Underrodemestere oprykke 2 Skridt til Venstre af sine Overrodemestere. Den til Leder bestemte Underbefalende følger de Roder, mellem hvilke han i Kjæden skal rykke op, og indtager sin Plads mellem dem, saasnart de ere blevne formerede i Kjæde. De Befalende indtage sine Pladse efterhaanden som Kjæden bliver formeret. Den sluttede Understøttelsestrop indtager sin Stilling midt bag Kjæden i en Afstand fra denne af omtrentlig Kjædens halve Længde. Efter som Roderne komme ud i Kjæden, søge de Dækning, og hvor ei anden Dækning findes, kaste de sig ned paa Marken. Understøttelsestroppen søger ogsaa saavidt muligt Dækning, om og Afstanden fra Kjæden skulde blive noget større eller mindre; i al Fald falder

Troppen ned paa Knæ. Den Øverstbefalende for Kjæden holder sig bag Kjæden eller hvor hans Nærværelse er nødvendig, og Hornblæseren hos ham. Retningen i Kjæden kan være til Midten, til høire eller til venstre Fløi. Marsch i Kjæde sker enten fremad, bagud eller til Fløien. Marsch til Fløien sker fra Stedet med Helvending, under Marsch med Halvvending. Under Marsch fremad og bagud bliver Retningen altid did, hvor den var, forinden Marschen begyndte, under Marsch til Fløien, til Teten. Comm. eller Signal.: *Marsch fremad!* Marschen antrædes, Lederen marscherer ligeud og Roderne iagttage nogenlunde Retning og Afstand. Comm. eller Signal.: *Holdt!* Kjæden standser. Dækning søges hurtigt, Rodekammeraterne maa ei skilles ad. Sign.: *Marsch bagud!* Marschen antrædes bagud, og forholdes forresten som i Marsch fremad. Sign.: *Marsch til höire (v) Flöie!* Vending gjøres og Marschen antrædes i den befalede Retning. Skal Kjæden bevæge sig hurtigere, signaliseres: *Springmarsch!* Skal Kjæden give Ild, maa altid paasees, at der er et ladet Gevær i Roden. Gives Ild under Marsch fremad, springer den, der skal skyde, 8 a 10 Skridt frem, og etter at have skudt, bliver han liggende og lader, indtil han kan følge Kjæden. Under Ild i Marsch bagud, gjør den, der skal skyde, Holdt og Front, efter at have skudt springer han tilbage for at indtage sin Plads i Kjæden. Gjøres Holdt efter Marsch bagud, indtages strax Frontstilling. Under Marsch bagud beholde Fløiene fremdeles sin Benævnelse, saaledes at man faar høire Fløi til Venstre og omvendt. Signaliseres Indrykning, markeres den Rode, hvorpaa Indrykningen skal ske, og denne foregaar, ved at Rode efter Rode formerer sig i sluttet Trop, idet at Alle først gjøre Vending til den stillestaaende Rode og derpaa marschere ind med I Haanden Gevær, gjøre Holdt, Front, I Ar-

men Gevær og Hvil Gevær. Gives Ild under Flanke-marsch, gaar den, der skal skyde, nogle Skridt ud mod Fienden, skyder og løber atter ind i Kjæden. Kjæden gjør Anfald med Bajonetten paa Signalet *Gaa paa — Marsch!* Løb og Hurra. Naar Signalet Gaapaa Marsch! er udblæst, commanderes af alle Befalende med høi Røst: *Gaapaa — Marsch!* Understøttelsestroppen formerer Kjæde og bliver liggende indtil anderledes befales.

§ 9.

Manøvre.

Et Compagni af høire Fløis Opstilling til Manøvre er: Tropperne paa 2 Geleder efter Høiden fra Høire til Venstre, saaledes at den Høieste er Fløimand i Iste Geled, den dernæst i 2det osv. 2det Geled 1 Skridt bag Iste. Compagniet inddeles i 3 Pelotoner, hver Peloton i 2 Troppe. Pelotoncheferne paa høire Fløi af sine Pelotoner, venstre Retningsrode paa venstre Fløi, de øvrige Retningsunderofficierer 2 Skridt bag Fløiroden; Spillet 2 Skridt til Høire af Iste Pelotonchef rettet paa Iste Geled. Til Parade er Compagniets Opstilling den samme som til Manøvre med Undtagelse af, at Pelotoncheferne stille sig 1 Skridt midt foran sine Pelotoner med Værget til Parade. — Retningsbefalet paa Pelotonernes høire Fløie rykke op og indtage Pelotonchefernes Plads. Dette sker paa Comm.: *Parade* — (Værgerne tages til Parade) *Marsch!* Den ovenforklarede Stilling indtages. Comm.: *Manøvre* (Værgerne tages til Manøvre) *Marsch!* Stilling til Manøvre indtages. Liniemarsch: Under Liniemarsch fremad er altid Retningen til Venstre, under Marsch bagud til Høire. Der comm.: *Marsch fremad!* Pelotoncheferne og venstre Retningsrode træde $\frac{1}{4}$ Skridt lige frem; venstre Retningsrode, paa hvis rette Stilling og Marsch Marschen beror, tager nøiagtigt Øiemærker. *Afdeling*

fremad — *Marsch!* Marschen antrædes af Alle paa en Gang, og Fløimændene iagttage at marschere $\frac{1}{4}$ Skridt bag Pelotoncheferne. Skal Marschen ophøre, comm.: *Afdeling* — *Holdt!* Er Compagniet efter Holdt ikke godt rettet, comm.: *Retning!* Venstre Retningsrode og Pelotoncheferne marschere lige frem, indtil der comm.: *Holdt!* Venstre Retningsbefal bliver da staaende stille, Pelotoncheferne gjøre Venstre om og rette sig ind i den nye Linie. Comm.: *Fremad ret* — *Eder!* Paa „Fremad ret“ gjøre Pelotoncheferne Front, Mandskaberne kaste Hovederne til Høire, paa „Eder“ marschere Mandskaberne frem og gjør Holdt $\frac{1}{2}$ Al. bag den nye Retningslinie, og rette sig derpaa ind med smaa Skridt, iagttagende Vink fra sine Pelotonchefer, og kaste efter udlørt Retning paa Vink af Værget Hovedet lige ud. Comm.: *Marsch bagud!* Venstre Retningsbefal gjør Helt om, udtager $\frac{1}{4}$ Skridt og tager Liemærker. *Helt om!* Udføres, og Pelotoncheferne træde $\frac{1}{4}$ Skridt frem. *Afdeling fremad* — *Marsch!* Som i Marsch fremad. Efter Holdt rettes aldrig, førend der er gjort Front. Comm.: *Flankemarsch!* *Høire (V)* — *om!* Pelotoncheferne udtage efter Vendingen 1 Skridt til Venstre (Høire) og gaa til Teten af sin Peloton, Retningsbefalet oprykke i Teten af Plt.s 1ste Geled. *Afdeling fremad* — *Marsch!* 1ste Pltchef marscherer lige ud, de øvrige Pltchefer i de foregaaendes Fodspor. Marschdirectionen forandres paa: *Rodevis til Høire (V)* — *Marsch!* eller ved at anvise Pltchefer i Teten den nye Marschretning. *Afdeling Holdt!* *Venstre (H)* — *om!* Under Flankemarsch kunne Roderne rykke ud, hvilket sker efter Inddeling inden hver Peloton, og under Flankemarsch til Høire med de lige og under Flankemarsch til Venstre med de ulige Roder. Comm.: *Lige (Ulige) Roder ryk ud* — *Marsch!* Saavel paa Stedet som under

Marsch comm.: *Lige (Ulige) Roder ryk ind — Marsch!* Anfald med Bajonetten som forklaret for Trop. *Colonneformeringer.* Comm.: *Stuttet Høire (V) Colonne!* 1ste, Pelotonchef gaar til venstre Fløi af sin Peloton og comm.: *1ste Retning til Venstre!* og stiller sig ved Siden af Retningsbefalet. De øvrige Pelotonchefer træde 1 Skridt frem og comm.: *No. Høire — om! Fremad — Marsch!* Marschen antrædes strax. Retningsbefalet oprykker paa Fløien, de to forreste Roder udrykke 2 Skridt til 2det Geleds Side. Pltchef. marscherer ved Siden af Retningsbefalet i Teten, som ikke maa komme forbi Midten af foregaaende Plt.; Plt. føres parallelt ind bag 1ste, 4 Skridt fra foranstaaende Retningsrode, Pltcheferne standse, naar de komme 1 Skridt over Retningsrodelinien; Retningsbefalet i Køen standser, naar det kommer ind i bemeldte Linie, og dækker paa foranstaaende Retningsrode paa 4 Skridts Afstand. *No. — Holdt!* afpasses saaledes, at Plt.s Kø standser 2 Skridt indenfor Retningsrodelinien. *Venstre — om! Venstre ret — Eder!* Spillet indtager sin Plads 4 Skridt bag 3die Plt.s 2det Geled. I Høirecolonne er Retningen altid til Venstre og i Venstrecolonne til Høire. Under Formering af Venstrecolonne, hvor Vendingen altsaa er til Venstre, gaar Pltchef. op i Teten af Plt. og forholdes forøvrigt som ved Formeringen af Høirecolonne, kun at Vendinger og Retninger er modsat. Comm.: *Aaben Høirecolonne!* Pelotoncheferne træde 1 Skridt frem og comm. *No. Til Høire slut op!* Høire Fløimand gjør Høire om. *Marsch!* Pltchef. rette de opkommende Roder, saa at Plt. efter Opslutningen staae retvinklet mod den forrige Frontlinie. *Retning til Venstre* comm., naar Pltchef. har indtaget sin Plads 3 Skridt midt foran Plt. I Venstrecolonne bliver Opslutningen til Venstre, men Opslutningen comm. ikke af Pltchef., førend han er kom-

men til venstre Fløi; thi der maa altid paasees, at Fløimanden gjør rigtig Vending. Sluttede Colonner kunne forandres til aabne og omvendt. Fra Stedet comm.: *Sluttet Colonne!* Tetepelotonen staaer stille; Pltchf. stiller sig ved Siden af Retningsroden. De øvrige Pltchf. comm.: No! *Fremad — Marsch! Holdt!* afpasses saaledes, at sædvanlig Afstand i sluttet Colonne indtages. *Venstre (H) ret — Eder!* Pltchf. indtager sin Plads ved Siden af Retningsroden. Under Marsch comm.: *Sluttet Colonne!* Pltchf. i Teten comm. No! *Holdt! Venstre (H) ret — Eder!* De øvrige fortsætte Marschen og indtage efterhaanden sluttet Afstand. Sluttet Colonne's Forandring til aaben sker efter Holdt! Comm.: *Aaben Colonne!* Pltchf. i Teten gaar 3 Skridt midt foran Plt. og comm.: No! *Fremad — Marsch!* De øvrige Pltchf. forholde sig paa samme Maade, iagttagende at begive sig foran Plt., førend den foranstaaende har sat sig i Marsch, og afpasse Commando saaledes, at behørig Afstand erholdes. I aaben Colonne er Spille's Plads, forsaavidt Rummet tillader det, paa Flanken i Høide med 2den Plt., hvis ikke saa ligesom i sluttet Colonne i Køen. *Marsch i Colonne.* Alle Bevægelser i Colonne skulle udføres saaledes, at Col.s Dybde aldrig bliver forandret uden paa Commando. Retningsroderne have at iagttage: At Retningsroden i Teten marscherer med jevne Skridt og sikker Takt paa det af ham selv tagne eller ham anviste Øiemærke. Nøiagtigt passe Afstanden, hvorfor de ofte bør maale den ved at tælle Skridtene. At marschere i den Forangaaendes Spor, uden at behøve at dække paa hverandre. Pltchf. stille sig efter Holdt ved Roden nærmest Retningsroden og rette Plt. med lav Røst eller med Vink. I alle aabne Colonner repetere Plt. Udførelsesordet. *Aaben Colonne's Marsch.* Comm.: *Marsch fremad! Afdeling fremad — Marsch!*

Marsch gjentages af Pltchf. *Afdeling — Holdt!* Holdt gjentages, hvorefter Pltchf. gaaer til Fløien og comm.: *Venstre (H) ret — Eder!* og stiller sig atter midt foran. *Marsch bagud!* Pelotoncheferne comm.: *Helt — om!* *Retning til — Höire (V)!* *Afdeling fremad — Marsch!* Holdt! Her comm. ikke Retning, førend Front er gjort. Pltchf. iagttage, naar de skulle gaa om Plt.s Fløi, da altid at gaa om Retningsroden. *Sluttet Colones Marsch!* Comm.: *Marsch fremad!* *Afdeling fremad — Marsch!* Alle sætte sig paa Compagniechefens Comm. i Marsch. *Afdeling — Holdt!* *Venstre (H) ret — Eder!* Pltchf. rette sine Plt. ved Vink. *Marsch bagud!* *Helt — om!* *Retning til Höire (V)!* *Afdeling fremad — Marsch!* *Afdeling — Holdt!* *Helt — om!* *Venstre (H) ret — Eder!* I sluttet Colonne comm.: *Flankemarsch!* *Höire (V) — om!* Retningen tages til Teteplt. *Afdeling fremad — Marsch!* Under denne Marsch kan comm.: *Direktionsforandring til Höire (V) — Marsch!* Teteplt. afkorter Skridtenes Længde og marscherer i en saa stor Bue som af Chefen paavises, de øvrige Plt. afpasse Skridtenes Længde saaledes, at de altid ere rettede paa Teteplt. Naar Direktionsforandringen skal ophøre, comm.: *Ligeud — Marsch!* Retningsroden i Teteplt. tager Øiemærker og marscherer lige ud. En sluttet Colones Afbrydning under Marsch. Comm.: *Teten til Höire (V) — Marsch!* Pltchf. i Teten comm.: *No.! Til Höire (V) slut op — Marsch!* Op slutningen foretages som forklaret; er Op slutningen skeet til modsat Side af Retningsroderne, comm. Pltchf. efter Op slutningen: *Retning til Venstre (H)!* De øvrige Pltchf. forholde sig efterhaanden som den forreste, iagttagende at afbryde paa samme Punkt. Aaben Colones Marsch med Afbrydning. Comm.: *Teten til Höire (V)!* Pltchf. i Teten comm.: *No.! Til Höire (V)!* Retningen tages

til den Fløi, hvorhen Afbrydningen skal ske. *Marsch!* gjentages strax af Pltchf. i Teten. Svingningen udføres med nøie Iagttagelse for Pltchf. at comm., naar Retningsroden har marscheret paa Stedet saa mange Skridt, som modsvarer Plt. Frontlængde: *Fremad — Marsch!* Er Afbrydningen skeet til modsat Side af Retningsroden, comm. Pltchf. *Retning til Venstre (H)!* De øvrige Pltchf. forholde sig efterhaanden ligesom den i Teten. Defilerung i Parade udføres saavel i aaben som i sluttet Colonne. I aaben Høirecolonne comm.: *Defilerung i Parade!* Værget tages til Parade, Spillet indtager sin Plads midt foran Compagnichefen. *Retning til Høire! Afdeling! Fremad — Marsch!* Marsch gjentages af alle Pltchf. Ved Defilerungen er udsat 1 Retningspunkt paa hver Side af den, der defileres for. Naar 1ste Pltchf. er kommen i Høide med 1ste Retningspunkt, comm. han: *I Armen — Gevær!* og naar Plt. kommer 6 Skridt nær den Honorfaaende: *No! See til Høire (V)!* Alle undtagen Retningsroderne fæste Øinene paa ham. Pltchf. saluterer. Naar Plt. kommer 6 Skridt forbi, comm. Pltchf.: *Middad!* og, naar den er kommen i Høide med sidste Retningspunkt: *Hvil — Gevær!* De øvrige Pltchf. forholde sig efterhaanden ligesom 1ste. Skal der defileres i sluttet Colonne, comm.: *Defilerung i Parade! Retning til Høire!* Pltchf. stille sig paa Retningsroden, Retningsunderofficieren affalder og Værget tages til Parade. *Afdeling! Fremad — Marsch!* Naar Teten kommer i Høide med 1ste Retningspunkt, comm. Compchf.: *I Armen — Gevær!* og paa 6 Skridt nær den, for hvem der defileres: *Afdeling! See til — Høire!* Kun Compchf. saluterer. Alle undtagen Pltchf. fæste Øinene paa den Honorfaaende. Naar Køen er i Høide med sidste Retningspunkt, comm.: *Hvil — Gevær!* Hovedet kastes lige ud, eftersom Plt. kommer 6 Skridt forbi.

Spillet Plads som i aaben Colonne. Naar under Defileringen Spillet er kommet i Høide med den Honorfaaende, afbryder det og stiller sig lige overfor denne og vedbliver at spille, indtil Køen har passeret, hvorpaa det hurtigst muligt atter indtager sin Plads.

Under Tog tillades en større Frihed. Alle tillades at gaa frit, men Roder og Geleder bibeholdes. Compchf. comm.: *Formering til Tog!* gjentages af Pltchf. Værget indsættes. Skal der gives Plads for Nogen, som skal forbi, siger den nærmeste Pltchf.: *Aabner!* hvilket gjentages af de øvrige. Mandskabet drager sig til begge Sider af Veien for at give Plads, og slutter atter sammen uden nogen Tilsigelse. Skal Togmarsch ophøre, comm.: *Manøver!* Gjentages af Pltchf. Sædvanlig Marschorden indtræder, og Værgerne blottes.

§ 11.

Linieformeringer fra Colonner. Fra sluttet Colonne comm.: *Linie fremad!* 1ste (3die) Pltchf. gaar foran sin Plt. til høire Fløi og comm.: *Høire ret — Eder!* og retter Plt.en ind paa den nye Linie. De øvrige Plt. comm.: *No.! Venstre (H) om — Marsch!* Retningsbef. i Teten fører Plt. lige frem. Naar Køen af 2den Plt. er i Høide med Venstre (H) Fløi af den staaende 1ste, comm.: *No.! Venstre (H) om — Holdt!* Pltchf. gaar op i den nye Linie og comm.: *No.! Høire (V) ret — Eder!* 3die (1ste) Plt. marscherer ligeud, indtil Køen er i Høide med Teten af 2den, hvorpaa comm.: *No.! Høire (V) om — Marsch! Retning til Høire (V)!* Pltchf. indtager Retningsrodens Plads. *No.! Holdt!* afpasses saaledes, at Plt. standser 2 Skridt bagom den nye Linie. *Høire (V) ret — Eder!* Dersom Pltchf. efter Retningen skal indtage sin Plads paa den anden Fløi af Plt., gaar han bagom Plt. Fra aaben Colonne comm.: *Linie til Venstre (H)!* Pltchf.

comm.: *No! Til Venstre (H) slut op!* — De gaa til venstre (h) Fløi af Plt. og indtage Retningsrodens Plads, paaseende at Fløimanden har gjort ordentlig Vending. *Marsch!* Pltchf. rette efterhaanden de opkommende Roder. Linieformering fra sluttet høire Colonne kan ske paa hvilkensomhelst Plt. Det er da at iagttage, at de Pelotoner, der staa foran den, hvorpaa Linieformeringen skal ske, gjøre Høire om, og de bagenforstaaende venstre om. Den Plt., hvorpaa Formeringen sker, marscherer, saasomt dens Front er blottet, ligefrem og rettes ind paa den nye Linie. Er det fra Venstrecolonne, er det modsat.

Slutning.

Saaledes har jeg forsøgt at give en Anvisning til Skolens Legemsøvelser, som jeg antager tilstrækkelig baade til at give Udenforstaaende et almindeligt Begreb om disse og til at være en Veiledning for de ældre Elever, der udtages til Befalingsmænd. Rummets Knappe har nødt mig til at fatte mig i Korthed, men jeg haaber alligevel, det er skeet med tilstrækkelig Tydelighed. Ogsaa har denne Nødvendighed hindret mig fra, hvad oprindeligt havde været min Hensigt, at tilføie et Afsnit om Bajonetsfægtning og et Do. om gymnastiske Lege. Endelig kan jeg ikke afholde mig fra endnu engang at komme tilbage til den hyppige Frygt for en skadelig Indflydelse af Gymnastikken for Helbredet. Disciplene udeblive stundom uden en Lægeattest, ofte ved en saadan, som da kun i Almindelighed indeholder, at Disciplene bør fritages paa Grund af Sygdom. Men af alle Skolens Fag er vel Gymnastikken det, som, øvet med Lempe, ikke blot er mindst udsat for at gjøre Skade, men i Sygelighedstilfælde endog har en gavnlige Indflydelse. Af alle Sko-

lens Lærere er derfor Gymnastiklæreren den, som mest føler Trangen til — hvad der i den senere Tid ved flere Leiligheder er kommet paa Bane — at have en egen Læge i Skolens Tjeneste, med hvem han kunde konferere med Hensyn til de mindre stærke Elever om, hvorvidt de bør aldeles fritages eller kun for en Del, og i dette sidste Tilfælde, hvilke Øvelser ere tilraadelige og hvilke ikke; — ikke at tale om den almindelige Fordeel, at en saadan Læge, til hvem man i de enkelte Tilfælde kunde henvise, vilde være en Dæmper for den af Dovenskab eller Blødagtighed fremkaldte Skulkesyge.

III.

Efterretninger om Skolen

i

Skoleaaret 1867—68.

A. Skolens Lærere,

deres Fag og ugentlige Undervisningstimer.

1. **Brinchmann, Alexander**, Rector; født 1826, Ex. art. 1842, Ex. philos. 1843, Ex. philol. 1849, alle med Laud. Adjunct ved Molde Skole fra 1849—1859. Skolens Rector fra 1859.

Græsk i 3 L. . . . . 5 Timer.

— i 2 L. a 5

Latin i 1 L. b 8

————— 18 Timer.

I sidste Halvaar desuden 3 ugentlige Extratimer med Dimittenderne.

2. **Feilberg, Karl Frederik**, Overlærer; født 1828, Ex. art. 1846, Ex. philos. 1847, Ex. philol. 1853, alle med Laud. Adjunct ved Christianssands Skole fra 1854—1863, Overlærer ved Molde Skole fra 1863.

Latin i 3 L. . . . . 9 Timer.

— i 2 L. 9

Tydske i 3 L. 1

Fransk i 3 L. 2

Historie i 3 L. 3

————— 24 Timer.

I sidste Halvaar desuden 5 ugentlige Extratimer med Dimittenderne.

Under hans Sygdomsforfald fra 28de Marts til 4de April 1868 vicarieredes af Medlærere.

3. **Sommerschild, Henrik Lorentz**, Adjunct; født 1815; Ex. art. 1835, Ex. philos. 1836, Ex. theol. 1840, alle med Haud illaud. Adjunct ved Molde Skole fra 1850. (Tillige Skolens Kasserer).

Religion i 3 L. . . . . 2 Timer.

— i 2 L. & R. 2

— i 1 L. & R. 2

— i 2 F. 3

Engelsk 13

————— 22 Timer.

Nogle Dages Sygdomsforfald indunder Halvaars-examen 1867.

4. **Owren, Tobias Annæus**, Adjunct; født 1831; Ex. art. 1850, Ex. philos. 1851, Ex. philol. 1858, alle med Laud. Adjunct ved Molde Skole fra 1859.

Græsk i 2 L. b . . . . . 5 Timer.

Latin i 1 L. a 8

Historie i 2 L. 1

Norsk i 2 F. 5

Tydsk i 2 F. 5

————— 24 Timer.

Under hans Sygdomsforfald i Aug. og Sept. 1867 vicarierede Cand. philos. L. Gulbrandsen.

5. **Horn, Carl Willoch Ludvig**, Adjunct; født 1841; Ex. art. 1859, Ex. philos. 1860, Reallærerexamen 1865, alle med Laud. Adjunct ved Molde Skole fra 1866.

Mathematik . . . . . 12 Timer.

Naturhistorie 6

Naturlære 3

Geografi i 3 L. 1

— i 2 L. & R. 1

— i 1 L. & R. 2

Tegning i 2 R. (& 1 R. b) . 1

————— 26 Timer.

Under hans Sygdomsforfald fra 6te til 27de Febr.
1868 vicarieredes af Medlærere.

6. **Christophersen, Hans Emil**, Timelærer; født 1819, Officier 1840, Capitaine 1861. Const. Timelærer ved Molde Skole fra 1860. Tillige Gymnastiklærer.

Regning	(13)	11	Timer.
Skrivning	(10)	9	
Tegning i 2 R.	1		
— i 1 R.	2		
— i 2 F.	2		
— i 1 F.	2		
	(7)	4	
			24 Timer.

Gymnastik og Exercitie (i alle Klasser, deelte i 3 Partier) 6

7. **Grytnæs, Anders Pedersen**, Timelærer; født 1832, Ex. art. 1866 (Laud), Ex. philos. 1867 (Laud. p. cet.). Timelærer ved Molde Skole fra 1861.

Historie i 2 L. & R.	2	Timer.
— i 1 L. & R.	3	
— i 2 F.	3	
— i 1 F.	3	
Tydske i 1 L. & R.	3	
Geographie i 2 F.	3	
— i 1 F.	2	
Religion i 1 F.	3	
Norsk i 1 F.	5	
		27 Timer.

8. **Bugge, Frederik Marius**, Timelærer; født 1842, Ex. art. 1859 (Haud), Ex. philos. 1860 (Laud), Ex. theol. 1864 (Haud). Timelærer ved Molde Skole fra 1864.

Norsk i 3 L.	3	Timer.
— i 2 L. & R.	2	

Lateris 5 Timer.

Transport 5 Timer.

Norsk i 2 R.	1
— i 1 L. & R.	3
— i 1 L. & R. a	1
Tydsk i 2 L. & R.	2
— i 2 R.	1
— i 1 L. & R. a	1
Fransk i 2 L. & R.	2
— i 2 R.	1
— i 1 L. & R. b	4
Hebraisk i 3 L. (med 2 Disciple) 2	

23 Timer.

Under hans Sygdomsforfald i Novbr. og Decbr.
1867 vicarieredes af Medlærere.

9. Bræin, Christian, født 1837, Organist, Sanglærer
ved Molde Skole fra 1866.

Sang, ældste Afdeling . . . . . 2 Timer.

— yngste Afdeling 2

4 Timer.

B. Disciplene.

Disse Antal udgjorde:

	i 3 Latin- klasser	i 2 Real- klasser.	i 2 Fælles- klasser.	i Alt
i 3. Qvartal 1867	34	14	25	73
i 4. — —	34	13	25	72
i 1. Qvartal 1868	33	12	28	73
i 2. — —	31	11	29	71

Af Skolens nuværende (2det Qvartal 1868) Di-
sciple ere:

Sønner af	i Latin- Kl.	i Real- Kl.	i Fælles- Kl.	i hele Skolen.
Embeds- og Bestillings- mænd	19	5	12	26
Næringsdrivende Bybor- gere	10	5	15	30
Landmænd	2	1	2	5
Disciple hjemmehørende	i Latin- Kl.	i Real- Kl.	i Fælles- Kl.	i hele Skolen.
I Molde	18	10	24	52
I Romsdals Fogderies Landdistrict	5	1	4	10
I Nordmøres Do.	4	-	-	4
I Søndmøres Do.	1	-	1	2
Udenfor Amtet	3	-	-	3

C. Tabel

over de ugentlige Undervisningstimers Fordeling paa de forskellige Fag.

	1ste Fælles- klasse (2aarig).	2den Fælles- klasse (2aarig).	1ste Latin- og Realklasse (2aarig).	2den Latin- og Realklasse (2aarig)	3die Latin- klasse (2aarig).
Norsk*)	5	5	1 a. 3. 1 a.	2. 1.	3
Tydsk	-	5	1 a. 3. 1 a.	2. 1.	1
Fransk	-	-	4 b.	2. 1.	2
Engelsk	-	-	4 a. 2 b.	(2 b.) 3.	(2)

*) Derunder indbefattet Indenadslæsning og for 1ste Fælles-klasse tillige Forstandsøvelser.

	1ste Fælles- klasse (2aarig).	2den Fælles- klasse (2aarig).	1ste Latin- og Realklasse (2aarig).	2den Latin- og Realklasse (2aarig).	3die Latin- klasse (2aarig).
Latin	-	-	8 a. 8 b.	9	9
Græsk	-	-	-	5 a 5 b	5
Hebraisk . . .	-	-	-	-	2
Religion . . .	3	3	2	2	2
Historie . . .	3	3	3	1 2	3
Geographie	2	3	2	1	1
Mathematik	-	-	5	4	3
Naturhist. . .	-	2	2	2	-
Naturlære . .	-	-	-	3	-
Regning . . .	4	4	1 a 2	2	-
Skrivning. . .	5	3	1 a 1	-	-
Tegning . . .	2	2	2	2	-
Sum	24	30	30 31	30 (b 32) 30	29 (31)

D. Undervisningen.

Ligesom tidligere har denne været henlagt til Formiddagstimerne fra Kl. 8—1, med Undtagelse af Undervisningen i Engelsk (1 i 3die og 2 2den Latinklasse) og i Regning (1 i 1ste Realklasse) samt i Sang og Gymnastik.

I Skoleaaret har været gennemgaaet:

I Religion.

(Lærere: Adjunct Sommerschild og Timelærer Grytnæs)

Med Undervisningen har været forbunden Bibellæsning, især i 2 L. & R. og i 2 F.

3 L. Nissens Kirkehistorie og Aabels Omrids af det christelige Troesindhold. Dimittenderne des-

- uden repeteret Matthæi Evangelium i Grund-
sproget og Vogts større Bibelhistorie.
- 2 L. & R. Pontopp. Forkl. til 3die Part og Vogts større
Bibelhistorie til Israels Rige § 87.
- 1 L. & R. Vogts større Bibelhist. § 27—91.
b. Pontopp. Forkl. Fra 2den Artikel til 4de Bøn.
a. Forfra til 2den Artikel.
- 2 F. b. Repeteret Luthers Catechism. Vogts større
Bibelhist. § 87—155.
a. Det Meste af Luthers Catechism. Vogts
større Bibelhist. forfra til § 77.
- 1 F. b. Vogts lille Bibelh. Pag. 25—87. Luthers
lille Catechism. Fra Troens Artikler til
Børnelærdoms Visitats.
a. Bibelhist. til Ruth; Catechism. til 4de Part.
Begge Afdelinger: Veiledning i at slaæ op
Steder i den hellige Skrift.

I N o r s k.

(Lærere: Timelærer Bugge, Adjunct Owren og Time-
lærer Grytnæs).

- 3 L. Mundtlige Foredrag; de opgivne Emner: 1) Aarøleirens Betydning for Skolen. 2) Hvorledes det gaaer til i den fine Verden. 3) Julespøg og Nytaarsløier. 4, 5 og 6) De græske Guder, Heroer o. s. v. fordeelte paa Disciplene. — Lassens Læsebog. Det Meste af Henrik Wergeland i Forbind. med enkelte Capp. af Lassens „H. W. og hans Samtid.“ — Boyes Literaturhistorie i Forb. med Flors Lsbg.

Skriftlig: I. Hjemmestile: 1) At udvikle Betydningen af Sætningen: „Enhver er sin egen Lykkes Smed.“ 2) Hvad gjør Grækerne til et verdenshistorisk Folk? 3) Spænd ikke Buen for høit, ellers brister den. 4) Charakteristik

af Luther. 5) Selvvalgt (saaledes hver 5te Gang i alle Klasser). 6) „I dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød“ — er det en Forbandedelse eller en Velsignelse? 7) Rom og Karthago. 8) Maa man tude med de Ulve, man er iblandt? 9) Hvilke ere Norges vigtigste naturlige Hjælpemidler? 10) Hvilke Egenskaber udfordres for at fortjene Heltenavn? 11) Pavemagtens Udvikling i Middelalderen. 12) Skildring af den Egenkjærliges Charakter. 13) Henrik Wergeland, hans Liv, Virksomhed og Betydning. 14) Hvad med Synden kommer, med Sorgen bortgaaer. II. Extempore: 1) At udvikle de to Sætninger: „Ikke Alt, som glimrer, er Guld“ og „Ikke alt Guld glimrer.“ 2) En Sammenligning mellem de tre sydeuropæiske Halvøer. 3) At udvikle den Sætning: „Den, som ikke gaaer frem, gaaer tilbage.“ 4) En Charakteristik af det schweiziske Land og Folk. 5) Godmodighed. 6) En Sammenligning mellem Nord- og Sydamerika. 7) Tidens Værd.

2 L. & R. Foredrag — opgivne: 1) En Ferietour. 2) Skolens Fisketour. 3) Sidste 4de November. 4) Juleløier. 5) En Tour foretaget af fire mandhaftige Fæller. 6) En Tale ved en selvvalgt Anledning. — Lassens Lsbg. Gunnlaug Ormstunge og Skalde-Ravn, samt de tre første Akter af Erasmus Montanus. — Knudsens Gramm.: Orddannelseslæren.

Skriftlig: 1) Den kjedeligste Dag i Ferierne. 2) Aarøleiren 1867. 3) Gjengivelse (saaledes hver 3die Gang). 4) Paa Torvet i Molde. 5) Christopher Columbus. 6) En

Søstød. 7) Fisket. 8) Et Skib løber af Stabelen. 9) Vaarens Komme.

2 R. Desuden særskilt endeel skriftlige Øvelser.

1 L. & R. Foredrag af udenadlærte Stykker, helst Prosa. — Jensens Lsbg. navnlig 6te Afdel. — Feilbergs Gramm. forfra til Verbet. (Løkkes Gramm. har tjent til at supplere).

Skriftlig: 1) Et Brev til en Ven ved Skolens Begyndelse. 2) Gjengivelse (saaledes hver 2den Gang). 3) Skolens Fisketour. 4) Hvorledes jeg tilbragte sidste Juleaften. 5) En Snestorm. 6) Hvad vil du helst have, et Lommeuhr eller et Gevær? 7) Hvorledes faae vi Brød og Smør?

1 L. & R. a. Desuden særskilt Læse- og grammatiske Øvelser.

2 F. Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet, Læsning med Analyse og Deklamation; Feilbergs Gramm. forfra til § 74 med Forbigaaelse af Anmærkninger. 1 Time ugl. skriftl. Øvelser (Gjengivelse af et oplæst Stykke; for a fordertmeste Dictat).

1 F. Øvelser i Læsning, Stavning og i at fremsige udenadlærte Vers efter Læsebogen for Folkeskolen og Folkehjemmet. — b. desuden Gjennemgaaelse (efter mundtlig Forklaring) af de vigtigste Ordklasser og Sætningsled.

I T y d s k.

(Lærere: Overlærer Feilberg, Timelærerne Bugge og Grytnæs samt Adjunct Owren.)

3 L. Autenrieths Lsbg. 3die Udgave Pag. 181—255; 263—270; 274—277; 317—326; 337—359. — b. desuden i 1ste Halvaar endeel skriftlige Øvelser.

- 2 L. & R. Autenr. Lsbg. Pag. 95—162, samt cursorisk Pag. 246—275. Sammes større Gramm. Formlæren. — Endeel mundtlige Stiiløvelser.
- 2 R. Desuden særskilt Stiil, Dictat og Parleur.
- 1 L. & R. Autenr. Lsbg. forfra til Pag. 34; Sammes større Gramm. til Orddannelseslæren. — 1 Gang ugentl. i sidste Halvaar Øvelse i at retrovertere.
- a. Desuden særskilt Aalholms Lsbg. Pag. 80—152.
- 2 F. b. Aalholms Lsbg. Pag. 23—98; Autenr. mindre Gramm. til Cap. 16, samt Cap. 20 (om Præpos.)
- a. Samme Lsbg. udenad til § 16, og derpaa indenad til Pag. 28. Gramm. som b.

I F r a n s k.

(Lærere: Overlærer Feilberg og Timelærer Bugge).

- 3 L. Borrings Etudes littéraires Pag. 1—166. Desuden b. fra Pag. 350—401. (6te Udg.)
- 2 L. & R. Aalholms Lsbg. Pag. 61—108, samt cursorisk Pag. 211—216. Bloms kortf. Gramm. Formlæren. — Mundtl. Stiiløvelser.
- 2 R. Desuden som i Tydsk.
- 1 L. & R. b. Samme Lsbg. forfra til Pag. 53. — Brinchmanns Gramm.

I E n g e l s k.

(Lærer: Adjunct Sommerschild).

- 3 L. Marryat, The settlers of Canada fra Cap. 20 ud.
- b. Desuden: extempore Noget af Wash. Irving Sketch-book og 27 Samtaler efter Parleur.
- a. Desuden: omtrent 20 Blade af Autenr. Lsbg.
- 2 L. b. Bergs „Engl. made easy“ til „Adjectives

connected with Præpos.“ og af Autenr. Lsbg. Stykkerne 1, 2, 3 og 8.

2 R. (a). Autenr. Lsbg. Pag. 63—113; 50 Samtaler efter Autenr. Parleur, og 1 Stiil ugentl.

1 R. b. Autenr. Lsbg. Stykkerne 1—6.

a. Bergs „Engl. m. easy“ til „Adjectives conn. with Præp.“ samt Læsestykker fra Pag. 112 ud.

Ved Underviisningen i de øvre Klasser er Autenr. Gramm. benyttet, meest til Henvisning under Læsningen.

I L a t i n.

(Lærere: Overlærer Feilberg, Rector Brinchmann og Adjunct Owren).

3 L. Sall. Jug; Seneca de providentia efter Flemmer; a. desuden Ovid. Metamorph. efter Blochs Udvalg fra V. (Callisto) til XII (Pentheus) med Undt. af X (Actæon).

Madv. Gramm. 3die Udg. §§ 113—154, 174—207, 219—312; 432—463 (a. det Tilsvarende efter 4de Udgave).

Bojesens Antiquit. med Undt. af Retsvæsenet og enkelte mindre vigtige §§.

Ugentlig 1 Extemporal- og 1 Hjemmeoversættelse, af og til nogle Stile. Dimittenderne have repeteret: Caes. Bell. Gall. I—III; Sall. Jugurth; Liv. V—VI; Cic. in Catil. oratt. I—IV og af Orat. pro Sext. Rosc. Amer. I—XXXI; Cic. Cato major & Lælius; Seneca de Prov. I—VI. Qvinctil. X, I; Phædr. Fabb. I—V. med Forbig. af Prol. og Epil.; Ov. Metamorph. 1200 Vers; Virg. Æneid. I—II; Horat. Carm. I (med Undt. af 5 og 23) samt II, 1—2; Horat. Epistl. I, 1—10.

2 L. Ovids Metam. efter Bloch fra V til XI; Sall. Catil. Horat. Carm. I, og desuden: en Discipel Cic. orat. in Catil, to Caes. Bell. Gall.

I—III og to andre Cic. pro leg. Manil.; Madvigs Syntax (4de Udg.) fra 1ste Afsnit 7de Cap. til 2det Afsnits 9de Cap.; Stileøvelser 2 Gange ugentl., og nogle Oversættelser.

- 1 L. b. Corn. Nep. de 16 første Feltherrer; Phædr. Fabb. I—V med Forbig. af Prol. og Epil. — — Madvigs Gramm. (4de Udg.). Formlæren fra de uregelm. Verber og Syntax 1ste Afsnit. 1 Stiil ugentl.
- 1 L. a. Schmidts lat. Lsbg. forfra til Stykke 14 Alt læst, fra 14—29 udvalgte Exempler af hvert Stykke; dernæst læst fra 2det til 3die Afsnit. Madv. Gramm. (Udtog) Formlæren med Forbig. af §§ 30—36, Capp. 9 & 10, Capp. 17—22. Ofte skriftlige Declinations- og Conjugationøvelser.

I G r æ s k.

(Lærere: Rector Brinchmann og Adjunct Owren).

- 3 L. Curtius's Gramm. repeteret; af Bojesens Antiquiteter Indledningen og den histor. Oversigt over Grækenlands Forhold, samt de attiske Antiquiteter, dog af „Statsforvaltningen“ kun de vigtigste §§. Xenoph. Memor. I—II.
- b. særskilt repeteret: Xenoph. Anab. (1 Discipel: Cyrop.) I; Herod. I, 1—130; Hom. Iliad. I—VI.
- a. særskilt læst og repeteret: Herod. I, 60—130.
- 2 L. b. Xenoph. Anab. I fra 3die Cap. ud, Herod. I, 1—59; Curt. Gramm. Orddannelseslæren og Syntaxen.
- 2 L. a. Curt. Gramm. Formlæren; Schenkls Elementar bog Læsestykker; Xenoph. Anab. I, 1—4.

I H e b r a i s k.

(Lærer: Timelærer Bugge).

- 3 L. b. (1 enkelt Discipel) Genes. 8—20; Psalm. 1—8; Lindbergs Gramm. til Syntaxen.
 a. (ogsaa kun 1 Discipel, i ikke fuldt hele Skoleaaret) Genes. 1—10; Lindb. Gramm. til uregelm. Verb.

I H i s t o r i e.

(Lærere: Overlærer Feilberg, Adjunct Owren, Timelærer Grytnæs).

- 3 L. Thrieges Oldtidens Historie. Lange Norges, Sveriges og Danmarks Hist. (ved Siegw. Petersen); Bohrs nyere Histor. til Pag. 141 (3die Udg.). — Dimittenderne have repeteret den hele Historie efter Thriege, Bohr, Nissen og Lange (S. Petersen).
 2 L. Thriege Oldtidens Historie til Philip af Makedonien (Pag. 113).
 2 L. & R. b. Bohr, den nyere Hist. indtil den franske Revol. (Pag. 207).
 a. Do. do. til Ludvig den 15de (Pag. 141).
 1 L. & R. Bohrs Middelalderen til Pag. 131; S. Petersens Norges Historie til Pag. 134.
 2 F. Nissens til Pag. 160 (Innocents 3).
 Do. til Pag. 107 (Det vestl. Riges Undergang).
 1 F. b. Siegw. Petersens Norges Hist. fra Olaf Trygvessøn (Pag. 21) til Kalmarunionen (Pag. 85), og videre i Udtog til Frederik 3 (Pag. 134).
 a. Do. Do. til Pag. 36.

I G e o g r a f i e.

(Lærere: Adjunct Horn og Timelærer Grytnæs).

- 3 L. Geelmuydens Lærebog repeteret.
 2 L. & R. Geelmuyden fra Afrika ud.

- 1 L. & R. (b. Geelmuyden, a. Daa) Sverige, Danmark, England, det tyske Mellemeuropa og Frankrige.
- 2 F. Geelmuydens Geographie for Begyndere forfra til Pag. 112 (Asien).
- 1 F. b. Indledning i Udtog samt Europa indtil Italien efter Siegw. Petersens Jordbeskrivelse.
- a. Norge og Sverige efter samme Bog (kun i sidste Halvaar).

I M a t h e m a t i k.

(Lærer: Adjunct Horn).

- 3 L. Arithmetik og Geometrie, Brochs Lærebøger repeterede; 1 Time ugl. skriftl. Øvelser.
- 2 L. & R. Arithmetik (2 Tim. ugl.) Broch indtil Proportioner; (1 Tim. ugl.) skriftl. Øvelser i Ud-dragning af Qvadrat- og Cubikrødder, samt i Løsning af rationale Ligninger af 1ste og 2den Grad.

Geometrie (1 T. ugl.) Broch indtil 3die Bog.

- 1 L. & R. Arithmetik (4 T. ugl.) Skriftl. Øvelser som oftest udførte paa Skolen. Gjennemgaaet efter Thv. Brochs Tal- og Bogstavregning fra § 25 til § 56.

Geometrie (1 T. ugl.) Ved Constructioner hovedsagelig paa Skolen er efter den i Adj. Dørums Plangeometrie angivne Methode gennemgaaet indtil „En Cirkels Deling og Vinklers Maaling.“

I N a t u r h i s t o r i e.

(Lærer: Adjunct Horn).

- 2 R. a. Sommermaanederne: Excursioner og Øvelse i Plantebestemmelse. Vintermaanederne: Mine-

- ralogie og Lithologie efter Kjerulfs Steenriget og Fjeldlæren med Skolens Samling til Hjælp.
- 1 R. Om Sommeren Botanik, Dietrichsons Lærebog. Om Vinteren de norske Vade- og Svømme-fugle nøiagtig gjenneingaaede ved Beskrivelse og Bestemmelse.
- 2 F. Om Sommeren Botanik: De almindeligste og simpleste Former af vore vildtvoxende Planter beskrevne og lærte. Om Vinteren: Horns Naturhistorie til Fiskene.

I N a t u r l æ r e.

(Lærer: Adjunct Horn).

- 2 R. (a) Christies Physik i „Tillæg til Læsebogen for Folkeskolen og Folkehjemmet“ indtil „Om Magnetisme.“

I R e g n i n g.

(Lærer: Timelærer Capt. Christophersen.)

- 2 R. Alle Regningsarter efter Olsens Regnebog.
- 1 R. b. Fra Reguladetri indtil Disconto efter Olsen.
- a. Reguladetri uden og med Brøk efter Olsens og Evensens Regnebøger.
- 1 L. a. Fra Reguladetri indtil Terminers Reduction efter Olsen.
- 2 F. b. Reguladetri uden Brøk, samt Brøk efter Evensen.
- a. Enkelt Reguladetri uden Brøk efter Evensen.
- 1 F. b. Alle Regningsarter i ubenævnte Tal, og for nogle Disciples Vedkommende i benævnte Tal uden Brøk.
- 1 F. a. Fra at skrive Tal indtil Regning af alle Regningsarter i benævnte Tal. — 1 Time om Ugen benyttet til Forstandsøvelser.

I alle Klasser Hovedregning afvexlende med Tav-
 beregning.

I Skrivning.

(Lærer: Timelærer Capt. Christophersen).

1 R.	}	Efter Forskrift (Grungs) trykt Bog og Dictat.
1 L. a.		
2 F.		
1 F.	Efter Lærerens Opskrift og efter Forskrifter.	
- De sidste 15 a 20 Minuter af denne Klasses
 Skrivetimer have i Regelen været benyttede
 til Leg i Gymnastiklokalet.

I Tegning.

(Lærere: Adjunct Horn og Timelærer Capt. Chri-
 stophersen).

- 2 R. (a) Constructionstegning. Descriptiv Geometrie
 paabegyndt. — Vanskeligere skyggede Stykker
 efter Hermes.
- 1 R. b. Ligesaa.
- 1 R. a. Lettere skyggede Stykker.
- 2 F. Vanskeligere Conturstykker med let Skygning.
- 1 F. Begyndelsesgrundene, med og uden Lineal.

I Sang.

(Lærer: Organist Bræin).

Ældste Afdeling: Gjennemgaaet Lidt af Accordlæren
 og Øvelser i Intervallerne; 20 3- og 4stem-
 nige Choraler og Sange for Sopran, Alt,
 Tenor og Bas.

Yngre Afdeling: Nodelære og 24 1stemmige Choraler og
 Smaasange.

I G y m n a s t i k.

(Lærer: Capt. Christophersen).

Alle tre Afdelinger: Gymnastik med og uden Apparater, med særlig Vegt paa Forøvelserne. I Sommertiden Exercitie. — Med ældste Parti særskilt: BajonETFægtning.

Fritagelse for at deeltage i Gymnastikøvelserne har i sidste Halvaar været tilstaaet 3 udenfor Byen boende Disciple, 1 Krøbling og 7 efter Lægeattest. I Exercitie have alle paa 2 nær deeltaget.

E. Skolelokalet

vil ved Skoleaarets Slutning have erholdt en værdifuld Udvidelse ved Optørelse af en 25 Alen lang Badebrygge paa Skolens Grund til Brug for Disciplene samt af et 8 Alen langt og 10 Alen bredt, med Bislag forsynet, Udbyg til Gymnastiklokalet, bestemt til Afklædningsværelse for de Badende saavel som til Brug ved Anledninger, for hvilke Gymnastiklokalet, der tillige er Festsal, befindes for lidet. Til disse Byggearbejders Udførelse har Molde Sparebank ved Beslutning af 30 Januar 1868 skjænket 250 Spd., og Communen under 23 Marts næstefter 70 Spd., hvorhos Communen under sidstnævnte Dato har overtaget Forpligtelse til at vedligeholde dem.

F. Extract

a) af Skolens Hovedregnskab for Aaret 1867.

Indtægt.

Spd. β

1. Beholdning efter 1866 Aars Regnskab:			
a. Skolens udestaaende Ca- pital	1017.	-	
b. Forskud til den fysikal- ske og Naturaliesamlin- gen	1.	31.	
c. Contant i Cassa	59.	18.	
		<hr/>	1077. 49.
2. Skolepenge (med Lys-, Brænde- og Indskrivningspenge, samt efter Fra- drag for de 4 Gratistpladse)	1519.	105.	
3. Tilskud af Staten	2720.	-	
4. Tilskud af Molde Skole (fast aarligt) .	200.	-	
5. Renter for 1867 af Skolens udestaa- ende Capital	50.	102.	
6. Testimoniegebyr	16.	-	
7. Af Molde Skole til Skolebygningen og Inventariet	162.	103½.	
8. Refusion af Forskud til den fysikal- ske og Naturaliesamlingen	1.	31.	
		<hr/>	5748. 30½.

Udgift.

1. Lønninger til Lærerne	4145.	30.
2. Lys (Paraffinolie, 11 Spd. 72 β) og Brænde (Ved og Kul 81 Spd. 91½ β)	93.	43½.
3. Pedellens Løn	80.	-
	<hr/>	Lateris 4318. 73½.

	Transport	4318.	73½.
4.	Diverse Udgifter (saasom Trykningsomkostninger, Brandpolice, Underviisningsrequisita . . . . .)	78.	113½.
5.	Udbetalinger for Molde Commune til Skolelokale og Inventarium	159.	80½.
6.	Kassererens Procenter	86.	65.
7.	Til Bibliotheket	40.	-
8.	Til den physikalske og Naturaliesamlingen	15.	46.
9.	Eftergivne Lys- og Brændepenge.	1.	24.
10.	Efter Decision overført fra Bibliothekets Regnskab	1.	104.
11.	Beholdning:		
	a. Skolens udestaaende Capital	1017.	-
	b. Forskudt Discipelbibliotheket	5.	47.
	c. Restancer	11.	114.
	d. Contant i Cassa	11.	83.
		<hr/>	1046. 4.
			<hr/>
			5748. 30½.
			<hr/>

b) af Bibliothekets Regnskab for 1867.

Indtægt.

1.	Beholdning efter 1866 Aars Regnskab	57.	3.
2.	Aarligt Bidrag for 1867	40.	-
3.	Refusion efter Decision	1.	104.
		<hr/>	98. 107.
			<hr/>

Udgift.

1.	Bøgers Anskaffelse	87.	34.
----	------------------------------	-----	-----

	Transport	87.	34.
2.	Broncemedaille af Amtmand Krohg . .	-	20.
3.	Contant i Cassa	11.	53.
		<hr/>	98. 107.

e) af Regnskabet for den fysikalske og Naturalie-samlingen i 1867.

Indtægt.

Det aarlige Bidrag for 1867	15.	46.
	<hr/>	

Udgift.

1.	Til Hovedkassen Refusion af Forskud	1.	31.
2.	Diverse Requisita	-	116.
	1 Søskildpadde og 1 Hubro	-	52.
		1.	48.
3.	Contant Beholdning	12.	87.
		<hr/>	15. 46.
		<hr/>	

d) af Regnskabet over Amtmand Krohgs Legat.

Indtægt.

1.	Capital, udestaaende mod Pant i fast Eiendom	273.	36.
2.	Renter heraf for 1867	13.	80.
3.	Tilkommen Capital, indsat i Sparebanken	13.	80.
4.	Renter heraf for 1867	-	65.
		<hr/>	301. 21.
		<hr/>	

Udgift.

1.	Renterne for 1867 udbetalte til Anton Jervell	13.	80.
----	---	-----	-----

	Transport	13.	80.
2. a.	Den udestaaende Capital	273.	36.
	b. I Molde Sparebank p.		
	1ste Januar d. A.	14.	25.
		<hr/>	287. 61.
			<hr/>
			301. 21.

G. Skolefestligheder i 1867—68.

1. Ugentlige Andagtsovelser hver Mandag Morgen. I dette Skoleaar har Psalmesangen, fra Mai Maaned af efter „En liden Skolepsalmebog ved Fr. M. Bugge; Molde 1868“, været accompagneret af Harmonium, spillet af Sanglæreren. Forøvrigt have Øvelserne været holdte paa samme Maade som anført i f. A. Program, undtagen forsaavidt som tilige Timelærer Grytnæs vevselviis har deeltaget i Bønnernes Forrettelse.
2. Aarøleiren. Udmarsch til Yttre - Aarø, $\frac{1}{2}$ Miil i Øst for Byen. Leir og militære Øvelser fra 14de til 17de Aug. 1867, begge Dage inclusive, under Ledelse af Gymnastiklæreren Capt. Christophersen og i Nærværelse af Rector og andre Lærere, hvilke saavel som Disciplene logerede hos Bønderne og overnattede dels i Husene, dels i Laderne. Den 15de om Eftermiddagen foretoges fra Leiren en Feltmanøvre op gjennem Aarødalen. Sidste Eftermiddag stor Fest under aaben Himmel, bivaanet af en stor Deel af Byens Indvaanere, Store og Smaa: Leg, Dands, sceniske Præstationer, en Leilighedssang forfattet i Leiren af en af Disciplene og udført af et Chor, samt Fyrværkeri under en Lærers Veiledning forfærdiget af Disciple. — Den 17de Mønstring og Hjemmarsch.

3. **Fisketour**, den 12te Septbr. 1867 om Eftermiddagen, paa Fjorden; i denne deeltog samtlige Lærere og Disciple, fordeelte i nogle og tyve Baade. Efter et vellykket Fiskeri landedes paa Sæterøen, hvor hvert Baadlag tændte Baal, samt kogte og spiste den fangede Fisk; tildeels under Kaproning iverksattes Hjemreisen i Aftenens Maaneskin. Toget opløstes ved Havnens Fortøiningsbøje, hvorfra det ogsaa var udgaaet.
4. **Skoletour til Varden**, Fjeldhøiden i Nord for Byen, den 19de October 1867 om Eftermiddagen. Før Afmartschen fra Skolegaarden vare Disciplene inddeelte i 6 Madlag, der hvert for sig provianterede og paa Fjeldet leirede sig om sit Baal, hvert Lag under Tilsyn af 1 Lærer. Under Opholdet paa Fjeldet foretoges af 2den Realklasses Disciple under Veiledning af Læreren i Naturfag barometrisk Maa-ling af Varden, hvorved dens Høide fandtes at være noget over 1200 Fod.
5. **Halvaarsexamens Afslutning** den 21de December 1867 med Foredrag af øverste Klasses Disciple samt Tale af Adjunct Owren.
6. **Dramatisk Forestilling** i Gymnastiklokalet den 9de Januar 1868. Efter en Ouverture, Haydns Kindersymphonie, under Adjunct Horns Ledelse udført af 10 Børn, Skoledisciple og Skolepiger, fremstilledes Tableaux vivants og spilledes af øverste Klasses Disciple et for Anledningen skrevet Enakts Lystspil med Prolog og Sang. — Forestillingen bivaanedes af over 200 Tilskuere og indbragte Netto lidt over 20 Spd., der tænkes anvendt til saadanne smaa Anskaffelser for Skolen, der ei kunne anvises paa Skolekassen.
7. **Udmarsch** den 30te Mai indover Fannestranden forbi Aarø, efterat det oprindeligt fastsatte, fjernere

Maal paa Grund af Regnveir havde maattet opgives. Rast paa Aarø, hvor der skaffedes og Disciplene udførte endeel gymnastiske Øvelser. I Touren deeltog foruden de fleste af denne Skoles Lærere og Disciple to af Aalesunds Skoles Lærere, DHrr. Overlærer Schnitler og Adjunct Wallem, der i Pintsen gjæstede Colleger i Molde.

Til Universitetet dimitteres iaar:

1. **Peter Wilhelm Krejdahl Bøckman**, Søn af Provst i Volden Niels Christopher Bøckman og Hustru Wenche Elisabeth Dietrichson, og født i Haalands Præstegaard den 6te August 1851; fra Stavanger Skoles 4de Fællesklasse i 1862 overflyttet til denne Skoles Iste Latinklasse a.
  2. **Bastian Anastasius Dahl**, Søn af Handelsborger i Molde Nicolai Peter Dahl og Hustru Lovise Johanne Görvell, og født i Molde den 30te Juni 1851; i 3die Qvartal 1860 indsat i Skolens dengang eneste Fællesklasse a.
  3. **Albert Nicolai Dessen**, Søn af Lensmand i Bolsø Marcus Gjø Rosenkrantz Dessen og Hustru Marie Roll, og født i Skjerstad Præstegjeld den 8de Juni 1851; i 3die Qvartal 1859 indsat i Skolens dengang eneste Fællesklasse a.
  4. **Olaf Christopher Randers**, Søn af Sognepræst i Sundalen Christian August Randers og Hustru Sigrid Elisabeth Clausen, og født paa Frederikshald den 3die Marts 1851; i 3die Qvartal 1864 optagen i 2den Latinklasse a.
-

Disciplenes Forældre og Foresatte samt enhver Anden, som interesserer sig for Skolen, indbydes til at overvære saavel Examens mundtlige Deel, der vil blive afholdt efter vedføjede Plan, som Bekjendtgjørelsen af dens Udfald, der vil foregaae Fredag den 10de Juli Kl. 10 Formiddag.

M o l d e den 5te Juni 1868.

A. Brinchmann.

for Hovedexamen 1868

Dage.	Formiddag Kl. 9.		
	Klasse.	Fag.	Examinator.
Thorsdag, 25de Juni.	3. & 2. L. 2. R. a. 1. L. b. 1L.a., 1R., 2F.	Latinsk Stiil. Tydsk Stiil. Latinsk Stiil. Regning.	Feilberg. Bugge. Rector. Christophersen.
Fredag, 26de Juni.	3. & 2. L. 1. L. & R. 2. R. a. & 1. F.	Latinsk Oversæt. Norsk Stiil. Regning.	Feilberg. Bugge. Christophersen.
Tirsdag, 30te Juni.	3 L. b. 2. L. & R. 1. L. & R. b. 1. L. & R. a.	Græsk. Geographie. Historie. Religion.	Rector. Horn. Grytnæs. Sommerschild.
Onsdag, 1ste Juli.	3 L. b. 3 L. a. 2. L. & R. 1. L. & R. b.	Latin. Græsk. Tydsk. Religion.	Feilberg. Rector. Bugge. Sommerschild.
Thorsdag, 2den Juli.	3 L. b. 3 L. a. 2. L. & R. 1. L. & R. a.	Tydsk og Fransk. Mathematik. Religion. Tydsk.	Feilberg. Horn. Sommerschild. Grytnæs.
Fredag, 3die Juli.	3 L. b. 2. L. & R. 1. L. & R. b. 2 F.	Religion. Mathematik. Fransk. Geographie.	Sommerschild. Horn. Bugge. Grytnæs.
Lørdag, 4de Juli.	Alle Klasser.	Gymnastik.	Christophersen.
Mandag, 6te Juli.	3. L. b. 2. L. 1. L. & R. b. 1. L. a.	Mathematik. Latin. Tydsk. Latin.	Horn. Feilberg. Grytnæs. Owren.
Tirsdag, 7de Juli.	3 L. a. 1. L. & R. b. 1. L. & R. a. 1. F. b.	Historie. Geographie. Norsk. Geographie.	Feilberg. Horn. Bugge. Grytnæs.
Onsdag, 8de Juli.	2 L. b. 1. L. & R. a. 2. F. 1. F.	Græsk. Geographie. Religion. Norsk.	Owren. Horn. Sommerschild. Grytnæs.

Thorsdag 9de Juli Kl. 9 Formiddag: Censur.

Fredag 10de Juli Kl. 10 Formiddag: Charakteroplæsning.

Ferier fra 11te Juli til 11te August Kl. 1

n

de Lærd- og Realskole.

Eftermiddag Kl. 3.				
Klasse.	Fag.	Examinator.	Værelse No.	
3. & 2. L. } 2. R. a. }	Norsk Stil.	Bugge.	5 & 6	
1. L. & R. } 2. F. }	Arithmetik. Norsk Stil.	Horn. Owren.	1 & 4 8	
3. L. } 2. R. a. }	Norsk Stil. Engelsk Stil.	Bugge. Sommerschild.	5 6	
1. L. & R.	Geometrie.	Horn.	1 & 4	
3 L. } 2. L. & R. }	Engelsk. Norsk.	Sommerschild. Bugge.	5 8	
1. L. b. }	Latin.	Rector.	4	
1. F. b. }	Historie.	Grytnæs.	1	
3. L. a. } 2. L. a. }	Latin. Græsk.	Feilberg. Rector.	5 6	
2. R. a. } 2. F. }	Naturlære og Naturhistorie.	Horn.	8	
3. L. a. } 2. L. & R. }	Tydsck og Fransk. Historie.	Feilberg. Grytnæs.	5 8	
1. R.	Naturhistorie.	Horn.	4	
3. L. } 2. R. a. }	Hebraisk. Fransk Stil.	Bugge.	6 5	
2. F. }	Tydsck.	Owren.	4	
1. F. }	Religion.	Grytnæs.	8	
Alle Klasser. 3. L. a.	Sang. Mundtl. Foredrag.	Bræin. Bugge.	Gymna- stiklokalet	
3. L. a. } 2. L. & R. }	Religion. Fransk.	Sommerschild. Bugge.	8 5	
1. L. & R. a. } 2. F. }	Historie. Norsk.	Grytnæs. Owren.	4 1	
3. L. b. } 2. L. b. & 2. R. a. }	Geographie. Engelsk.	Horn. Sommerschild.	5 8	
1. L. & R. b. } 2. F. }	Norsk. Historie.	Bugge. Grytnæs.	4 1	
3. L. b. } 3. L. a. }	Historie. Geographie.	Feilberg. Horn.	5 8	
2. L. }	Historie.	Owren.	4	
1. R.	Engelsk.	Sommerschild.	1	

iddag.

A. Brinchmann.